

FLOTTANS MÄN

KAMRATSKAP

ÖRLOGSTRADITION

SJÖFÖRSVAR

Nr 1 2020

FLOTTANS MÄN

Tidskrift för Flottans Mäns Riksförbund

Nr 1 mars 2020

Årgång 86

ISSN 0015-4431

Förbundets Högste Beskyddare:
AMIRALEN H.M KONUNG CARL XVI GUSTAF

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Olle Melin - bmelinolle@gmail.com

Tel 070-530 01 77

Författarvägen 9, 371 63 LYCKEBY

GRAFISK FORMGIVNING:

Dag Åshage - epost: paul.assar@gmail.com

Fasanvägen 4, 373 43 RÖDEBY

TRYCKERI: Block Forum Stockholm

PRENUMERATION:

Kontakta kansliet. Kostnad 200 kronor/år. 4 nummer.

Kostnad lösnummer 60 kronor.

ANNONSER:

Kontakta Anne-Louise Fröding, 054-86 06 83, 070-522 14 73

Epost: annelouise.froding@gmail.com

Kontakta Bo Schagerberg

Epost: bo.sch@bredband.net

070-521 44 39

KANSLI:

Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

Tel: 076-7786870

Öppet tisdagar 09-16

Internet: www.flottansman.se

Adress e-post: riksforbundet@flottansman.se

PLUSGIRONUMMER:

Riksförbundet: 5 88 19-4

Stora Tratten 35 80 22-2

FLOTTANS MÄNS RIKSFÖRBUND

Ordförande: Kommendör Örjan Sterner

Tel: 070-627 53 97

V.ordf: Örlogskapten Göran Löfgren

Tel: 070-495 80 14

Sekr och informationsansvarig:

Elektroingenjör Bo Schagerberg Tel: 070-521 44 39

bo.sch@bredband.net

Kanslichef: Örlogskapten Lennart Bresell

Tel kansliet: 076-778 68 70 Tel hem: 070-774 31 83

lennart.bresell@telia.com

STORA TRATTEN (Arrendator LoF Stockholm)

PL 326, 130 25 Ingmarsö Tel: 070-20 30 743

Telefontid juni-augusti 09-10, 17-18

Ur innehållet:

Ledaren	3
Ny marinchef	4
3. Sjöstridsflottiljen högvaktstjänst	5

Livsviktig försörjning	6-7
4.sjöstridsflottiljen	8
Ledare i tidningen Pejling	9-10
Ny regionsindelning	10
Röjdykare 1965	11-14
Vad en gammal bild kan berätta	16
Båtsmän på HMS Vanadis	17
En marin för Sverige fortsättning	18-19
Edvin Lindström	20-21
43 år i Marinens Musikkår	22-23

Hvalen	26-27
--------	-------

Sjöfartsstaden Örebro	28-29
Rikssårsmötet	31-34
Dagbok af Chapmans sista resa	37-40

Museer om Kustartilleriet	41-43
Lokalföreningar	48-58

Omslagsbild:

Marinchefsskifte. Avgående CM, Jens Nykvist lämnar över befälet över marinen till Ewa Skoog Haslum.

Foto Michaela Linge

Nummer 2 2020 utkommer i juni. Manusstopp den 15 maj

Låt Flottans Män höras i försvarsdebatten

Välkomna till ett nytt år och ett nytt decennium. Flottans Män fyller nu 85 år, men är "still going strong".

Vi hälsar den nya marinchefen, konteramiral Ewa Skoog – Haslum välkommen åter till den örlogsmarina arenan. Vi ser fram mot ett fortsatt gott samarbete med den nya marinchefen.

Årets riksförbundsmöte genomförs på resa till Riga. Det är nu tio år sedan förbundet besökte denna stad. Då firade vi vårt 75 års jubileum. Vi hedrade Lettlands frihetskamp med kransnedläggning vid frihetsmonumentet. Jag hoppas på en god anslutning av våra medlemmar. Information om resan och anmälningsformulär finner ni som vanligt i mittuppslaget samt naturligtvis på vår hemsida.

Vi har ju förutom vår rikstäckande tidskrift ett flertal informationsblad och publikationer, som ges ut av våra lokalföreningar. De är ofta välgjorda och utgör ett mycket värdefullt komplement till vår gemensamma tidskrift. I detta nummer har jag, med benäget tillstånd, saxat en ledare från göteborgsföreningens tidskrift Pejlingar. Den är ett bra exempel på vårt engagemang för ett starkare sjöförsvaret. Den ligger helt rätt i tiden och i linje med marinchefens prioriteringar!

Det utökade försvarssamarbetet med Finland, som redovisades vid vårt höstsymposium, bör, som särskilt påpekades, leda fram till ett konkret samarbete även på materielsidan. På så sätt kan vi spara både tid och pengar.

Som vanligt, när det gäller Försvarsmakten är de ekonomiska frågorna i fokus. Försvarsmaktens redovisning av ett glapp på 55 miljarder kronor för att fullt ut uppfylla försvarsberedningens förslag slog ner som en bomb bland politikerna och skapar nu ett omfattande analysarbete för att tolka Försvarsmaktens yttrande. Hittills synes det, som om vi får en favorit i repris med ett underfinansierat försvar. Borde man inte överväga att ta upp ett eller flera obligationslån för försvaret från svenska folket? Det har lyckats väl förr, 1912 sparade folket ihop till både ett pansarskepp och vedettbåtar, under 40-talet

var försvarsobligationerna framgångsrika. Någon kanske kommer ihåg Obligationsmarschen. Ett antal röster har höjts för denna lösning. Den borde kunna nå framgång även nu, då det i pressen redovisats en märkbar uppgång av försvarsviljan hos det svenska folket.

För sju år sedan tog vi fram ett underlag för att hjälpa lokalföreningarna att framföra argument i försvarsdebatten. Det så kallade "debattunderlaget" är till största delen aktuellt än i dag. Under vår lokalföreningskonferens i maj ska vi gå igenom lokalföreningarnas erfarenheter av att nyttja detta underlag. Det är viktigt, att vi engagerar oss i försvarsfrågan och i synnerhet den marina framtiden. Minns att Flottans Män bildades för 85 år sedan som en lobbyorganisation, då Flottans existens var hotad inte enbart av yttre fiender.

Vi har i många omgångar talat och skrivit om medlemsrekrytering. Frågan förefaller vara evig. För tio år sedan författade dåvarande riksordförande Johan Forslund en alldeles utmärkt promemoria i ämnet, vilken sedan sändes ut till alla lokalföreningar och behandlades på en lokalföreningskonferens.

Vi har nu, med vikande medlemsantal, all anledning att aktualisera den inriktning för medlemsrekrytering som då lades fast. Även denna fråga kommer vi att ta upp på vårens lokalföreningskonferens.

Ett led i medlemsrekryteringen är marknadsföring av vår förening och vår verksamhet. Som ett led i detta har vi tagit fram en ny rekryteringsbroschyr, som användes första gången vid Stockholmsmässans Allt för sjön.

Våra emblem på mössor, kavajer, tröjor och skjortor väcker uppmärksamhet, då vi bär dem på stan eller vid olika sammankomster. Det leder ofta till intressanta möten, som i bästa fall kan leda till en lyckad rekrytering.

Vi ska alla vara stolta ambassadörer för vår förening. Bär vår tröja- kavaj- mössa med våra vackra medlemsmärken. Visa att vi finns!

Ewa Skoog

Ewa Skoog Haslum, ny marinchef med egen marsch

Ceremoni för byte av chef inom den svenska marinen har genomförts i Karlskrona. Marinchef, konteramiral Jens Nykvist, överlämnade ledarskapet till nya marinchefen, konteramiral Ewa Skoog Haslum. Chefen för Produktion-savdelningen, Johan Svensson, förrättade ceremonin.

Marinchefsbytet sammanföll med Marinstridsdagarna i Karlskrona, vilket gjorde, att alla marina förband närvarade. Många inbjudna gäster fanns också på plats.

– Jag känner en stolthet över marinens personal och vad vi levererar – och tackar för en otroligt bra tid vi rodret, säger avgående marinchef Jens Nykvist.

Flaggvakter ramade in tillställningen, med bland annat parad för flaggan. Marinens musikkår spelade traditionsenliga appeller och marinens olika marscher, bland annat Ewa Skoog Haslums egen marsch.

Du har en ganska nyskriven marsch uppkallad efter dig, hur kommer det sig?

– Det är major Robin Wahl, som komponerat Amiral Skoog Haslums marsch. Den kom till i samband med att Försvarshögskolan fyllde 200 år och jag är både glad och stolt över, att Robin tillägnade mig marschen.

Nyckelord är tillit, förtroende och våga lita på varandra

Ewa Skoog Haslum har lång erfarenhet av marinen och de marina förbanden. Ewa började sin karriär inom Försvarsmakten som värnpliktig radiotelegrafist ombord på korvetten *Stockholm*. Sedan har tjänsterna avlöst varandra, till exempel vid 2.ytstridsflottiljen, Högkvarteret och 4.sjöstridsflottiljen. Närmast kommer Ewa från Försvarshögskolan, där hon varit vicerektor sedan 2017.

– Det är med stor ödmjukhet och stolthet jag tar över som marinchef och det ska blir intressant att ta sig an den marina utvecklingen, som nu siktar mot att öka i styrka, förklarar Ewa Skoog Haslum. Mina nyckelord inom ledarskap är tillit, förtroende och att våga lita på varandra. För att nå dit måste man känna lojalitet och lära känna och ställa upp för varandra. Jag är inte perfekt, men äkta och ärlig, säger Ewa.

Försvarsmakten välkomnar Sveriges första kvinnliga konteramiral och nya marinchef, Ewa Skoog Haslum.

Foto: Maja Hansson

Anja Reimers

Marinstridsdagarna växlar upp

Traditionsenligt arrangerades Marinstridsdagarna, MSDG, i Karlskrona en bit in i januari. Och likt tidigare år bjöd evenemanget på några nyheter även denna gång.

I Försvarets Forum nr 1 2010 stod att läsa, att omkring 400 personer deltog under Marinstridsdagarna det året. Ett antal, som förvånade arrangörerna, då det var långt fler än beräknat.

Sedan dess har evenemanget vuxit rejält för att i år sätta ett rekord på omkring 2 000 deltagare.

Av den anledningen genomfördes den inledande dagen i Karlskronas alldeles nya multiarena Brinova-hallen. Som kronan på verket genomfördes även chefsbytsceremonin där konteramiral Ewa Skoog Haslum avlöste Jens Nykvist på posten som Marinchef.

I en tid där debatten om vårt klimat är högljudd erbjuds resenärerna till och från Haninge garnison i Berga ett miljövänligt alternativ för att besöka Marinstridsdagarna, nämligen ett chartrat tåg. Många nappade glädjande nog på idén, även om det innebar en tidig morgon och ett par extra timmars resande.

Tema totalförsvar

2020 är som de flesta känner till ett år då det kommer genomföras flera totalförsvarsövningar, däribland Aurora20. Därför var temat för MSDG-20 tämligen givet; Marinens roll i totalförsvaret. Flera av talarna berörde ämnet utifrån sina ansvarsområden. Bland annat beskrev Jenny Marklund, chef för Försvarsmaktens totalförsvarssektion sitt uppdrag som ett tusenbitarspussel.

Arrangörerna lägger stor vikt vid kommentarer från besökarna. Om några veckor finns resultatet av utvärderingen klar och redan då kommer planeringen för 2021 års MSDG ta fart.

Marinstridsdagarna arrangeras av Sjöstridsskolan och är ett årligen återkommande arrangemang, där Marinchefen samlar stora delar av sin personal. Företrädare från olika marina funktioner och myndigheter med kopplingar mot marinen ger sin syn på ett stort antal intresseområden. Syftet är att ge tillfälle till kunskapsutbyte, utveckling och fördjupad diskussion inom de marina stridsområdena.

Michaela Linge

Marinens Musikkår och flaggvakter i samband med chefs-skifte mellan avgående och tillträdande CM, Jens Nykvist respektive Ewa Skoog Haslum. Foto Michaela Linge

3.sjöstridsflottiljen i högvaktstjänst

Vaktavlösning på Yttre borggården

Under perioden 20 januari till 5 februari bestred 3.sjöstridsflottiljen högvaktstjänst i Stockholm i tre omgångar. Några dagar var det dock uppehåll för att ge tillfälle till vila. Från flottiljen deltog:

Vakhavande major Kapten Anders Engström
Kommendant Fanjunkare Kristoffer Ljungberg

Vaktbefäl Kapten Christian Svensson
Ställföreträdande vaktchefer fänrik Erik Toms
och översergeant Rickard Eliasson
Flaggförare översergeant Mathias Latvalehto
Vaktpersonal 56 sjömän

Foto Kristoffer Ljungberg

Jimmie Adamsson

Kvinnlig sjöman som vakt på Slottsbacken På väg mot Kungl slottet med örlogsflaggan i täten

Livsviktig försörjning

Marina stridskrafter löser uppgifter till sjöss och där vatten möter land. Förutom att skydda Sverige mot en angripare säkerställer marinen även att viktiga hamnar och leder förblir öppna och tillgängliga. Krigsförbandet Marinbasen är den länken i den marina kedjan, som ser till, att de stridande enheterna inte står utan ammunition, drivmedel, reservdelar eller mat.

I väl skyddade och strategiskt valda platser befinner sig marinens nav för all typ av försörjning. Vanligen är det fartygen, som syns, de som bevakar, spanar och strider. Men bakom kulisserna, oftast inte synliga, pågår ett febrilt arbete för att se till, att de stridande enheterna får den materiel, de behöver.

Signaler från fartygen når ledningscentralen om att exempelvis ammunition är på väg att ta slut. Marinbasens stab fångar upp behoven och arbetet påbörjas med att planera för en leverans. När stabens arbete är klart för just denna försörjning, lämnas ärendet över till chefen för bastjänstområdet. Det är därifrån, det praktiska arbetet påbörjas. Vilka resurser finns tillgängliga? Vilken personal behövs för att genomföra just denna leverans? Vilket skydd krävs? När exakt ska fartyget förtöja vid kajen? Många faktorer spelar in, för att leveransen ska nå fram. Brister den länken i kedjan blir fartygen så småningom helt verkningslösa.

För att leveransen ska ske så säkert som möjligt, dirigeras fartyget in till en kaj någonstans, där det bedöms att ammunitionen kan lyftas ombord utan yttre påverkan. Den valda platsen rekognoseras noga och säkras med Marinbasens egna basskyddsstyrkor. En leverans till ett fartyg är oerhört känsligt. Fartyget är utsatt och fienden vet, att försörjningstillfället är sårbart.

– Flexibilitet är en nödvändighet och en förutsättning för att lyckas med vårt uppdrag och jag upplever, att vi har ett bra samarbete med ledningen, säger Micke Åkesson, som är chef över en av enheterna, som levererar ammunition och reservdelar till fartygen.

Rörligt förband

Marinbasen består alltså av en mängd olika funktioner, allt från ledningsdel till chaufförer och mekaniker. Beroende på uträknat behov, sätts det samman olika delar, som chefen för hela operationen tänker sig behöva, en s.k. Task Group. Marinbasen är rörlig och kan gruppera på en eller flera platser. Fartygens rörelser och behov styr på vilket sätt, organisationen grupperar sig och uppträder.

I Marinbasen finns också Marinens Radio, som har det särskilt hett under övningen, eftersom de förmedlar kommunikation mellan alla deltagande förband och enheter. Många signaler hamnar inne i Marinbasens stab, vilket skapar överblicksbilden över hela styrkans logistikläge.

Sjukvård

Marinbasens stabsläkare har uppgiften att leda sjukvården och styra sjuktransportledningen. Stabens veterinär ansvarar för Marinbasens förebyggande folkhälsa samt veterinärmedicin för förbandets hundtjänst. På kompaninivå finns förbandsplats med läkare och sjuksköterskor för den dagliga sjukvården och för medicinska åtgärder vid skadeutfall och Marinbasens sjuktransportledare, som koordinerar sjuktransporter inom hela marinen. Under årets övning har Trängregementet fortsatt bistått förbandet i utvecklingen av sjukvårdsfunktioner på ett fantastiskt sätt.

En del av det marina skyddet

Säkra leveranser till de stridande enheterna är avgörande för, att de ska kunna vara både uthålliga och farliga för en tänkt motståndare. Marinbasens alla enheter skapar förutsättningen och är en del av det marina skyddet av Sveriges kust och territoriella gräns. Helt enkelt en livsviktig funktion.

Joakim Nordstrand

På Logistikenheten i Karlskrona jobbas det dygnet runt under övningen. Det är därifrån de flesta beställningarna utgår. Utöver allt annat som levereras måste även en sån sak som tvättbyten kunna genomföras.

Foto: Carolina Lorentzson Nilsson/Försvarsmakten

*I skydd av mörker levereras bränsle och mat till amfibiebataljonen.
Foto: Carolina Lorentzson Nilsson/Försvarmakten*

*Marinbasens egna fartyg tar emot drivmedel.
Foto: Carolina Lorentzson Nilsson/Försvarmakten*

I skydd av mörkret lastas minor ombord på en Visby-korvett. Foto: Joakim Nordstrand/Försvarmakten

På en tillfällig uppställningsplats i väntan på nya order patrullerar soldaterna runt sina egna fordon.

Foto: Joakim Nordstrand/Försvarmakten

*Nattliga leveranser sker under övningen SWENEX 19.
Foto: Joakim Nordstrand/Försvarmakten*

*Beroende på hotnivå finns även skyddade sjukvårdstransporter under försörjningsmomenten.
Foto: Joakim Nordstrand/Försvarmakten*

*Micke Åkesson är chef över en av enheterna som levererar reservdelar och ammunition till fartygen.
Foto: Joakim Nordstrand/*

*Vid leverans till de marina stridskrafterna skyddas transporten av Bässkyddskompaniets soldater.
Foto: Carolina Lorentzson Nilsson/Försvarmakten*

Vad händer på 4.sjöstridsflottiljen – en framtidsbild till 2025

Under hösten 2020 kommer ett nytt försvarsbeslut. Den stora skillnaden mot de senaste två decennierna är, att Försvarsmakten med stor sannolikhet kommer att få en rejäl tillförsel av ekonomiska medel. ÖB har lämnat underlag till regeringen om, hur dessa medel bör användas, men beslut om hur det blir, kommer som sagt att ske i höst.

Man kan tro, att ÖB förslag genomgående skulle handla om tillförsel av mer krigsmateriel och mer personal. Så är det inte, utan ÖB förslag handlar om en Försvarsmakt, som ska transformeras från en fredsrationaliserad organisation och struktur till en starkare Försvarsmakt, som möter varje hot och klarar varje utmaning – inom ramen för Totalförsvaret. I detta finns naturligtvis ett behov av mer krigsmateriel och mer personal men framför allt om en förändrad syn och attityd till varje uppgift och en förändrad organisation och arbetsstruktur.

Därför kommer 4.sjöstridsflottiljen under kommande år, fram till 2025, att behöva bidra till marinens förändringar genom förändring vid flottiljen. Nedan följer några exempel:

Marinen kommer sannolikt att tillföras luftvärnsrobot på korvetter. Detta kommer att påverka hela det taktiska uppträdandet till sjöss. Luftvärnsroboten skapar ett bättre försvar av eget fartyg och ger en förmåga till områdesluftförsvar. Förmåga till områdesluftförsvar skapar förutsättningar för flygvapnet att uppträda annorlunda – de kommer att kunna verka längre ut från kusten. För att nå full effekt, måste marinen utveckla, utbilda och träna oss i ny taktik och förändra ledningssystemet för luftförsvar i marinen – doktrinärt, personellt och tekniskt.

Logistiktjänsten kommer att förändras. Marinen kommer att skapa fler logistikbataljoner och Försvarsmakten

kommer skapa militärbaser (liknar tidigare örlogsbas). Detta kommer förändra hela logistikområdet för marinen – logistikorganisationen, materiel (inklusive fartyg) och utrustning samt hur vi bedriver logistik i ordinarie bas och i tillfälliga basområden. Det kräver även en förändrad basskyddsorganisation.

Minröjning kommer i framtiden sannolikt få ett större avtryck på land. Detta beror på införande av autonoma undervattensfarkoster för kartering av botten och vattenvolymen, vilka enklast opereras från land. En bättre förmåga till kartering gör, att minsökning kommer gå fortare och att röjning av minor, oexploderad ammunition och terroristladdningar kan göras effektivare med fartyg och röjdykare.

Den nya Försvarsmakten ska tillväxa. Detta kommer kräva en förändring i personalplanering och rekrytering. Ett verktyg i detta är återinförandet av värnplikt, som kommer att påverka, vad vi gör på förbandet. Värnplikten i flottan kommer fortsatt att bestå av en grundutbildning, en yrkeskurs vid Sjöstridsskolan och en sjökurs i syfte att kunna krigsplacera och rekrytera värnpliktiga efter uttryckning. Sjökursen kommer innebära, att flottan ånyo kommer att ha värnpliktiga ombord, dock utan avkall på fast anställd personal i alla personalkategorier.

Samarbetet med andra länder, framför allt Finland, och inom Totalförsvaret ska fördjupas och förbättras. Detta påverkar vår övningsserie, vårt sätt att bedriva sjöövervakning och vårt sätt att arbeta.

4.sjöstridsflottiljen går en spännande framtid till mötes. Vi ser framför oss en tillväxt av Försvarsmakten, tillsammans med Finland och inom Totalförsvaret!

Jon Wikingsson

Artikel publiceras med tillstånd av författaren.

Det är dags att följa övriga nordiska länder i kölvattnet!
Första danskarna, sedan norrmännen och nu finnarna!

Vad kan de men inte vi? Jo, där förstår man värdet av större ytstridsfartyg som korvetter/fregatter.

Nu är det på tiden, att vi förenar oss med Finland och anskaffar den fartygstyp, finnarna anspråkslöst kallar korvett (i flottilj 2020), men som är längre än våra jagare typ Östergötland och bredare med större djupgående. Deplacementet är nära dubbelt mot dessa, större än Hallandstypen om än något kortare men bredare och mer djupgående. Kanske de därför passar bäst för Västkustens eskort- och områdesskydd. Dessutom har fartygstypen god isklass (bra att ha, då vi vet, vad krigsvintrar kan betyda i form av kyla och is).

Jag tror, det vore det bästa för svensk marin förmåga med en fortsättning på Finlands fyra fartyg med minst fyra men helst åtta till av "korvettserien" för Sverige, varav de två första avsedda för vår Västkustflottilj. Fartygen utrustas med helikopterhangar (hkp 14), sjö- och lv-robotar, mineringsförmåga, allmålskanon och tunga kulsprutor samt moderna sonarer. SAAB levererar såväl eldledningssystem som stridsledningsutrustning. Det enda, vi behöver överväga, är, om det ska vara den israelitiska sjöroboten Gabriel eller Robot 15 i ny version (finnarna brukar inte slarva vid utvärdering av sin utrustning). Luftvärnsroboten är av den amerikanska typen Sea Sparrow av senaste typ, vertikalstartande med yttäckning upp till 70 – 75 km och god höghöjdstäckning.

Besättningen blir på cirka 100 officerare och sjömän med kapacitet för ytterligare ett antal personer ombord för olika behov. Det blir goda möjligheter att delta vid internationella operationer med stor uthållighet och låg driftkostnad (dieseldrift).

Det kan sannolikt bli en bra minskning av styckepriset för oss och finnarna, om det blir åtta eller tolv istället för fyra fartyg. Priset är i dag är cirka två miljarder euro för fyra fartyg, fem miljarder SEK per enhet. Kanske kan det bli en serieeffekt om en miljard SEK billigare per enhet, d.v.s. kanske 32 miljarder SEK för åtta enheter. Utslaget på åtta år (2024 – 2032) blir det inga oöverstigliga kostnader. Det blir cirka fyra miljarder per år för projektet med leverans av typfartyget (vi kan kalla henne för *HMS Göteborg*), efter att den finska serien byggts. Det skulle bli kölsträckning till sjösättning av nummer 1 2025/2026 och därefter övriga enheter med en per år. Byggtiden blir cirka ett år per enhet. Efter leverans blir det cirka ett år i PTK (provturnskommando) och därefter tjänst på linjen. De två första enheterna placeras på Västkusten, där örlogshamnen bör vara klar att ta emot första enhet från 2026. Det, som inte ingår i paketet, är helikoptrar, men dessa har redan beställts för Visbyklassen och bör givetvis i första hand nyttjas ombord i fregatterna, där hangar och möjlighet till permanent ombordbaserings finns av en helikopter 14 (den marina typen) + 2 UAV (små obemannade flyg) finns.

Mer bör göras under de närmaste åren. Dessa viktiga åtgärder bör innebära, att arméns förnyelse senareläggs, då de marina behoven är långt viktigare för riket och

Fregatt typ Göteborg

Fregatt av finsk Österbottentyp

Norden. Utöver satsningen på fregatt typ Göteborg bör följande åtgärder omedelbart påbörjas:

- Örlogshamnen Göteborg (ÖHG) iordningställs, så att två fregatter enligt ovan, två minjaktfartyg, en ubåt och patrullfartyg kan tas emot och baseras där från 2025. Därefter sker utbyggnad för hel flottilj m.m.
- Omedelbart påbörjas rekrytering och utbildning av personal för dessa nya fartyg med stödresurser.
- Nybyggnad sker av ett stridsstödsfartyg för Väst-kustflottiljen. (6.sjöstridsflottiljen*) – 6. = tradition i Väst).
- Basen i Skredsvik byggs ut, så att halv flottilj m.m. kan baseras där från 2028.

Vad kan göra, att denna idé blir verklighet? Jo, bygg minst fyra fartyg av ovan angiven typ i Finland och avtala med Finland om köp av JAS 39 Gripen av senaste version. Detta bör bli en vinn/vinnaffär för bägge länderna och deras försvarsmakter. Detta bör ändå innebära, att satsningen på nya förbättrade korvetter av utvecklad Visby-typ fortsätter med leveranser efter 2030 av ett flertal sådana för användning i främst Östersjön. Därutöver tillförs två nya stridsstödfartyg av samma typ som ovan till vardera Östersjöflottiljerna.

Självklart finns det mer att göra för marinen i övriga delar av landet än för Göteborg och Västkusten, men detta tar vi upp vid ett annat tillfälle.

OBS! Glöm inte: Minst två procent av BNP till Försvarsmakten och svenskt Nato-medlemskap!

Lars-Erik Uhlegård.

Lars-Erik Uhlegård

Anm* 6.sjöstridsflottiljen bör på sikt innehålla:

- Fyra fregatter typ Göteborg
- Fyra minröjfartyg
- En röjdykardivision
- Fyra bevakningsbåtar
- Ett Stridsstödfartyg
- 1.ubåtsdivisionen (för Västerhavet) om två ubåtar

Ny regionindelning i Försvarsmakten

Sedan en tid tillbaka är Sverige indelat i fyra militärregioner, norra, mellersta, västra och södra. Indelningen är ett resultat av Försvarsmaktens ledningsutredning, som också har inneburit en sammanslagning av nuvarande produktionsledning och insatsledning i Högkvarteret. Detta skapade på nytt tre försvarsgrenschef. Om Marinstaben skrev jag i föregående nummer av tidningen. Samtidigt upphöjdes Hemvärnet till samma nivå under ledning av Rikshemvärnschefen.

För att inte samla alla äggen i en korg, flyttade försvarsgrensstaberna, utom Rikshemvärnsstaberna ut från Stockholm. Arméstaben placerades i Enköping, Marinstaben på Muskö och Flygstaben i Uppsala.

Militärregionerna fanns i begränsad omfattning före den 1 januari 2020, då under namnet Militärregion nord, mitt väst och syd.

Militärregionstaberna är geografiskt grupperade enligt följande

Norra i Boden, Mellersta vid Livgardet i Kungsängen, Västra i Skövde och Södra på Revingehed.

Det som hände vid årsskiftet var, att utbildningsgrupper och hemvärnsförband underställdes cheferna för de olika regionerna. Det totala antalet enheter och förband är

- I norra regionen, 5 utbildningsgrupper, 7 hemvärnsbataljoner
- I mellersta regionen, 6 utbildningsgrupper och 11 hemvärnsbataljoner
- I västra regionen, 5 utbildningsgrupper och 10 hemvärnsbataljoner

- I södra regionen, 5 utbildningsgrupper och 11 hemvärnsbataljoner

Cheferna för de olika militärregionerna har bl.a. områdesansvar, leder regionens hemvärnsförband, samverkar med civila myndigheter, stödjer frivilligorganisationer m.m.

Olle Melin

En annan tid. Röjdykare 1965

Jag är född 1943 och uppvuxen på Österlen på somrarna och med skolgång på en ort i västra Blekinge. På dessa platser fanns hav respektive insjöar men ingen inomhusbasäng. Min första verkliga kontakt med dykare var på en militärdag i mitten på 1950-talet, där dykare fanns i en stor genomskinlig cylinder. Vid ett tillfälle i slutet av 50-talet var jag på ett föredrag, där ett gäng göteborgare redovisade i bild och tal "Expedition Röda havet" och detta etsade sig in i en då femtonårings sinne och jag satte upp som mål att dyka på riktigt. 1959 skulle min hemkommun bygga ett nytt friluftsbad och här var det ingenjörs truppersnas dykare, som arbetade och varje dag efter skolan slut var jag givetvis där och pratade och tittade.

1960 började jag en fyraårig utbildning i Karlskrona och samma år var det skolmästerskap i Flottans simhall, där jag lyckades i en final på 100 meter fritt komma på en hedrande tredje plats cirka 15 sekunder efter vinnaren och detta utan mer träning, än den man kunde göra utomhus. Alltnog tyckte representanter för Karlskrona Simsällskap, att jag skulle börja träna med dem. Jag hade dessförinnan tagit brons, silver och guldmagistrarna. Vid dessa träningar i Flottans simhall var ibland bassängen avstängd till hälften, då flottans röjdykare utbildades, vilket var mycket intressant och givetvis frågade jag om utbildning m.m. Instruktorerna var tuffa typer och menade, att jag skulle träna mycket inför min kommande mönstring.

Kallelsen till mönstring kom och den skulle vara en hel dag i Karlshamn och jag visste, att huvudparten av mina jämnåriga från min hemkommun brukade hamna på I 11 i Växjö. Beväpnad med intyg från Simsällskapet och mina magistermärken åkte jag till mönstringen med då alla undersökningar av läkare, psykolog och intervjuer av officerare från olika försvarsgrenar. I denna panel fanns en kapten från Flottan. Eftersom mitt efternamn började på

S så intervjuades jag i slutet av dagen och vid panelutfrågningen gick allt bra och jag blev inskriven som röjdykare i min inskrivningsbok. Intag till denna submarina tjänst var helt frivillig. Min träning fortsatte i simhallen och på land med en regelbundenhet, som var bra.

I januari 1965 ryckte 1150 man in på Bataljon Sparre och av dessa var vi 65 man uttagna till dykutbildning. Under den så kallade rekrytutbildningen undersöktes vi på MUC (Medicinska undersökningscentralen) och vi intervjuades av psykologer, läkare, tandläkare officerare m.fl. Provtryckningar i tryckkammare började och utbildning i fri uppstigning samt vattengymnastik och övrig fysisk träning påbörjades mellan alla andra elementära ämnen.

Efter cirka en månad var det uppbrott på kaserngården och flaggstyrman Knut Bielsten från KÖS Dykarskola samt en styrman Westin från attackdykarna i Stockholm kom till oss och berättade om den fortsatta utbildningen. Vi fick här göra våra val och av oss, som var kvar, 26 man, valde sex att gå till utbildningen som attackdykare. Övriga 20 blev röjdykare. Vi skildes åt och vi 20 fick vandra med sjösäckarna till Bataljon af Trolle under ledning av den legendariske Sixten Svensson (Torpedsixten) fram till någon vecka innan midsommar.

Dessa månader blandades med mintjänst, optisk signalering, sprängttjänst, gröntjänst på Rosenholm, fysisk träning på land och i simhallen, inomhusdykning av olika svårighetsgrader, utomhusdykningar i skärgården och i hamnen. Vi trimmades hårt av Sixten i exercis, då kustjägarna hade "uppvisning" på Trolles kaserngård och Sixten ville visa dem, att vi också kunde. Vårt gäng decimerades och efter en tid var vi endast 14 man kvar. Vi användes till allehanda uppdrag som flaggvakt vid kommandör Bongs avgång, Svenska flaggans dag i Karlskrona och som vakter vid porten vid Bastion Aurora, då engelska flottan kom på besök. Vi "väntade" på den så kalla-

Flaggvakt 1965.
Foto Privat

Fysträning ombord på HMS Manligheten. MA =Emma.
Foto HOH

de "so sorry day" (so sorry day) (japaner kunde inte säga R, en import av Hamilton).

Vi hade hört talas om denna slutliga "helvetesdag" och slutgallring. Dagen kom och vi fick oförberedda en tidig morgon ta på oss uttjänta kypertställ och blåa gymnasio, varefter och vi kördes i en buss med nedrullade gardiner till norr om Rosenholm, där vi släpptes av tre och tre, som måste hålla ihop hela vägen till Skönstavik. Vi var påhejade av instruktörer (givetvis överstatanställda furirer med vitt ankare i mössan), vi fick springa, krypa, klättra över stock och sten, genomföra en hinderbana och slutligen göra en simtur på cirka 15 meter i issörja (det var mars), innan vi nådde målet vid bastun på Skönstavik, där vi fick slänga det, som var kvar av våra kypertställ. Vi fick lunch bestående av korv med potatismos och vila i tron, att dagen var slut, men icke. Vi fick ta på oss trasorna igen och fortsätta banan igen fast baklänges. Deltagarna var ju inte bara vi utan även stampersonal och sjövärnare och många fick bryta. Vi 14 klarade oss hela vägen men med en del smärre blessyrer som minnen.

De dräkter, som vi använde under denna period ett, var av cellgummi och gick ofta sönder, varför varje man fick en bit att laga med och detta gjordes med kontaktlim kant mot kant. Ibland fick vi ut gammal stelnad materiel, som bröts. Dräkten bestod av sockor, vantar, huva, byxor, väst och jacka. Vi använde också en torrdräkt typ Trelleborg, som bestod av helylleunderställ en bendräkt och en överkroppsdräkt, som rullades vid midjan. Men dessa var otympliga och läckte ofta.

Vi blev en väl sammansatt grupp, som jag uppfattade det, och vi fungerade väl tillsammans och litade på varandra. Det finns många detaljer och dråpliga saker och minnen, som skulle kunna berättas, men det får bli en annan gång.

Period ett nalkades sitt slut och en vecka innan midsommar fick vi våra biljetter och besked, att vi skulle till det omtalade Skredsvik djupt inne i Gullmarsfjorden. Måndagen efter helgen anlände vi till Örlogsbas ÖGull och blev inkvarterade i en av de tre röda baracker, som låg i slutningen vid äppelodlingen nedanför Alpvillan. där nu parkeringen finns ovanför Restaurang Grodan. Vi mötte ett nytt gäng sjövärnare (blivande underofficerare), som också skulle bli röjdykare (dykledare).

Vi mottogs av skolchefen löjtnant Kollberg och hans stab av läkare och instruktörer (även här överstatanställda). Övningarna började på riktigt omedelbart med dykningar, röda spåret cirka sex km, mintjänst, optisk signalering, draksökning och alla söksätten m.m. Sprängtjänst, fysisk trä-

Klargörning dyk 1965.
Foto H.Ö

Instruktör KÖS Dykarskola 1966. Dyktanken med Dykarklockan.
Foto BLT juli -66 (1)

HMS Tre Kronor stävsköld funnen 1966.
Foto S.P

Kronprinsens pokal rodd - 65. Foto Privat

ning m.m. genomfördes på "Emma" (MA) (f.d. *HMS Manligheten*), som var omgjord till pirplattform. Här låg också två stadsjagare i malpåse förtöjda. De båtar vi använde var slupar typ *Hurtig* och *Rådig*, en klinkbyggd koster med namnet *Robust* samt två 10-huggare, jollar och en liten ribbåt. Vi fick utbildning på en ny form av minletare typ ett orange halvklot, som var en typ av astic, som kopplades med hörlurar och hanterades av två dykare. Vi övade på plingen från oljefat, som fanns i lagunen. Vi tränade rodd inför kungens pokal i Karlskrona (3:e plats) och vissa av oss deltog i stridssim på Berga (jag tog en bronsmedalj).

Efter en månad skulle vår chef sluta och han ersattes av den då levande legenden och röjdykarnas fader, kapten Rolf Hamilton. Den mer glättiga stämning, som rått under Kollbergs ledning, förbyttes med en mer allvarlig och bestämd. Hamilton hade med sin hund Pedro och bodde i Strandvillan, numera riven. Övningarna fortsatte med alla elementära ämnen, alltid övervakade av Hamilton. Vi hade alltid kvällstjänst. Onsdagen gick en av sluparna till Lysekil med oss permittenter för att roa oss i denna vackra stad. Kl 24 00 avgick slupen tillbaka och missade man den, var det bara att lifta och vara inne på basen innan kl 7 på morgonen och innan uppställning. Vi åt bra på matsalen i Alpvillan.

Basent övriga personalstyrka var vakt- och minmatrosar samt en civil inrättning i berget med hemligheter.

Våra dräkter här var inte mycket bättre än i Karlskrona. Vi dök alltid med en AGA Divator med helmask och cyklop. Vi hade uppdrag i fjorden, där det nya raffineriet skulle ligga med draksökning och två slupar som övning. Några av oss, däribland jag, fick åka till en stor manöver utanför Umeå. Vi inkvarterades i kommunfullmäktiges lokaler i Husum. Och vi fick byta om i den då stora pappersmassafabrikens arbetaromklädningsrum. Vi använde oss av två M-båtar som plattformar. Vi var i Umeälvens, delta där sikten var minimal och djupt med dy. Många otrevliga och trevliga händelser gav oss erfarenheter.

Det nalkades slutet på period två i Skredsvik, men inga tecken på en ny "so solly day" märktes. Vi skulle givetvis ha en avslutningsfest med en stor revy, där Hamilton var den stora stjärnan som Zara Leander och vi i röjdykerteamet skull göra sketcher och nummer. Inbjudna var alla på basen Ögull. När festen var över, var det vila och det var natten till tisdag sista veckan och en examen hägrade på torsdagen. Kl. 0300 väcktes vi av trumpet och allmänt buller och djävlskap av instruktörerna och det var dags att i mörker ta på sig dykdräkter och så började en lång dag, "so solly day".

Torsdagen den 16 oktober var det examen och vi fick våra silvergrador typ Anselm Zakarias Dykèn. Det var med stort vemod, vi skildes åt efter tio månaders gemensam tillvaro. Jag hade valt de nya "smackarna" *Gillöga*, *Svartlöga* och *Rödlöga* som båtar och de var nästan nya. De sjösattes 1964 och var moderna.

Det blev snabba ryck. Dagen efter examen mönstrade jag ombord och anmälde mig hos en flaggstyrman (glömt namnet), en mycket trevlig person. Jag fick börja med en helgvakt, då divisionen låg förtöjd vid Galärvarvet i Stockholm.

Denna tid på *HMS Gillöga* var trevlig och innehållsrik, men det blev inte så mycket dykning, som vi hade hoppats på. Mindre dykningar typ skrovundersökningar på jagare, plocka upp tappad ammunition, leta efter diverse försvunna ting under broar, sätta iland radiofyror i skärgården, minsvepning på Mysingen m.m. Där hittade vi en gammal torped med stor uppståndelse som följd.

Vintern kom tidigt detta år och i december lade vi till på Skeppsholmens träbrygga och blev i princip infrusna där med vaktjänst och snöskottning. I samma månads början skulle SAS och Flottan ha en gemensam räddningsoperation ute till havs, där ett antal frivilliga skulle simma med kläder från *HMS Belos* till ett par flottor och ta oss upp och försöka hålla värmen uppe, tills vi blev räddade, vilket tog fyra timmar. Vi var åtta man, däribland jag.

Allt gick bra och vi fick värma upp oss i *Belos* bastu.

Det började bli tråkigt att gå vakt om vakt i kylan. Jag och mina kamrater Sture och Bengan sökte i januari som instruktörer till KÖS Dykarskola och blev antagna. Den 12 februari anlände vi dit och fick genomgå alla tänkbara nya undersökningar, provtryckningar och interjuver samt genomföra fri uppstigning och vi blev antagna.

Vi fick för första gången ut splitter nya dykdräkter typ "Unisuit" och det var helt underbart att få dessa nya skapelser. Vi fick nya uniformer och vi fick bo på Bataljon af Trolle, Najaden, vilket var suveränt, då vi fick bo tillsammans i ett fint rum. Vi fick också ut varsin ny AGA Divator. Som instruktörer fick vi även dyka med en syrgasapparat samt provtryckas med densamma till tio meter. Vi anmälde oss frivilliga till att provdyka i tanken med blandgas, som den då kände löjtnant Sundlöw var upphovsman till. Blandgas var ju på försök och det fanns ingen reguljär apparat än. Vi utbildade alla former av submarin personal i fri uppstigning och vi fick ta hand om de nya röjdykaraspiranerna och verka för deras väl och ve samt planera för deras "so solly day".

Vi användes också inom Marinkommando Syd för olika uppgifter och vi hade flera skarpa uppdrag med att hitta dyrbara övningstorpeder, spränga en mina i Falsterbo, hitta "hemliga" lådor, bärga hem tändrör tappat i is-sörja m.m. och vi blev personliga instruktörer för Torsten Nilsson och Sebastian Tamm i två veckor.

Det var en härlig och spännande tid. På Frimus i mars månad träffade jag min stora kärlek och vi är än idag 2019 tillsammans.

Vår chef, kapten Göran Hillskog och flaggstyrman Knut Bielsten tyckte det var dags, att vi skulle gå över stat och stanna kvar i flottan som instruktörer. Efter våra ordinarie 444 dagar bytte vi uniform till furirer med vitt ankare i mössan och blev anställda med en lön av 1070 kronor i månaden, men då fick vi betala hyra och mat själva. Det blev billigare att hyra ett gårdshus på Prinsgatan i Karlskrona, vilket vi tre gjorde. All dykersättning och eventuella risktillägg var av någon anledning skattefria, så ekonomin var god.

Vår kapten tyckte, att vi skulle gå vidare och gå över till stamanställda, varför vi testades på F 17 tillsammans med ett antal andra underbefäl i Försvarets Läroverk regi. Vi var då bara Sture och jag kvar. Vi klarade testet. Jag hade en civil utbildning och vill gå vidare med den, varför jag avböjde. Jag stannade ändå kvar fram till juni 1967. Det blev cirka 30 månader i flottan. Framtiden var positiv på alla sätt. Jag fick högsta betyg från flottan, vilket var bra senare i livet. Jag gifte mig i augusti 1967 och flyttade till Göteborg. Jag gjorde repövning i samband med MARÖ -70 och detta blev för min del sista dyket inom försvarsmakten.

Vårt röjdykargång från 1965 hade en återträff 1992. Rolf Hamilton skulle komma till den, men 14 dagar innan träffen avled han. Vår återträff var på KÖS och vi bodde på Trolle. 12 av oss kom samt flertalet instruktörer och Kollberg samt högbåtsman Max. I Karlskrona togs vi emot av bataljonschefen "Lalle" Petersson tillika röjdykare och chef för Dyksskolan. Det blev ett par verkligen fina dagar.

TACK FLOTTAN! Och tack personal på DNC, Marinbasen och personal vid Röjdykardivisionen. Ni ger guldkant vid besök och är mycket tillmötesgående. Tack *HMS Sturkö* för att jag fick följa med en hel dag.

Idag har jag fått äran att vara med i Ordenskapitlet Dyktanken med träff av alla instruktörer över tid. Jag är medlem i Flottans Mäns lokalavdelning i Karlskrona med tesen Kamratskap, Örlogstradition och Sjöförsvar. Ett besök på DNC på Marinbasen förgyller tillvaron och nu senare även som ledamot i styrelsen för Röjdykarnas Kamratförening. Den 20 september 2019 firade vi 65-års jubileum på Skredsvik, där vi deltog vid examen för sex nya röjdykare i närvaro av amiral Jens Nykvist. Jag var med på även 50- och 60-årsträffarna 2004 och 2014. Det är fantastiskt att se, vilken fin utveckling i byggnader och material, som kommit till i Skredsvik och DNC.

Efter att jag avfördes från rullorna i Flottan p.g.a. passerad åldersgräns, valde jag att engagera mig i Hemvärnet vid P6 Fo14 och utbildade mig där till plutonchef m.m. Jag var där i 16 år.

Sven Stene (Svenne)

Foto ur författarens samling

Ur Kjell Närkhammars bildarkiv

Denna gång har jag valt två bilder från kasern Sparre i Karlskrona, ett kasernområde, där tusentals och åter tusentals sjömän har genomfört sin första utbildning i den svenska flottan.

Kasernen började byggas omedelbart efter den stora stadsbranden i Karlskrona 1790. Man började bygga vid Stumholmsbron och fortsatte västerut. På platsen låg tidigare Sveriges största garnisonssjukhus invigt i maj 1790 och nedbrunnet till grunden den 17 juni samma år.

På 1800-talet byggdes i princip en ny kasern väster om den första och en våning högre. På 1910-talet förenades de bägge kasernerna och den östra delen fick då sina tre våningar. Två stora renoveringar har genomförts, dels på 1910-talet och dels i mitten av 1960-talet.

Kasern Sparre lades ned den 30 juni 1984, varvid så småningom den byggdes om och blev säte för det statliga Boverket, som flyttade in i augusti 1989. Förutom Boverket finns i dag i byggnaden ett antal småföretag.

År 1900 revs kasern 3, som låg längs Stumholmskanalen och platsen ost därom utfylldes. Här påbörjades samma år ett kok- bad- och tvätt- hus, och detta var färdigt 1902. Bilden kommer förmodligen från 1930-talet.

På vinden inreddes logement för i kokhuset tjänstgörande personal. 1914 inreddes rum för korvfabrik, vilken senare flyttade till Stumholmen och döptes om till Kronocharkuteriet.

Kokhuset renoverades i mitten av 1960-talet och på övervåningen anordnades fritidslokaler och expeditiionsutrymmen för personalvården.

Efter att Sparre lagts ned, övertog Karlskrona

Kasern Sparre

Matsalen Sparre

kommun byggnaden. Här bedrivs gymnasieutbildning av kockar, bagare, florister m.fl. under namnet Östersjöskolan.

Olle Melin

Stopp

Transclean 65 är en specialvätska som löser urinsten och andra hårda avlagringar i septiktank och rörledningar samt förbygger och förhindrar stopp i toalettssystemet.

Har du stopp i toasystemet? Rinner det långsamt? Svårt att tömma?

Luktas det från tanken? Då är det dags för Transclean 65.

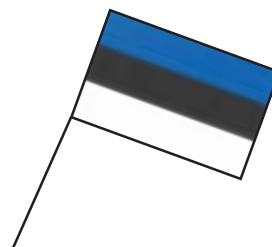
Transclean 65 påverkar inte de nyttiga bakterierna i systemet, är miljövänligt och biologiskt nedbrytbart. Är inte skadlig för metaller, plast eller gummi. Har med framgång använts av yrkes- och kryssningsfartyg under många år.

Finns i välsorterad marinhandel.

Kemiprodukter International AB www.kemiprodukter.com

Vad en gammal bild kan berätta

Estlands riksvapen

Estniskt statsbesök 1929

Den estländska presidenten (egentligen stats- och regeringschefen) gör ett officiellt besök i Sverige under 1929. Här tar han emot den estländska kolonin i Sverige under överinseende av kronprins Gustaf Adolf, prins Wilhelm och konung Gustaf V. Senare under året gjorde Gustaf V ett svarsbesök i Tallinn och besökte då också Lettlands huvudstad Riga. Det var pansarskeppet *Sverige*, som förde konungen fram och tillbaka vid detta tillfälle,

Det har endast gått nio år sedan Estland blev egen republik den 2 februari 1920.

Området, där Estland ligger har varit bebott troligen sedan 6500 år före Kristus och ett finsk - ugriskt talande folk kom till området cirka 1800 år före Kristus och kom att bli esternas språkliga förfäder. Från 1200-talet fram till 1920 styrdes Estland av utländska herrar, först danskar och tyskar och från 1500-talet svenskar. Det finns fortfarande områden i Estland, där det talas svenska. År 1721 övertog kejsardömet Ryssland makten över Estland och styrde landet i nästan 200 år.

År 1918 efter den tyska ockupationen under första världskriget utropade Estland sin självständighet och efter fredsavtalet erkände Sovjetunionen formellt landet.

Självständigheten varade inte speciellt länge. Under andra världskriget invaderades Estland av först sovjetiska och senare av tyska stridskrafter. År 1944 återerövrade Sovjetunionen landet, som var en sovjetrepublik fram till 1991, när man på nytt utropade sin självständighet den 6 september.

Sedan 2004 är landet medlem i såväl Europeiska unionen som Nato. Estland blev 2010 medlem i OECD. År 2011 införde Estland euron som valuta. I jämförelse med andra tidigare sovjetrepubliker har Estland den högsta levnadsstandarden.

Presidenten August Rei föddes 1886 och gick i gymnasiet i Tartu och Novgorod. Han läste juridik på universitetet i Sankt Petersburg och deltog i revolutionen 1905. År 1906 var han redaktör för den underjordiska tidningen *Socialdemokraten* i Tallinn.

Under första världskriget tjänstgjorde Rei som artilleriofficer i Sankt Petersburg, där han tillhörde de estniska arméenheter, som i mars 1917 tilläts samla de estniska soldaterna i egna enheter.

Åren 1918–1919 var han arbets- och socialminister, vice statsminister samt biträdande utbildningsminister i den provisoriska regeringen. Därefter (1919–1920) var han ordförande i den estniska konstituerande församlingen. Under 1920- och 1930-talen hade Rei olika ministerposter och var även talman i parlamentet 1925 - 1926

Mellan åren 1938 och 1940 var han Estlands envoyé i Sovjetunionen, varifrån han 1940 flydde till Sverige via Riga. Under åren i Sverige var Rei medlem i den estniska regeringen i exil, från 31/12 1944 till 9/1 1945 som utrikesminister och från 9 januari 1945 fram till sin död som premiärminister med presidentens uppgifter. Han avled 1963 och begravsattes på Bromma kyrkogård.

I augusti 2006 ombegravdes han och hans hustru på Skogskyrkogården i Tallinn.

Olle Melin

Bilden har hämtats från ett fotoalbum, som tillhört Ernst Berglund (1907 – 1982), en gång stamanställd vid flottan.

Kung Gustaf V på Sveriges däck vid hemfärden efter statsbesöket i Tallinn och Riga

Som båtsman på HMS Vanadis

Min farfar Karl Peter Bring var indelt båtsman vid Tjust båtsmanskompani. Han dog innan jag föddes, men hans berättelser har jag fått genom min farbror. En av de resor, som han berättade om, var ombord på ångfregatten *Vanadis*, då Sverige återlämnade kolonin St. Barthelemy till Frankrike 1878. Sverige hade köpt klippön i Karibien 1784 och tjänade en del pengar på detta, så länge slavhandeln varade, men mot slutet av 1800-talet var det en ren förlustaffär.

Överlämnandet skulle ske under militära former, så fransmännen seglade ut till havs och skulle sedan göra en fingerad attack och erövra ön. De infödda, mestadels kreoler, var dock inte informerade om arrangemanget, så de trodde, att det var krig och pucklade på fransmännen med stenar och påkar bäst de kunde. Det ska tilläggas, att båda herrarna Bring, min farbror och min farfar, var goda berättare, så det kan inte uteslutas, att de broderade ut historien lite, men sannolikt finns det en kärna av sanning i detta.

Vanadis besättning

HMS Vanadis (1862)

Även om *Vanadis* var utrustad med ångmaskin, så seglade man, om man kunde. För resan till Karibien tog man någon månad extra tid för att klara av dåligt väder och ogynnsamma vindar. Resan gick dock bra och man kom ner flera veckor för tidigt. I väntan på det officiella överlämnandet gjorde man avstickare till några av de närbelägna öarna. På någon av dessa inköpte min farfar en snäcka, som fortfarande finns i familjen. Så vitt jag förstår, är det en jättevingesnäcka (*Strombus gigas*). På Jordbruksverkets hemsida ser jag, att det är förbjudet att införa dessa snäckor till EU idag.

Birger Bring

Ektimmer och linjeskepp

Projektet *Ektimmer och linjeskepp* på Lindholmen i Karlskrona och i Varvshistoriska föreningens regi fortsätter.

Den 31 januari var det tredje och sista spantet på plats och nu kan bordläggningsarbetet fortsätta.

Spanten är cirka 13 meter breda och 10 meter höga och väger tillsammans mellan 11 och 12 ton. Det kom-

mer att bli en jobbig procedur, när spanten ska resas. Hur gjorde man på 1780-talet, när de verkliga skeppen byggdes? Man hade ju inte dagens maskiner men å andra sidan stor tillgång på människor. Vi får vänta och se!

Några dagar senare fortsatte arbetet med bordläggningen. Så här såg det ut den 13 februari.

Olle Melin

Tredje spantet på plats mellan Polhemsdockan och Vasaskjulan. Foto Ola Hallqvist

Här har bordläggningen börjat komma på plats. Bilden tagen den 13 februari. Foto Bo Lindahl

En Marin för Sverige

fortsättning från nr 4/2019

Vi fortsätter serien om "En marin för Sverige", ett inlägg från Kungl. Örlogsmannasällskapet.

Utvecklingen i Sveriges närområde

Sveriges närområde karaktäriseras av ökad utplacering av militära styrkor och ökad militär aktivitet. Detta innebär ökad risk för militära incidenter och konfrontationer. Den negativa utvecklingen i vårt närområde beror till stor del på, att både Östersjöområdet och Arktis nu utgör gränslinjen och den nya konfrontationslinjen mellan star-ka västliga/amerikanska och ryska intresseområden.

Därför måste hela Östersjöområdet och Norden ses som ett sammanhängande operationsområde. Utbyggnaden av Natos robotförsvar (Ballistic Missile Defence, BMD) i Sveriges närområde är ett exempel på detta. Na-

tos basering av stridskrafter i Baltikum och Polen är ett annat exempel.

Den europeiska säkerhetsordningen, etablerad i början av 1990-talet, är allvarligt hotad. Läget under det kalla kriget, när Norden var en sidoflank till Centraleuropa, där huvudkriget mellan Nato och WP antogs kunna komma att äga rum, gäller inte längre.

Den illegala annekteringen av Krim och det av Ryssland understödda kriget i östra Ukraina har lett till en ökad insikt hos övriga Natoländer om, att de baltiska ländernas skeptiska syn på Ryssland är befogad. En bidra-

gande faktor är också, att Ryssland har placerat ut lång-räckviddiga vapensystem, vissa med kärnvapenkapacitet, i områdena kring Kaliningrad och Sankt Petersburg. Den ryska ambitionen att återigen öka den militära sjötransportförmågan är oroande. Snabba amfibieföretag mot viktiga svenska kärnområden utgör ett stort hot.

Nato har placerat små militära förband i de tre baltiska staterna. De ska främst ses som enheter i avsikt att höja tröskeln för ett eventuellt angrepp. Förbanden utgör inget militärt hot mot Ryssland.

Det säkerhetspolitiska läget i regionen kan ytterligare försämrats, om naturgasledningen Nord Stream 2 blir verklighet. De ryska säkerhetsintressena i Östersjön gör, att Ryssland prioriterar Östersjöregionen högre, inte minst av ekonomiskt – strategiska skäl.

Det globala säkerhetspolitiska läget kännetecknas av ökande osäkerhet och av att utvecklingen är svårbedömd. Sveriges norra område – Arktis, Nordkalotten och Nordatlanten – förändras snabbt. Ett nytt Arktis växer fram. Den snabba avsmältningen till havs och på land ger en rad földeffekter. Regionen öppnas för sjöfart. Energi- och mineralutvinning blir möjlig i tidigare otillgängliga områden och frågor om territoriell tillhörighet aktualiseras. Kopplat till detta ökar Rysslands ambitioner för regionen.

Även Arktis och Nordkalottens militärstrategiska betydelse förändras därmed. Rysslands återtagna ubåtsbaserade kärnvapenförmåga med en ny klass av ubåtar och kärnvapenbestyckade robotar ger kärnvapenstrategisk paritet med USA. Ubåtarna har sin huvudbas på Kola-halvön. För Ryssland syns innehavet av dessa vapen närmast som en existentiell fråga.

Nordkalottens strategiska betydelse genererar därmed en rysk intressezon, som sträcker sig långt in i Finland, Sverige och Norge. Den tidigare relativt lägre prioriterade Nordflanken (Östersjön och Norden) jämfört med centralfronten under det kalla kriget har blivit den nya tydliga konfrontationslinjen mellan Nato och Ryssland.

Som en funktion av detta förändras i sin tur Nordatlantens betydelse. Rysslands marina sträcker sig långt söderut i Nordatlanten och påverkar därmed den marin-strategiska styrkebalansen.

Ryssland strävar tydligt efter att upprätta en Sea-control zon, det vill säga att förhindra Nato sjöstridskrafter att operera i området norr om linjen Nordkap via Jan Mayen till Grönland och söder därom en strävan efter en Sea-denial zon, att hota sjöförbindelserna över Atlanten syftande till att tvinga Nato att skydda dem med sina styrkor.

En konfrontation liknande den under kalla kriget är på väg att uppstå och sjölederna över Atlanten till Europa kommer åter i fokus.

Nato möter nu denna utveckling genom att bland annat föreslå en ny ledningsstruktur med ett North Atlantic Command. Syftet är att samordna och öka förmågan att skydda de vitala sjötransporterna över Atlanten.

Sveriges geostrategiska läge skulle vid en konflikt i

Östersjöområdet gynna Nato vid insatser i Baltikum och västra Ryssland. Därmed föreligger ett ryskt intresse av att skapa ett område, där Nato förnekas att kunna påverka eventuella ryska operationer i Östersjöområdet.

Situationen är nu betydligt mer allvarlig än den var under kalla kriget och innebär, att Sverige, Norge och Finland nu ligger i ett område, som potentiellt är den plats, där öppen konfrontation inleds. Det kan till exempel ske som en horisontell eskalering av en konflikt i Baltikum.

Slagfältskärnvapen kräver anpassat uppträdande med svenska förband

Kärnvapen för slagfältbruk har återkommit som faktor i europeisk krigsföring. Efter en lång period, där dessa vapen inte längre sågs som relevanta och kanske till och med helt kunde avskaffas, har en tydlig trend mot återtagande kunnat observeras sedan några år. Flera faktorer på rysk sida ger tydliga indikationer.

Rysk militär debatt, där slagfältskärnvapen tänks spela en roll i en konventionell konflikt genom så kallad de-eskalering kan följas. Modernisering, vidareutveckling och utplacering av dessa vapensystem har tagit fart och retoriken har trappats upp med öppna hot om kärnvapen-användning.

Viktiga rustningskontrollavtal ignoreras och Ryssland bryter öppet mot nedrustningsavtalet om konventionella styrkor i Europa (CFE-avtalet) samt avtalet mellan USA och Sovjetunionen om att avskaffa medel- och kortdistansrobotar (INF-avtalet).

I västvärlden har strävan efter ned- och avrustning på detta område ersatts av en långsam modernisering. USA moderniserar nu de flygburna slagfältskärnvapen, som finns baserade i Europa.

Den låga numerären svenska förband kräver, inför kärnvapenhotet, en anpassning av det operativa uppträdandet samt andra former av organisation, basering och ledning. Genom sådana åtgärder kan vi bidra till att åter höja kärnvapentröskeln. Den anpassningen brådskar och har tydliga implikationer för fredsbaserings, uppträdande och ledning samt lyfter återigen upp frågan om numerär.

Slutsatser

För Sveriges totalförsvar i allmänhet och de svenska marinstridskrafterna i synnerhet har återkomsten av taktiska kärnvapen en tydlig påverkan. Fredsbaseringsen i Stockholm, Göteborg och Karlskrona, som idag är helt styrd utifrån fredsmässiga överväganden, behöver omprövas utifrån den nya verkligheten.

Marinen behöver kunna utnyttja ett anpassat operativt uppträdande och en rörlig bastaktik med väl etablerade förutsättningar för att möjliggöra detta längs kusten.

Förrådshållning av vapen, drivmedel och reservdelar bör av samma skäl som fartygen ovan spridas. Logistikförbanden måste utvecklas för att möta kraven från en sådan spridd basering.

Edvin Lindström

Sommartid gör jag stadsvandringar i min hemstad Karlskrona. De flesta gör jag på stadsdelen Björkholmen, varvsarbetarnas och flottans manskaps stadsdel. Björkholmen, numera sammanvuxen med Karlskronas centrala ö, Trossö, är känt bland annat för sin dialekt, där diftonger och triftonger är mycket vanliga.

På Fregattgatan stannar jag i regel vid ett hus, som när jag växte upp på Björkholmen, innehades av f.d. elektrikern vid Örlogsvarvet, Edvin Lindström, som blev kändis genom en av Prins Wilhelms många filmer. Edvin Lindström hade på sin gård ett marinmuseum i miniatyr, men min blygsel förbjöd mig att försöka få tillträde till museet. Edvin Lindström levde mellan åren 1885 och 1955.

Edvin var mycket noga med sitt namn, när han presenterade sig och på äkta björkholmska blev det:

- Lindström med itt s, såu dom inte tror att deit är amiraulen.

Vid en vandringarna 2019, var det en dam, som efter min berättelse sa, att Edvin Lindström var hennes farfar. Jag funderade en stund, om jag sagt något olämpligt, men det hade jag tydligen inte, för efter vandringen pratade vi en längre stund och det slutade med, att jag fick av henne låna diverse fotografier och fick lite uppgifter om familjen.

Dorotea och sonen Edvin

Bland annat hade hennes farfar, Carl Oscar Lindström gjort en långresa med ångkorvetten *Freja* 1889 – 1890 och där fört en dagbok över ett besök i Kairo, en mycket intressant redogörelse och skriven med en oerhört vacker handstil.

Carl Oscar Lindström, född 1858, var underofficer i flottan, men dog redan 1897 i hjärtmuskelinflammation, 39 år gammal. Han var gift med Dorotea Charlotta, född Nordgren och Edvin var enda barnet.

Carl Oscar Lindström

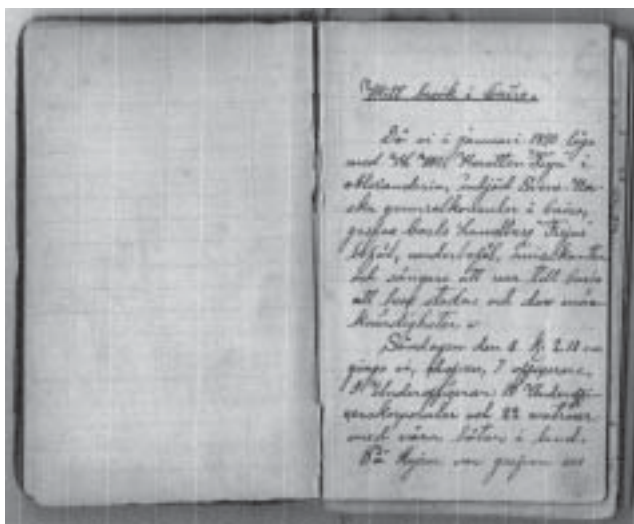
Edvin Lindström i sitt museum

Edvin Lindström i trädgården

Jag kommer att återge innehållet i denna dagbok i nästa nummer av tidskriften.

Britt Marie Lindström, som damen heter, berättade, att Prins Wilhelm var på besök i huset vid ett antal tillfällen och att delar av hans film *Kring en örlogsstad* spelades in på Edvin Lindströms vind. De modeller, som finns på filmen, är i huvudsak gjorda av Britt Maries pappa,

Dagbokens inledning

som också var elektriker. Prinsens film bygger i mångt och mycket på boken *Alle mans katt* från 1938.

Prins Wilhelm hade mycket kontakt med en annan björkholmsbo, flaggskeppare Björkman, vars hus också låg längs Fregattgatan fast lite längre norrut. I det huset fanns under många år alltid ett rum bäddat för Prinsen, som han utnyttjade, när han var på privat besök i örlogsstaden. Björkman och Prins Wilhelm hade blivit goda vänner på en annan av *Frejas* långresor.

Ångkorvetten Freja

Edvin Lindström och i mitten Prins Wilhelm

Så här skriver Prins Wilhelm i boken *Alle mans katt* i kapitlet *Kring en örlogsstad*:

.... När vi nästa gång öppna porten i ett av Björkholmens många plank stå vi på en gård i vars bortre ända ligger en liten rödmålad stuga. Att den inte hör till de vanliga är lätt att se. På gaveln sitter en snidad stjärna från barkskeppet *Zaritsa* under flaggstången, som inte är någonting annat än en vanlig gammal båtshake och bredvid hänger en ratt. I fönstret seglar en minutiös utförd fullriggare och när vi stiga in genom den låga dörren finner vi ägaren i sin soffhörna, omgiven av alla möjliga grunkor. Han är samlare, kanske också ett litet stycke av ett original.

.....

Skildringen av denna originella stuga har med avsikt gjorts en smula omständlig för att ge ett begrepp om dess långresemåttade atmosfär. Det är inte så mycket föremålen själva, som skapa denna stämning utan fastmera deras mångfald och det sätt på vilka de ordnats. Förr i världen fanns det gott om sådana originaliteter på Björkholmen, numera torde endast denna finnas kvar. Hur länge än? Svårt att säga. Det har därför synts mig angeläget att i ord (och i film) rädda åtminstone något åt eftervärlden.

Olle Melin

Flaggskeppare Björkmans hus

Edvin Lindströms stuga på Björkholmen

Prins Wilhelm

43 år i Marinens Musikkår

kunde ställa upp med hel musikkår, däribland Karlskrona.

År 1988 blev det länsmusik och nu började besvärigheterna. Anslagen krymptes och de militära spelningarna minskade, så olika förslag om kårens framtid togs fram, alltifrån nedläggning, via 8 musiker till 16, således ingen komplett musikkår.

Då började man från musikerna sida att reagera. Det blev tidningsinlägg och uppvaktningar av olika slag, bl.a. vände man sig till Chefen för Sydkustens örlogsbas, Sten Svedlund, som i det kommande arbetet kom att bli något av en portalfigur.

År 1991 bildades Marinens Musikkårs Vänner för att ytterligare befästa kårens framtid och denna förening lever än. Man övertalade riksdagsmannen Ralf Lindström att bli ordförande, men det stora grovjobbet gjordes av sekreteraren Arne Friberg, Nisses far, och en gång ingenjör vid örlogsbasen.

- Men självklart agerade vi musiker också och vi insåg ganska snart, att det hjälpte föga med massa insändare i olika tidningar. Så nu blev det uppvaktningar av politiska partier, enskilda riksdagsmän, musiklivet i Sverige och andra, man trodde skulle ha en påverkan på framtiden, berättar Nisse. Man jobbade konsekvent med tre rubriker – *dagsläget, målet och vägen dit*.

Efter många turer med Försvarsmusiken i Strängnäs, Sydkustens marinkommando, Musik i Blekinge och Karlskrona kommun m.fl. lyckades man få till ett avtal, där musikkårens musiker anställdes vid marinkommandot och musikkåren kom att bli en del av marinkommandots verksamhet.

Invigningsdagen den 1 juli 1993 marscherade musikkåren från Sparre till örlogshamnen spelande bl.a. marschen *Mot ljusare tider*.

*Nils-Olof Friberg i sitt övningsrum på musikkåren och med klarinetten i hand.
Foto Olle Melin*

Marinens Musikkår i Karlskrona har anor från 1680-talet, men har också utsatts för många organisationsänd-

ringar och hot om nedläggning. En, som varit med länge och upplevt detta, är klarinettisten Nils-Olof Friberg. Han kom till musikkåren på ett vikariat den 1 mars 1977 och med hjälp av vikariat och tillfälliga anställningar höll han ut till den 1 juli 1981, då han blev fast anställd.

Nisse hade egentligen tänkt bli civilingenjör och påbörjade utbildning till detta, innan musiken tog överhand och blev ett helt yrkesliv. I samband med anställningen läste han vid musikhögskolan i Malmö en dag i veckan under många år, instrumentspel med klarinett och piano samt harmonilära.

Ett av skälen till att Nisse sökte sig till musikkåren var, att redan 1968 fick han praa och det satte verkligen sina spår.

Jag fick ett samtal med Nisse om åren i musikkåren och det är många episoder och händelser, som biüt sig fast.

Nisse anställdes under regionmusikperioden och då var de militära spelningarna många och kanske, som han uttryckte det, ibland lite enahanda. Det fanns många förband att tillgodose med musik och endast en liten del av regionmusikkårens

*Här har Nisse ställt sig i Riksdagens talarstol i samband med en spelning för Riksdagens talman.
Foto Marinens Musikkår*

Efter ett år vid marinkommandot överflyttades verksamheten till Försvarsmusikcentrum, men så småningom började orosmolnen att tätna även här. Det har förekommit såväl nedläggningshot som hot om förflyttning till Stockholm, men för tillfället är det lugnt.

I samband med att kåren gick över till Försvarsmakten, bildades avdelning 50 i Försvarsförbundet, där Nisse fortsatte sin fackliga verksamhet fast i ny organisation. Nisse kom att kvarstå som ordförande långt in på 2000-talet.

Verksamheten vid kåren har sedan 1993 utvecklats både vad gäller musiken som den övriga verksamheten. Numera spelar man ofta originalmusik för blåsare, samtidigt, som man håller den gamla militärmusiktraditionen vid liv.

Nisse berättade vidare, att han gått någonstans mellan 600 och 700 högvakter och att han under åren spelat i mer än 10 olika länder, bl.a. på sådana platser som Bosnien och Kosovo. Så länge de stora minfartygen fanns, fick man också ibland vara med på t.ex. statsbesök.

Längst till vänster i första ledet har varit Nils-Olofs plats i musikkåren under många år. Foto Olle Melin

Det här hade kunnat bli en hel tidning – så mycket hade Nisse att berätta.

Nisse har nått pensionsåldern, men fortsätter en tid till.

Stort tack Nisse för ett mycket trevligt och informativt samtal. Hopas bara, att någon tar hand om Ditt enorma kunnande om musikkåren och dess verksamhet.

Olle Melin

PS. Nisse har medaljerats med Patriotiska sällskapets guldmedalj, sjunde storleken, för sina insatser vid musikkåren. Red

Några historier

Jag hittade i min bokhylla en gammal bok från 1947 kallad *Beväringshistorier*. Man kan snabbt konstatera, att man hade annan humor 1947, än den vi har i dag. Historierna är samlade av Mats Rehnberg, en gång i tiden domare i TV-programmet *Kvitt eller Dubbelt* och i boken finns också en inledning av författaren Vilhelm Moberg, som ju kom från en soldat-släkt i södra Småland.

Den första av historierna här nedan har jag hört ska härstamma från Fritiof Nilsson Piraten, men i boken finns den i avsevärd förkortad form. Jag tar den i Piratens version.

När regementet i Ystad sommartid drog till någon exercished i Skåne, gjordes detta som en förbimarsch i parad för regementschefen placerad på en tribun på stadens torg. Sista i paraden kom trossens foror och sist i trossen alla kärrorna med officerarnas dryckjom.

Regementschefen vänder sig till regementskvartermästaren och frågar, när de sista kärrorna passerar: Vad innehåller lådorna i den sista vagnen?

- Officerarnas punsch, överste!
- Och i den näst sista vagnen?
- Officerarnas punsch, överste!
- Men ni kunde väl ha skickat åtminstone hälften i förväg.
- Det är redan gjort överste!

I boken har jag hittat en enda historia från flottan och den låter så här:

Det var under en lektion i rekrytskolan någon gång på 1930-talet och korpralen Oskar är instruktör i matematik.

Oskar har just avslutat en räkneoperation på svar-ta tavlan. En rekryt vinkar med handen.

- Vad är det, säger Oskar strängt
- Jo korpralen, det där talet måste vara felräknat
- Håll käften kanin! säger Oskar. Vi räknar så här i flottan.

Olle Melin

Här kan du läsa om dramatiska luftstrider och flygattacker i krigets slutskede och hur överlägsna de tyska stridsflygplanen var. Vidare skildras i boken hur de allierade direkt efter kriget "slogs om" att ta över tyska stridsflygplan och flyg- och robotkonstruktörer till sina länder och hur det nya Luftwaffe på krav från främst USA sattes upp 1955 och vars ledning under många år utgjordes av flyghjältar från andra världskriget.

I boken finns ca 130 oljemålningar, fotografier och kartor, nästan alla i färg. En praktbok. Pris 450 kr.

En närmare presentation av boken finns på magnusullman.com

Du kan beställa boken på tel: 0708 1919 29 eller

e-mail: bok@magnusullman.com

Boken levereras omgående till angiven adress. Priset inkluderar porto och emballage.

För leverans till adress i utlandet tillkommer extra porto med 90 kr.

BOKFÖRLAGET MAGNUS ULLMAN AB

 båttjuristen
jurist till bord
**Specialist på
båttjuridik!**

Kontakta oss så får du kostnadsfritt
en kortare telefonrådgivning om hur
du bör gå vidare i ditt ärende.

0520-22 10 20
batjuristen.se
info@batjuristen.se

SKÅNSK GRÄDDGLASS
- sommar året runt sedan 1937

Engelholms Glass AB - ett svenskt familjeföretag Tel: 0431-108 51 www.engelholmssglass.se

 **Nacka Kapell
& Marintvätt**

VI HJÄLPER DIG MED: tvätt, mögelbehandling och
impregnering av kapell, markiser, förtält, båtdynor,
båtmattor samt reparationer, byte av blyttås, rutor m.m

För mer information gå in på: www.nackakapelltvatt.se
Kontakta oss på telefon: 070-205 84 09
Ni hittar oss på Stenhuggarvägen 2 R,
Saltsjö-Boo Kummelbergets Industriområde

KAN DU LITA PÅ DIN FLYTVÄST?

Om den inte är servad finns
risken att den inte blåser
upp sig vid ett nödläge.

Kontakta oss så hjälper vi
dig, så att du kan känna dig
trygg på båtturen.

**SJÖSÄKERHETSUTRUSTNING
GUMMI/RIBBÅTSREPARATIONER**

Tumstocksv. 12, 187 66 Täby
Tel: 08-6309266
www.ekensnaval.com

hermes
REDOVISNING AB

Lars-Erik Nilsson

Auktoriserad Redovisningskonsult SRF

Vi erbjuder hjälp med;
Bokföring, moms, lönehantering
bokslut, årsredovisning och deklaration

Box 33, 263 21 Höganäs mail: hermes.redovisning@telia.com
Tel 042-33 20 15 fax 042-34 19 16 mobil 070-339 12 99

MANY COMPANIES TALK ABOUT MULTI-DIMENSIONAL DEFENCE. **FEW CAN DELIVER IT.**

GRIPEN

Gripen is a new generation of multi-role fighter aircraft featuring state-of-the-art technology.

RBS15 surface-to-surface missile system for anti-ship engagements and land attack missions.

Advanced surveillance and command systems, such as Sea Giraffe radars and 9LV Combat management system.

SURFACE SHIPS

Stealth corvettes and other vessels, dedicated for their missions. 300 years of shipbuilding in the making.

Unmanned underwater systems for MCM, anti-submarine warfare, anti-surface warfare and counter terrorism.

THE A26

The disruptor in submarine design and operations. Over 100 years of world-leading submarine development.

With centuries of innovative shipbuilding experience, 80 years of evolutionary steps in the air, few companies can match our defence solutions. We work relentlessly to create fighters, stealth vessels, future proven submarines, weapons, radar and communications systems one step ahead of the competition, that's what we at Saab call our *thinking edge*.

www.saab.com

SAAB

”Angående beställning utom riket af en undervattensbåt”

I nummer tre för 2019 av vår tidskrift skrev Christer Warfvinge om ubåten *Hvalens* hemresa, en bedrift utöver det vanliga. Hemresan hade naturligtvis föregåtts av undersökningar av en kommission om att hitta en lämplig typ att ta rollen som 1.klass ubåt i det Svenska Undervattensvapnet. Vår första ubåt *Hajen* var ju en ubåt av 2.klass, d.v.s. en skärgårdsbåt helt konstruerad i Sverige av Mariningenjören Richsson med starka drag av Hollandtypen från USA.

Erfarenheterna från *Hajen* låg som underlag för uppbyggandet av Undervattensvapnet och beslut fattades om beställning av U2-U4 hos Motala Nya Mekaniska Verkstad och för 1.klassubåten föll valet på en ubåt tillverkad av Fiat- San Giorgio i La Spezia, Italien.

I brev från Oscar etc. daterad 26 augusti 1907 be- myndigades Kungliga Marinförvaltningen att för 100 0000 kronor beställa en ubåt.

Kaptenen Magnusson, som var FC *Hajen*, fick i upp-

drag att samordna förberedelserna och ta fram en besättning och granska ritningar och byggnation av ubåten, som skulle bli *Hvalen*. Dåtidens resa tog några dagar och M anger, att han avreste den 23 februari 1908 och anlände till varvet den 27. I en första reserapport skriver M om, att kölen sträckts och förberedelser för resning av spant och nitning av bordläggning skedde, när han besökte varvet. Arbetet beräknades vara klart omkring den 20 april. Sjösättningen räknade man med, att den skulle ske i augusti. Han fick följa bygget av FOCA, en ubåt av samma typ som vår ubåt och kunde på så sätt få en bra uppfattning om, hur en färdig ubåt skulle se ut. Ritningar överlämnades också men inte så omfattande, som M hade önskat.

M framförde också önskemål om ändringar för navigering och hantering av ubåten. Dessa hanterades på ett sakligt och bra sätt av varvet. Han fick också en rapport om underleverantörernas tillverkning och leveranstider. Viktig materiel som bensenmotorerna, elmotorerna, fläktar, högtryckskompressorer, propelleraxlar, periskop köptes av framför allt tyska firmor som Siemens och Schuckert i Nürnberg (huvudmotorer el), Borzig i Tegel, Berlin (pumpar), Meisener Hamburg (propelleraxlar och ställbar propeller för mittpropellern). Hagen-Tudor, filial i Milano (batterierna). Bensenmotorerna kom från Fiat i Torino, periskopen från firma Galileo i Florens.

Magnusson och maskinisten Strandlund besökte Fiat i Torino och var med på uppstart och provkörning av de tre bensenmotorerna. De provkördes med 270 hk last under 10 timmar utan problem. Kontrakterad last var 240 hk! Bensenåtgången uppgavs till 260 gram per hk/timme.

M och S fick också löfte om att få delta i samtliga prov på FOCA, den ubåt som byggdes för italienska flottans räkning för att lära sig systemen och få uppslag till

Hvalen på stapelbädden

Hvalen sjösätts

1. ubåtsskolan 1911 Hvalen får bensin

möjliga ändringar för anpassning till svenska förhållanden.

I oktober 1908 levererade M ett förslag till besättningslista med 17 man och fördelningar till övervattensgång och undervattensgång. Det är två färre, än vad italienarna har på FOCA. I samma skrivelse anger M, att tiden för inledande sjöprov kan bli mitten av februari 1909. Proven beräknas vara klara i mitten av april och önskvärt är, att *Hvalen* är i Stockholm i slutet av maj och för detta krävs att ubåten lämnar La Spezia senast den 15 april.

Varvet avsåg att använda egen personal för provturer, genomförande, men M föreslog, att besättningen skickades ner i mitten av februari för att lära känna ubåten via ritningar och deltagande i proven ombord.

I januari rapporterar M, att arbetena kommit så långt, att sjösättning planeras till den 7 februari. M anser dock, att det inte kan ske förrän tidigast 15 februari med beaktande av vad, som ska vara färdigt innan stapelavlöpningen. Prov med fällbar blyköl har genomförts och befanns vara lätt att utföra. Insättningen av battericellerna drar ut på tiden.

Proven på FOCA kritiseras hårt av M, då ingen tycks veta, vad som skall hända och ingen tydlig provledare finns. M anser, att skall proven kunna genomföras på *Hvalen* på ett säkert och rationellt sätt, bör proven genomföras

med svensk besättning och endast representant från varvet ombord. Mellan raderna i rapporten kan man läsa, att M inte har särskilt stort förtroende för varvets personals kunskap och inte heller för den italienska befälhavaren.

Kapten Magnusson
och maskinist
Strandlund

På hemvägen har HMS Hvalen stannat till vid det engelska ubåtsdepåfartyget HMS Vulcan i Portsmouth

Av stor betydelse var händelsen, då det inträffade en explosion ombord FOCA under bunkring av bensin. M fick genom sina goda kontakter tillfälle att delta i utredningen av, vad som hänt och skrev en omfattande rapport om händelsen. Uppenbart slarv från personal, som mot alla regler rökte under bensinfyllnad och förorsakade elva besättningsmäns och fyra varvsarbetares död och flera skadade. Magnussons rapport innehåller mycket kritik mot alla fel, som begåtts och här följer saxat ett stycke som säger det mesta:

"Orsaken till explosionen har enligt min åsikt varit ett oförlåtligt lättsinne, ty man kan ju säga att intet gjorts för att undvika en explosion men allt för att framkalla en sådan."

Den svenska besättningen under ledning av Magnusson och maskinisten Strandlund genomförde alla prov och organiserade hemresan, som Christer skrev om i tidigare nummer. Dock kunde inte planen att komma iväg i april uppnås.

Hans Carlsson (Ubhasse nov 2019)

Bilder från Marinmuseums bildarkiv

Faktaruta

Displacement	186 ton
Dimensioner (l x b x d)	42,5 m x 4,3 m x 2,75 m
Maskineri	2 em
Sex parvis hopsatta sexcylindriga Fiat sportbilmotorer (36 cylindrar ihop)	
Tre propelleraxlar varav mittaxeln var försedd med en variabel propeller	
Fart	14,8/6,3 knop
Dykdjup	30 meter
Bestyckning	2 – 45,7 cm TT M/09
Besättning	17 man

Sjöfartsstaden Örebro

Min uppfattning om Örebro har alltid varit, att det är en "torr" inlandsstad, bortsett då från Svartåns ringlande flöde genom stan. Förvåningen blev därför ganska stor, när jag efter att jag flyttat hit fick lära mig, att Örebro kan se tillbaka på en flerhundraårig roll som sjöfartsstad. Förvisso var det överraskande, men framförallt väckte denna vetskap min nyfikenhet att snegla bakåt i stadens historia, en tillbakablick som blev upprinnelse till den här lilla skildringen.

Tidigt hade behov uppstått att få tillgång till transportmöjlighet för att kunna avyttra Bergslagens rika tillgångar på såväl produkter som råvaror. Marknader, som var viktiga att nå, var bland annat Stockholm och därmed öppning ut mot övriga världen. Då som nu var vatten det mest rationella underlaget för transporter och långt tillbaka var dessutom vattenvägen den enda möjliga vid frakt av större godsmängder.

Med detta som bakgrund byggdes under första halvan av 1600-talet en kanal från Hjälmarén och norrut till Arbogaån. Väl där var vägen öppen att via Mälaren nå de önskade marknaderna. För att överbrygga Hjälmaréns 22 meter över havet, försågs den 13,7 km långa Hjälmare kanal med 9 slussar fördelade på fem platser. Slussarna medgav fartyglängder på 30 meter och nästan två meters djupgående.

Örebro hade då sin hamn vid Skebäck, som ligger ett par km uppströms från Svartåns utlopp i Hjälmarén. Emellertid fanns det hos den politiska ledningen en strävan att ge sjöfartshanteringen ett mer centralt läge och någon gång under 1800-talet togs beslut att göra Svartåns till en kanal från Skebäck och västerut in mot stadens kärna. Den 1,5 km långa Örebro kanal var klar 1888 och hade åstadkommit genom

Slottet omges av Svartåns såväl forsande som lugnt flytande vatten

fördjupning och uträtande av Svartåns. Det nya kanal- och hamnområdet kom därmed att sträcka sig från Skebäck i öster och nästan fram till slottet.

För att hamnen skulle få tillräckligt högt och stabilt vattenstånd med lugnt flöde, gjordes vid Skebäck en uppdämning med sluss och gångbro. Nivåskillnaden är två meter och som en liten kuriositet kan nämnas, att den fallhöjden under en tid togs tillvara av en kraftstation. Avhängigt av mängden överskottsvatten kunde stationen uppnå en kapacitet på närmare 40 kW. Det handlade om högspänd likström, som bland annat användes till gatubelysning med båg-lampor.

Hamnens byggnader bestod i huvudsak av två hamnmagasin samt *Manilla*, som var ett 1700-talshus, där hamnkontoret var beläget och som även inrymde hamnfogdens bostad. Strax väster om det magasin, som idag är den enda kvarvarande av hamnens byggnader, kom det efterhand att anläggas en fast broförbindelse, som fick namnet Hamnbron och stod klar för invigning 1956.

Bron kom att reducera hamnområdet något, genom att skära av den

västligaste delen närmast slottet, men Örebro hade då tappat större delen av sin sjöfart till förmån för andra infrastrukturer. Lösningar för personbefordran över ån före brons tillkomst hade varit att lägga ut gångbro på isen och under sommartid erbjuda roddbåttrafik.

Under många år var Hamnbron den enda förbindelsen mellan de södra och norra stadsdelarna öster om slottet, men i början på 2000-talet tillkom en öppningsbar bro ett par hundra meter öster om slussen. Följdriktigt fick den heta Skebäckbron och var ursprungligen enbart avsedd för buss-, taxi- och cykeltrafik, men är sedan 2009 även tillgänglig för allmän biltrafik.

Under sin storhetstid som sjöfartsstad hade Örebro en intensiv rederiverksamhet och hamnen var livligt trafikerad av såväl lastfartyg som passagerarbåtar. Idag finns inget kvar av vare sig handelssjöfart eller reguljär persontrafik, men en turistbåt med det adliga namnet *M/S Gustaf Lagerbjelke* går under sommaren regelbundna räkter från Hamnplan och via slussen ut på Hjälmarén. Båten erbjuder även natursköna turistkryssningar på Hjälmarén och ge-

nom kanalens alla slussar till/från Arbogaån, där resan kan gå vidare till, eller utgå från Kungsörs gästhamn.

Att staden har en sjöfartshistoria har jag nu tagit till mig, men att hitta en örlogsinriktad koppling till Örebro kan däremot bli svårare. Det är naturligtvis inte helt otänkbart, att någon eller några av mindre marina enheter har låtit sig slussas upp till Hjälmaren, för att förära den gamla sjöfartsstaden ett flottbesök.

Någonstans har jag sett, att miniubåten *HMS Spiggen* har varit i Örebro, men detta har jag inte lyckats verifiera. När det gäller *Spiggen* kan man kanske bortse från slussarna, eftersom hon inte alltid tog sitt rätta element i åtnjutande, när det handlade om jobbiga och tidsödande transportsträckor.

Här kan som en parentes nämnas, hur örlogsmannen Per Erik Odd, bitert fick erfara vådan av den alternativa förflyttningsmetoden, när han för en rutinkontroll besökte fartyget på en bangård. Han råkade då komma i kontakt med järnvägens 15 kV-ledning, med mycket allvarliga brännskador som följd. Per Erik minns jag som en god och sympatisk skeppskamrat under en tid på sjömättningsfartyget *HMS Johan Månsson*.

Med den här berättelsen har jag försökt delge det, som blev resultat av min nyfikna tillbakablick. Sannolikt var det mesta välkänt för tidsskriftens läsare, men kanske kan det även i den här, i sammanhanget mycket sakkunniga läsekretsen, trots allt finnas någon, som delat min kunskapsbrist beträffande den näringska metropolens sjöfartsbakgrund.

Bosse från Kolmården

Här fördelar Svartån sin resurs mellan slussen och det som var platsen för en kraftstation

Slussen vid Skebäck

Mellan hamnmagasinet tillbyggnad och turistbåten, ses Hamnbron skymta i bakgrunden

Foto författaren

KORSORD NR 1

Denna gång blir det tre vinnare.

De som hade turen att vinna denna gång var,

Lissie Nordin Varberg

Ulf Sjödén Kil

Eva-Lena Christofferson Växjö

GRATTIS!

Som vanligt kommer priser från Jonny Ekdahls produktion

Nu är det dags för korsord 1 – 2020. Lösning ska vara in-sänd senast

1 maj 2020 under adress:

Redaktören Flottans Män

Författarevägen 9

371 63 LYCKEBY

LYCKA TILL!

Lösning Korsord 4 2019

Vågräta ord

- 1 Sann kvinna
- 2 Är väl åskan
- 9 "Dillade"
- 10 Stjärnemö
- 12 Orättvanda
- 14 Årstid
- 15 1995
- 17 Gigantisk rökpipa
- 18 Klen poet: versmakare
- 19 Rum i riddarhus
- 21 Gas för reklamlyktor
- 23 Tunnelbana
- 24 Rolls Royce
- 26 1 - 0 för Carl XII
- 27 Karlnamn
- 29 Lätta brev, men dyra
- 30 Vokalutstötning
- 31 Vikt- och myntmått
- 32 Grovknog
- 34 I kyrka eller la'gård
- 35 Ordramsa
- 37 Verklig
- 38 Månfas
- 39 Är inte necessär
- 40 Hårding att lita på

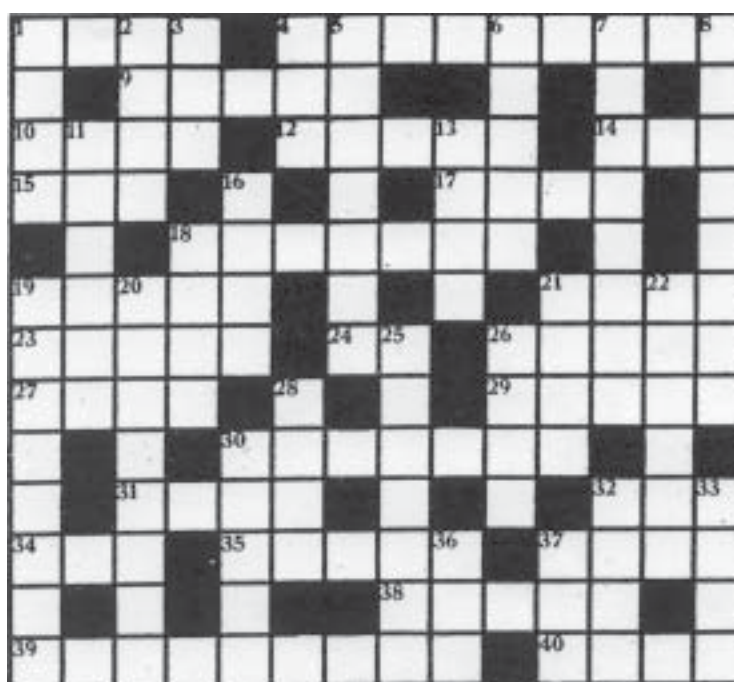
Lodräta ord

- 1 Väst- eller ostsocken i Tollarp
- 2 Regelbunden variation
- 3 Altare i Roma antiqua
- 4 Bakvänd ström
- 6 Strutaktig med pip
- 7 Anfalla
- 8 Eminent präst
- 11 Cyg'nus i rymden

- 13 Åtbörd
- 16 Ensam
- 18 Konstlat grönområde
- 19 Yankee
- 20 Kolonnad
- 21 För-, till- eller ök-
- 22 Misshag
- 25 Överdriven julgrötagt
- 26 Ädelgas
- 28 1451
- 30 Vålloftande slöjdmaterial
- 32 I grevens tid
- 33 Fisk eller snok?
- 36 Bakblandning
- 37 Adel och annan blandning

Jonny Ekdahls Knåp och Knep

Välkommen till Riksårsmöte 2020

FM lokalförening Stockholm har fått förtroendet att arrangera Riksårsmöte 2020 och hälsar dig hjärtligt välkommen den 24 - 26 maj ombord i Tallink Silja Lines, m/s Isabelle, till Riga.

Vi hoppas på en fin tur genom Stockholms skärgård, ett givande årsmöte med möjlighet att återse gamla vänner, och ett intressant besök i Riga. Som du kommer att se längre fram finns det ett antal hyttalternativ att välja på och givetvis också handikapphytt för den som behöver det.

För dig som kommer resande till Stockholm kan Tallink Silja erbjuda busstransport direkt till Värtaterminalen från Mora, Härnösand, Karlstad och Göteborg. Dessa bussar tar upp passagerare vid alla större orter efter färdvägen (för närmare information se Riksårsmötets hemsida). De som vill boka transferbuss ringer tfn nr: **08-22 21 40** och ange bokningsnummer: **GM 612 878 57**

Resande från Stockholmsområdet kan ta tunnelbana linje 13 till Ropsten och där byta till buss nummer 76. Bussen stannar i omedelbar anslutning till terminalen vid hållplats Värtahamnens färjeterminal. Alternativt kan man promenera från Gärdets tunnelbanestation, skyltad väg, ca 750 m.

När du kommit till Tallink-Siljaterminalen i Värtahamnen ska du bege dig till en av biljettluckorna nummer 29 - 30 i avgångshallen. Där hämtar du ut ditt/era boardingkort. Väl synliga funktionärer från FM Stockholm kommer att vara på plats och vid behov hjälpa till.

Fartyget avgår klockan 17.30 men du/ni får tillgång till hytten redan från klockan 15.30.

Viktigt!

Du måste kunna visa upp pass eller nationellt id-kort innan du får embarkera.

Svenska pengar kan användas ombord. I Lettland används euro och det finns möjlighet att växla valuta i terminalen eller ombord. Pengar kan man ta ut i en Bankomat i Värtaterminalen både i euro och i kronor men ombord kan man enbart växla pengar, inte ta ut.

Flottans Män i Stockholm hälsar dig välkommen ombord och hoppas att du ska få en fin upplevelse i goda vänners lag!

Örjan Sterner
Ordförande

Program Riksårsmötet 2020

24 maj-26 maj

Ombord på m/s Isabelle med destination Riga

Söndagen den 24 maj

OBS: Svensk tid

13.00 - 16.30	Inmönstring Siljaterminalen, Värtahamnen.
14.00 - 15.30	Förbundsstyrelsemöte, Konferensen däck 10.
15.30	Hytterna klara. Samtliga kan påbörja embarkering.
16.00 - 18.00	Lokalföreningskonferens. 2 deltagare/förening. Konferensen däck 10.
17.30	Isabelle kastar loss.
18.15	Välkomstdrink, information och underhållning med musik. Starlight Palace, däck 8.
19.00	Förbrödringsmiddag, Grand buffét, däck 8. Buffé. Vin/öl och en snaps ingår. Fri bordsplacering.
20.30	Underhållning i Sky bar, däck 11.

Måndagen den 25 maj

OBS: Lettisk tid (= Svensk tid + 1 timma)

07.00 - 10.00	Specialfrukost i the Chef's kitchen på däck 8.
09.00 - 10.30	Riksårsmöte, Konferensen däck 10.
09.00 - 10.00	Föredrag för medföljande om Lettland. Konferensen däck 10.
11.00	Isabelle förtöjer i Riga.
11.00 - 13.30	Sightseeing. Stadsrundtur eller egna aktiviteter
16.30	Alle man ombord.
17.00	Isabelle kastar loss.
18.00 - 18.45	Underhållning med musik Skybar, däck 11.
19.00	Bankett i the Chef's kitchen, däck 8. Bordsplacering endast vid honnörsbord.
21:00	Mingel och underhållning i Skybar, däck 11.

Tisdagen den 26 maj

OBS: Svensk tid

06.30 - 10.00	Specialfrukost i the Chef's kitchen, däck 8.
10.30	Isabelle förtöjer i Stockholm.

Anmälan till Riksårsmötet 2020

Namn Födelsedata (ÅÅMMDD)

Postadress Lokalförening

Postnummer Telefon

Ort E-postadress

Medresenär Födelsedata (ÅÅMMDD)

För singelresenär: Jag vill dela hytt med

I priserna ingår: Resa två nätter, välkomstdrink, förbrödringsmiddag med öl eller vin och en snaps, två specialfrukostar, och bankett med vin eller öl. Vi bor i något av nedanstående hyttalternativ och du/ni kan delta i vår stadsrundtur.

Boende	Pris enkelhytt	Pris dubbelhytt per person	Antal personer	Kostnad
Deluxehytt, utsides	3 500 kr	2 500 kr		
A-hytt, utsides	2 400 kr	2 000 kr		
B-hytt, insides	2 000 kr	1 850 kr		
Handikapphytt	2 400 kr	2 000 kr		
Aktivitet				
Sightseeing i Riga 150 kr per person				
			Summa	

Sista anmälningsdag och sista dag för betalning är 21 april. Från denna dag är anmälan bindande. Beloppet sätts in på plusgiro 358022-2.

Vi ser gärna att du/ni bokar via föreningens hemsida http://www.flottansman.se/stockholm-riksarsmote_2020. Om denna möjlighet saknas ska ifyllt formulär sändas till Kamratföreningen Flottans Män, Teatergatan 3, 111 48 Stockholm

**Flottans Män kallas härmed till Riksårs-
möte ombord på m/s Isabelle med destina-
tion Riga måndagen den 25 maj 2020
kl. 09.00.**

Förslag till dagordning

1. Parentation. Årsmötet öppnas.	11. Beslut angående ansvarsfrihet.
2. Fastställande av den fortsatta dagordningen.	12. Eventuellt beslut angående medelsdisposition.
3. Fråga om årsmötets stadgeenliga utlysande.	13. Beslut angående slutlig budget för år 2020 och
preliminär budget för år 2021 samt årsavgift till
riksförbundet för år 2022.
4. Val av årsmötespresidium (ordförande och sekre-
terare).	14. Kort orientering om verksamheten år 2020.
5. Val av två justeringsmän att jämte mötesordföran-
de justera protokollet.	15. Val av förbundsstyrelse, revisorer och valbered-
ning enl. § 12 i stadgarna.
6. Val av två rösträknare (kan vara samma som i
punkt 5 ovan).	16. Förbundsstyrelsens propositioner.
7. Fastställande av röstlängd.	17. Eventuellt förslag från lokalförening eller enskild
medlem enl. § 15 i stadgarna.
8. Styrelsens verksamhetsberättelse.	Avtackningar. Avslutning
9. Ekonomisk årsredovisning.	
10. Revisoreernas berättelse.	

Valberedningens förslag till styrelseledamöter och revisorer för 2020.

Ordförande

Örjan Sterner	lof Stockholm	M	Omval	1år	2020-2021
---------------	---------------	---	-------	-----	-----------

Ledamöter

Göran Löfgren	lof Karlskrona	S	Omval	2 år	2020-2022
---------------	----------------	---	-------	------	-----------

Lars-Erik Uhlegård	lof Göteborg	V	Omval	2 år	2020-2022
--------------------	--------------	---	-------	------	-----------

Ersättare

Kjell Johansen,	lof Nynäshamn	M	Omval	1år	2020-2021
-----------------	---------------	---	-------	-----	-----------

Lars I Elofsson,	lof Kristianstad	S	Omval	1år	2020-2021
------------------	------------------	---	-------	-----	-----------

Bengt Randevåg,	lof Härnösand	N	Omval	1år	2020-2021
-----------------	---------------	---	-------	-----	-----------

Ulf Ängemo,	lof Halmstad	V	Omval	1år	2020-2021
-------------	--------------	---	-------	-----	-----------

Revisorer

Jöran Westling,	lof Norrtälje	M	Omval	2 år	2020-2022
-----------------	---------------	---	-------	------	-----------

Revisorsättare

Maud Biärsjö, lof Stockholm	M	Omval	2 år	2020-2022
-----------------------------	---	-------	------	-----------

Pers. ersättare för

Hansén

Löfgren

Johansson

Uhlegård

Kvarstående/"överlappande" representation

Ledamöter

Krister Hansén,	lof Stockholm	M	Vald 2019	Kvarstår till 2021
-----------------	---------------	---	-----------	--------------------

Cawe Johansson,	lof Sundsvall	N	Vald 2019	Kvarstår till 2021
-----------------	---------------	---	-----------	--------------------

Revisorer

Bo Johansson,	lof Stockholm	M	Vald 2019	Kvarstår till 2021
---------------	---------------	---	-----------	--------------------

Revisorsättare

Birgitta Nordenbris,	lof Stockholm	M	Vald 2019	Kvarstår till 2021
----------------------	---------------	---	-----------	--------------------

På uppdrag av riksårsmötet

Göran Andersson

Sammankallande

Valberedningen

Under 2019 har Valberedningen bestått av följande medlemmar Åke Semb, Sewe Lindberg, Stieg Andersson och Göran Andersson.

Om Riksårsmötet så önskar kan samtliga medlemmar ställa upp för omval.

LITAUEN - EUROPAS OKÄNDA PÄRLA

Vi börjar resan till Litauen med båt till Riga, där vi får en guidad tur av Lettlands huvudstad och får höra om de båda ländernas skillnader och likheter. Vi åker sedan vidare genom Lettland till Vilnius.

Redan vid första anblick fångar Vilnius oss med sin charm. Den medeltida Gamla staden, som kallas för stadens hjärta, dignar av vackra byggnader. Arkitekturen är en härlig blandning av gotik och renässans. Under den guidade turen passar vi på att besöka några av stadens 40 kyrkor som alla har sin egen charm och stil.

Vi besöker också Frihets och ockupations museet där vi får en inblick i det hemska förhållanden som rådde under ockupationen. Den som vill har även möjlighet att se fängelsecellerna från KGB-tiden. Vårt hotell ligger längs med Vilnius huvudgata och härifrån kan du enkelt upptäcka staden till fots eller skåda folkvimmel från hotellets uteservering.

På vägen tillbaka till Riga gör vi ett stopp vid Korskullen. Ingen annanstans i världen hittar du en sådan plats, där ett oräkneligt antal kors samlats på en plats och omges av så många historier, sägner och fabler. En plats som måste upplevas!

RESDATUM 27 APRIL 2020

PRISEX 6006:- per person

ALLT DETTA INGÅR:

båtresa t/r, alla måltider ombord och i land, 2 övernattningar på hotell, alla Entrébiljetter samt svensktalande reseledare under hela resan.

FÖR BOKNING KONTAKTA: 08-666 33 33

PROGRAM

DAG 1

17.00 Utresa från Värtahamnen i Stockholm
Middag ombord

DAG 2

11.00 Ankomst till Riga
11.15 Svensktalande guide väntar med buss i hamnen för vidare resa till Litauen
13.30 Lunch i Bauska, Lettland
19.00 Ankomst till Vilnius
20.00 Middag på hotellet i Vilnius

DAG 3

09.00 Rundtur med buss och till fots med svensktalande guide
12.00 Besök på KGB-musset
13.00 Lunch
14.00 Fritid
20.00 Middag i Gamla stan

DAG 4

08.00 Avresa mot den unika Korskullen
12.00 Lunch vid Korskullen
13.30 Avresa till Riga
15.30 Ankomst till terminalen i Riga
17.30 Fartyget avgår mot Stockholm
Middag ombord

DAG 5

Sjöfrukost ombord
10.30 Ankomst till Stockholm

Flottans Män i Karlshamn 50 år

Föreningen bildades den 25 november 1969 och det första ordinarie månadsmötet hölls på bogserbåten *Karlshamn*. 15 medlemmar var närvarande. Ordförande var Josef Nilsson. Den 17 april 1970 besökte riksordförande Fredrik Taube föreningen.

Nu, 50 år senare, firade vi vårt jubileum lördagen den 23 november 2019.

Platsen för vårt firande var Flottans Mäns hus, som var nymålat och restaurerat både utvändigt och invändigt. Vi hade ett s.k. öppet hus mellan 1700 och 2200. Borden var vackert dekorerade, ett arbete som våra duktiga kvinnliga medlemmar skall ha äran av. Buffén bestod av ett 20 tal olika rätter, som vi själva i föreningen tillagade med hjälp av två elever från Gymnasieskolans restauranglinje under ledning av vår vice ordförande Rolf Pärnhem. Föreningens ordförande Sewe Lindberg hälsade alla välkomna och festen inleddes med ett glas champagne och tilltugg. Glädjen stod högt i tak och det framkom verkligen, att Flottans Män är en fantastisk kamratförening.

Bland de inbjudna var alla våra sydliga FM föreningar, vår riksordförande Örjan Sterner och vår kanslichef Lennart Bresell. Från den danska Marineföreningen deltog två medlemmar. Vidare deltog Karlshamns kommunalråd Per-Ola Mattsson med två medarbetare samt ett fyrtiotal av våra egna medlemmar. Bland gåvorna fanns en tavla från Karlshamns kommun av Karlshamnskonstnären Signar Bengtsson samt en mycket trevlig utskuren trätavla, som kommit hem till Sverige med *HMS Älvsnavben*, en gåva från FM Karlskrona. Vidare skänktes ett antal gåvobrev till vår tidskrift samt fin marinlitteratur från vårt kansli i Stockholm.

Nu ser styrelsen fram emot att fortsätta sitt arbete med ett oförminskat intresse vårda vår fina kamratförening Flottans Män. Vi ser fram emot nästa jubileum.

Rolf Pärnhem/Sewe Lindberg

Flatmo
Textila inredningar

**DYNOR - RESÅRMADRASSER -
BÄDDMADRASSER - MATTOR**

www.flatmo.se 0696-400 95 info@flatmo.se

Dagbok från af Chapmans sista resa sommaren 1934

skriven av Yngve Sörman (1917 - 2017), skeppsgosse på fartyget

Som sjömansdotter är jag och mina bröder uppvuxna med fartyget *af Chapman*. Pappa, Yngve Sörman, tjänstgjorde i Kungliga Svenska Flottan från det han var knappt 15 år gammal, till han gick i pension vid 55 års ålder. Han var flaggstyrman och avgick med kaptens grad. Pappa blev nästan 100 år gammal. Han dog fem veckor före sin stora dag och seglade vidare lugnt och stilla mot nya farvatten den 6 oktober 2017. Han föddes den 10 november 1917. Pappa började som skeppsgosse och seglade på fullriggaren *af Chapmans* sista resa i flottans tjänst, sommaren 1934.

Pappa tyckte mycket om att skriva och under *af Chapmans* sista seglats förde han dagbok och tog bilder. Vi syskon satt ofta i hemmet och tittade i albumet. Som barn gick vi med mamma och pappa till *af Chapman* på Skeppsholmen, där hon ligger förtöjd som vandrarhem och drack varm choklad med vispgrädde i caféet.

Pappa gav oss barn insikter om en annan, större värld utanför vår trygga uppväxt i Årsta, Stockholm. I hemmet fanns puffar, siden, utsirade skrin, kryddor, frukt-skålar och mattor från Egypten, Kap Verde, Sydafrika, Djibouti, Kongo och Ghana. Men han gav inte bara kun-

skap om fjärran länder, andra världsdelar, olika kulturer och människor med mångfaldig bakgrund utan också en medvetenhet om människors olika villkor och en djup orättvisa i världen. Pappa kom att ägna sitt liv åt fredsarbete och mänskliga rättigheter, även inom marinen och han svek aldrig insikten om alla människors lika värde. Det går igen i allt han skrev, publicerade och fotograferade.

Den här artikeln är en berättelse från en svunnen tid. Den bygger på en sammanfattning från pappas handskrivna dagbok som skeppsgosse på *HMS af Chapmans* sommarexpedition 1934. Pappa summerade själv dagboksanteckningarna på sin gamla skrivmaskin i maj år 2004. Han var då 87 år gammal och 70 år hade passerat. Han var 17 år, när han gjorde resan. Bilderna är från dagboken och fotoalbumet.

Dagboken startar med måndagen den 23 april 1934, då *af Chapman* började riggas för sin tionde resa som övningsfartyg i Kungliga Svenska Flottans tjänst. Onsdagen den 2 maj mönstrade besättningen på. Torsdagen den 3 maj bogserades fartyget ut på Karlskrona redd. Den 6 maj var det avgång. Resan är beräknad att ta 145 dagar. Rutten med hamnar som *af Chapman* skall passera är:

Karlskrona	23 april – 6 maj
Dysen	7 maj – 8 maj
Portsmouth	23 maj – 27 maj
Casablanca	8 juni – 15 juni
San Juan	8 juli – 15 juli
Boston, Mass	3 augusti – 14 augusti
Shotley	10 september – 14 september
Malmö	22 september – 26 september
Karlskrona	27 september

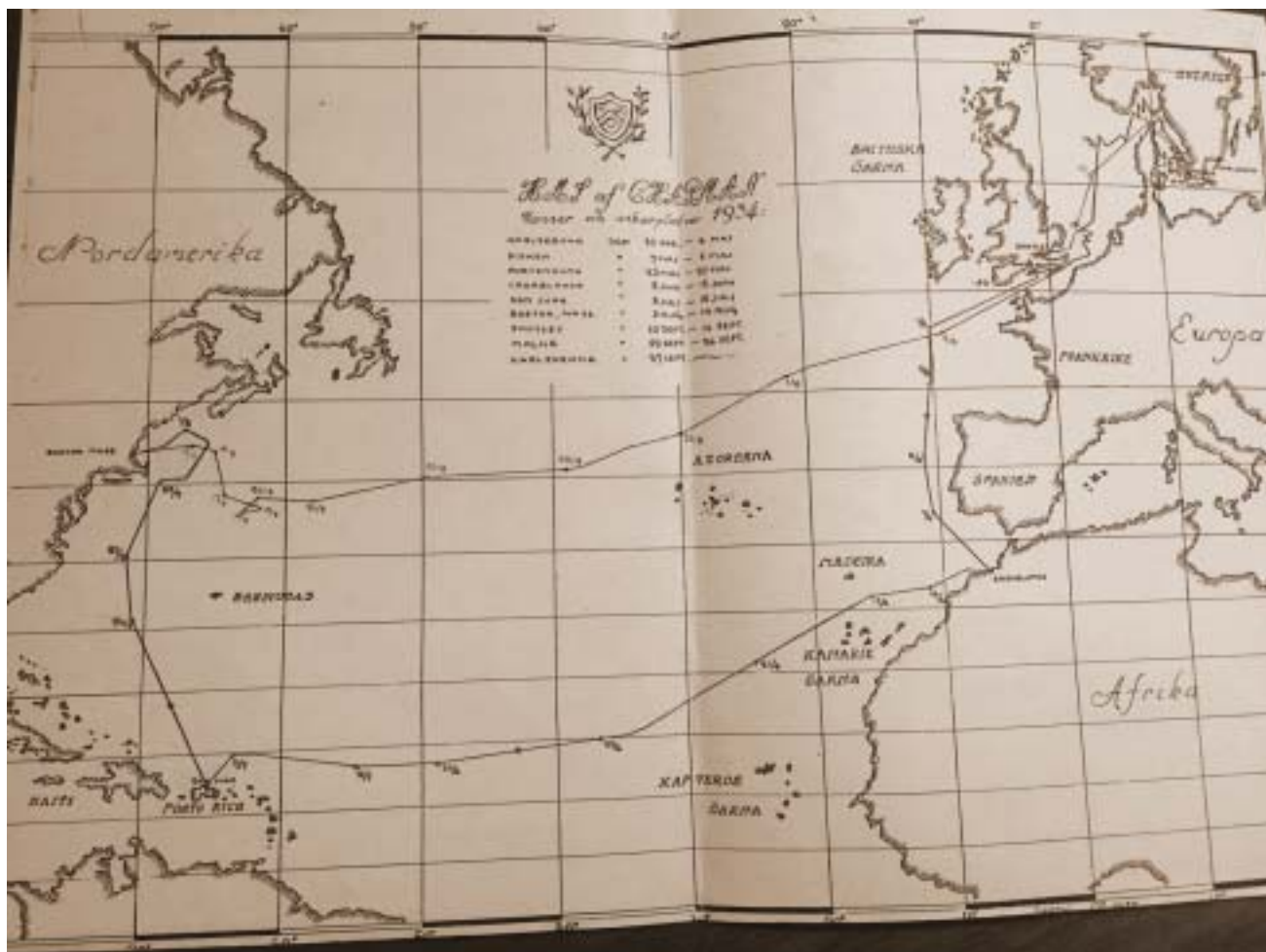
Nedan följer pappa Yngves summering från dagboken, som den är nedskriven med vissa mindre ändringar:

Den 6 maj, en söndag, kastade *af Chapman* loss från bojen på redan i Karlskrona och bogserades till öppen sjö, där segel sattes, och för god låringsvind seglade hon mot Drogden. En högsta fart av 16,5 knop loggades. Nästa dag ankring utanför Helsingborg för komplettering av proviantförrådet. Dagen därpå bogsering förbi Kullen, då segel sattes och med motiga vindar rundades Skagen och segling mot engelska kanalen började. Söndagen den 13 kom det stormbyar med regn. Överbramseglen var bärgade, men på kvällen beordrade VO, "vaktkvarterets överbramgastar, bramgastar och mårsgastar upp och stormbeslå bramseglen". Allt gick väl. Nästa dag blåste det 26 sekundmeter och hon seglade bidevind för mårsgastar och undersegel.

Den 23 maj anlände *af Chapman* till Portsmouth.

Dagboksomslag

Karta över ruten

Vi blev väl mottagna och fick åka gratis med stadens spårvagnar. Bland annat fick göras besök på det berömda fartyget *Victory*, som var Lord Nelssons flaggskepp i slaget vid Trafalgar 1805. Den 27 maj avgick *af Chapman* och seglade mot Casablanca. Under seglingen bedrevs segelexercis och instruktioner i fartygets konstruktion och tackling. Den 8 juni på kvällen anlände *af Chapman* till Casablanca. Villkor för landpermission var kunskap om alla sladdar, som man manövrerade rår och segel med. Casablanca var känd som en god pinalhamn och en intressant bekantskap.

Den 14 juni kastades loss och färden över Atlanten började. Det var en ganska jämn vind av Nordostpassa-

den, som drev *af Chapman* med alla segel satta. Ett skeppskapell hade skapats, som spelade vissa kvällar vid storluckan. Hygienen måste skötas och varje morgon och kväll erhöll man cirka $\frac{1}{2}$ liter sötvatten för egen tvättning. För tvätt av kläder fick man en gång i veckan en pyts med cirka åtta liter sötvatten. Med hjälp av en bit så kallad kommistvål fick man förbereda sin tvätt som kunde bestå av ett krypertställ, blåkrad skjorta, undertröja, kalsonger och strumpor. Tvättningen skedde genom gnuggning och sköljning i Atlantens vatten, torkning på spända gölingar mellan stor- och kryssvanten där plaggen fästes med nyckstek. Tvätt skedde som regel, då man hade frivakt på första plattvakten. En dag mönst-

I Casablanca

af Chapman i Casablanca

Till rors på *af Chapman*

rade chefen 4:e kvarterets bärgade tvätt. 13 man vars tvätt icke var helt ren, tilldelades extra handräckning. Söndagen den 1 juli divisioner och korum. Efter korum fick de, som haft smutsiga kläder, tvätta om. Den 3 juli kom löparnisse på besök och förkunnade, att kung Neptun nästa dag skulle göra visit och övervara sotningsproceduren för alla, som ej tidigare passerat vändkretsen eller ekvatorn.

Efter 22 dygns segling ankrade *af Chapman* på redan i San Juan. Från besöket kan berättas att frukt var billigt. En stor banan kostade 1 cent (4 öre). Under dagtid var det lugnt i staden, under kvällen var det luft i luckan med fullsatta barer av folk, som drack och spelade kort. På balkonger kunde man se damer, starkt sminkade. President Franklin Roosevelt var på besök. När han avreste med en kryssare, blev denne frihetskämpe hyllad från *af Chapman* med vant- och relingsmaning. En stor händelse!

Värmen var tryckande med 35 - 40 grader i skuggan. Efter lättning den 12 juli gick *af Chapman* på grund. Ef-

af Chapman på seglats mot Boston

ter hårt arbete av besättningen, dag som natt, under drygt två dygn och med hjälp av en normans enkla bärgningsutrustning, lyckades *af Chapman* bli flott. Utrustningen var förmodligen norsk och togs ombord under den tid fartyget var i norsk tjänst

Den 16 juli avgick *af Chapman* från San Juan med bogsering till öppet vatten, där segel sattes med kurs mot Boston, dit *af Chapman* anlände den 3 augusti och förtöjde vid en pir på örlogsvarvet. *af Chapmans* vattenledningssystem kopplades till varvets färskvattensystem, så från alla kranar, där tvålen löddrar sig, kom det vatten. Jag tyckte vi kommit till himmelriket.

Bostonbesöket blev en fin upplevelse. I Boston med omnejd bodde tusentals invandrade svenskar och många kom på besök med bil och bjöd med en eller två till sina hem, där skeppsgossarna blev väl undfägnade. En dag blev hela besättningen, utom vaktkvarteret, bjudna på fest på hotell Statler, med ditfärd i bussar med poliseskort. Löjtnant Zacke ledde en uppskattad gymnastikuppsvisning med 20 utvalda skeppsgossar. Chefen hade fått

Årsklass 1932 inför karlskrivningen 1935

en tumör i ett öga och måste opereras, så han fick överlämna befälet till sekonden, tills den nye chefen, kommandörkapten Bergman anlönt. En personlig händelse kan nämnas. Jag och en kamrat promenerade på en gata, då en man tilltalade oss "How do you like Boston"? Jag svarade;

"I think it is the best town in the world". Han gav oss omgående var sin dollar. En dollar kostade då 4:50 kronor. Vår sold var 30 öre om dagen och utbetalades med 3 kronor var tionde dag.

Måndagen den 13 augusti bogserades *af Chapman* ut ur hamnen och alla fartyg saluterade med ångvisslor eller sirener. Vinden var motig och först efter flera timmars bogsering sattes segel. Först den 21 fick vi en frisk förlig vind, som förde *af Chapman* ostvart. Den 10 september ankrade *af Chapman* på redde i Shotley. I Shotley hade den engelska flottan en skeppsgossekår. Med kollegorna där hade vi roddtävlingar, där vi hävdade oss bra. I simtävlingar och fotboll var de engelska kollegorna de vinnande. Deras musikkår gav en konsert ombord och en kväll bjöd dom på en fin supé i sin förläggning.

Den 14 september lättade *af Chapman* ankar och efter bogsering till öppen sjö sattes segel. Efter åtta dygns segling bogserades *af Chapman* in till hamnen i Malmö. Befälhavande amiralen i Karlskrona embarkerade den 26 för inspektion, som genomfördes under seglingen till Karlskrona. Den 27 september under förmiddagen seglade *af Chapman* för fulla segel genom inloppet till Karlskrona. Vid passagen av Kungsholms fort saluterades med tre kanonskott. Med gigade segel styrdes *af Chapman* in på redde och en bit från Smörasken fälldes ett bogankare.

Det blev en ståtlig final på *af Chapmans* sista resa.

Utdrag ur dagbok av Yngve Sörman,
foton från dagboken.

Inledning, sammanställning och urval av fotografier av
Ylva Sörman Nath, Yngves dotter.

Januari 2020

Foto Författaren

Övningsskeppet *af Chapman*

Lite om fartyget

af Chapman byggdes som *Dunboyne* av Whitehaven Shipbuilding Company i Whitehaven i England för trafik på Australien för Charles E. Martin & Co i Dublin. År 1908 såldes hon åt Leif Gundersen i Porsgrunn i Norge för 3625 pund. 1915 såldes hon till Emil Knudsen i Lillesand och samma år vidare till Rederiaktiebolaget Transatlantic för 7500 pund.

Transatlantic bytte skeppets namn till *G.D. Kennedy*, efter en av initiativtagarna till rederiet, George Douglas Kennedy och byggde om fartyget för användning som skolskepp. Hon fick registernumret 5734 och signalen JVKL. Hon hade då Göteborg som hemmahamn, plats för åtta befälselever och seglade med frakt på oceanfart. Utbildningen ombord var tvåårig. Att kombinera fraktfart med utbildning var vanligt under denna tid. Hon seglade mestadels mellan Skandinavien och Australien.

År 1923 såldes skeppet till svenska flottan och ändrades till övningsskepp under namnet *HMS af Chapman* efter en av 1700-talets stora skeppsbyggare, Fredrik Henrik af Chapman (1721–1808). År 1934 togs hon ur aktiv tjänst. Fartyget inköptes 1947 av Stockholms stad och är sedan 1949 förtöjt vid Skeppsholmen och upplåtet till Svenska Turistföreningen som vandrarhem.

Fartyget genomgick en omfattande renovering, som inleddes i oktober 2006 och färdigställdes i april 2008. Renoveringen, som var förlagd till Musköbasen, var ursprungligen planerad att ta nio månader men ändrades efter hand och totalt blev renoveringstiden det dubbla. *af Chapman* lades åter vid Skeppsholmen den 9 april 2008.

Hon har ett segelantal på 26 och är 41,60 meter hög.

På fästningen Moro Castel i San Juan

Museer som visar Kustartilleriet – från Västkusten till Bottenhavet

Inledning

Efter det att FB 2000 lagt fast, att alla förband med uppgiften "Invasionsförsvar" skulle utgå ur organisationen, avvecklades kustartilleriet med stor noggrannhet. Men det finns ett antal fasta anläggningar bevarade och museer, som visar förbanden inom respektive ka-försvar, typ-förband och materiel.

Göteborg

*O II fort 2 st 24 cm pjäser M/04 i fast uppställning.
Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld*

Inne på f.d. KA 4 kasernområde (Käringberget), numera Försvarets sjukvårdscentrum, finns sedan länge KA 4 museum, grundat av veteranen kapten Gustav Lundberg. Där visas den KA-organisation, som funnits på Västkusten tillsammans med representativ materiel, främst avseende stridsledning, eldledning, samband, minspärrar m.m.

Intill museet finns O II fort. Detta började byggas 1899 på Västerberget vid södra sidan av Göta Älvs utlopp. Tillsammans med övriga befästningar i området benämndes dessa sammantaget för Älvsborgs fästning (ÄF). Fortet utformades som övriga fästningar vid den tiden med en djup och torr vallgrav, som omgärdade en kärnanläggning, i vilken inrymdes stabs- och ledningsplatser, ammunitionsdurkar, förläggningar, sjukavdelning, köksutrymmen, manskapsmatsal och mässar. Fortet bestyckades på hjässan med ett 24 cm batteri (M/04) (2 pjäser) i självsänkande lavettage, ett 15,2 cm batteri (M/03) med två pjäser i pansartorn och ett 57 mm batteri (M/99) med fyra pjäser i pansartorn. Nedanför berget vid strandlinjen mot älven byggdes det s.k. Götiska batteriet (GB), som skyddade den tvärs över älven befintliga

fasta mineringen. Batt GB utgjordes av fyra 57 mm pjäser M/99 i värn.

I samband med utbyggnaden av Havsbandslinjen i Stockholms skärgård under 1930-talet beslutades att batterierna i Älvsborgs fästning skulle flyttas ut till Havsbandet. Detta innebar att 24 cm batteriet omgrupperades till Hjuvik vid Torslanda på Hisingen, där det benämndes batt TL. De självsänkande pjäserna erhöll ett nytt lavettage och splitterskyddande torn. 15,2 cm batteriet omgrupperades till Styrso där det benämndes batt SY. 57 mm batteriet omgrupperades till Stora Stårholmen.

I mitten av 2010-talet återfördes pjäserna till O II fort, där de nu är grupperade på sina ursprungliga platser. O II fort förvaltas av Statens Fastighetsverk och är sedan 2018 statligt byggnadsminne. Fortet visas sommartid vid särskilda besöksdagar av Stiftelsen för O II fort. En bok om fortet (Fortet) har utgetts under våren 2019 och kan beställas från förlaget Fort & Bunker. Den är väl värd att anskaffa.

Helsingborg

Batt HB, väderskyddad 15,2 cm pj M/40. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Vid batt HB, (Djuramåsa norr om Helsingborg) finns Beredskapsmuseet, som bl.a. visar den kustartilleriemateriel som är representativ för försvaret av Skåne, bl.a. en 21 cm pjäs M/42, en 15,2 cm pjäs M/37, en 15,2 cm pjäs M/40, en 12/70-pjäs och en 7,5 cm pjäs M/57 m.m. Museet är öppet sommartid och är väl värt ett besök. Det finns en välmatad hemsida. En bok "Kanonerna på Djuramåsa; Öresunds lås under femtio år" skildrar batteriets historik.

Karlskrona

KA 2 rörliga museum, 15,2 cm pj M/37 och fordon.
Bildkälla Erling Klintefors, Marinmuseum

På Kungsholms fort finns ett museum som på beställning visar Kustartilleriet i Blekinge skärgård.

På Aspö finns Museet för rörligt kustartilleri. Museet är beläget på området för batt Aspöberg (30,5 cm haubitsbatteri M/16 med fyra pjäser, pjäserna finns inte bevarade). Museet har anordnats av Föreningen för rörligt Kustartilleri, en ideell verksamhet som numera ingår som en del i Sveriges Militärhistoriska arv. Här visas i princip all den materiel, som har ingått i de rörliga kustartilleriförbanden. En pedagogisk utställning är under utveckling för att skildra 12/80-systemet under namnet ”Strid mot landstigning”, där alla audiovisuella hjälpmedel används. Fotografier av materielen i museet finns på ”digitala museet”. Se även museets hemsida. Två böcker om det rörliga kustartilleriet finns utgivna: ”Det rörliga svenska kustartilleriet 1902 – 1945”, författat Urban Sobéus och ”Svenskt rörligt kustartilleri, Förband och materiel”, författat Sten Munck af Rosenschöld. Den senare boken behandlar den epok då det rörliga kustartilleriet var motoriserat. På Aspö finns även några anläggningar bevarade i ursprungligt skick, som ännu förvaltas av Fortifikationsverket, nämligen Ellenabbsfortet, batteri Ellenabben (7,5 cm batt M/57, serie 3) och Ksrr Aspö (Gruvan). Dessa förklarades som byggnadsminne 2003, men har ännu inte överlämnats till Statens Fastighetsverk, så att de därefter kan öppnas för visning. Marinmuseum och KA 2 kamratförening uppmanas att trycka på i frågan.

Minspärtröpp Kalmar

Minstation Kalmar byggdes 1943 på ön Tjärhovet. Den var en kombinerad min- och syftstation, som betjänade två mineringar, en i djuprännan och en i rännan mellan Kalmar och Färjestaden på Öland. I slutet av 1950-talet flyttades stationen till Grimskär och moderniserades och utrustades med minstationsinstrumentering M 3, en instrumentering, som var kvar till nedläggningen. Minstationen iordningställdes 2006 som museum. Ett fåtal visningar har skett under åren därefter. Information kan lämnas av Olle Melin.

Gotland

Det har tidigare funnits ett museum i Franska kasernen vid f.d. KA 3 kasernområde. Detta har flyttats till Tingstäde, dit all militär museiverksamhet på ön har sammanförts. Vid museet finns exempel på all den ka-materiel, som har ingått i Gotlands kustartilleriförsvar. Museet presenteras på en hemsida.

Oxelösund

Batt OD, 1.pjäs 7,5 cm M/57.
Bildkälla Lars A Hansson/
bunkertours.se

KA-försvaret av Bråviken utgjordes av spärrbataljon BÅ som bestod av batt Oxelösund (OD), ett 7,5 cm batt M/57 serie 1 och batt Bråviken (BÅ), ett 7,5 cm batt M/57 serie 3 samt spärrkompani Arkösund (AD) med ett 7,5 cm batt M/57 serie 2.

Batt OD, grupperat på Femörehuvud, byggdes 1963 och utgick 2000. Batteriet är bevarat som museum. Det visas av Föreningen Femörefortet året runt. Det finns en bok om fortet och föreningen har en välmatad hemsida. Batteriet är unikt, genom att alla enheter inom batteriet är förbundna med tunnlar.

Landsort (Öja)

Batt LO, 15,2 cm pj M/1898 vid LO fyr. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Batteri Landsort (LO) tillkom som det sydligaste batteriet i Havsbandslinjen 1938/39. Det utgjordes av tre st 15,2 cm pjäser M/98 i pansartorn grupperade vid fyren. Pjäserna flyttade dit från 12.batteriet På Rindö redutt. Batteriet ersattes 1977 av ett 12/70-batteri. Statens Fastighetsverk förvaltar batterierna på Landsort. De tre äldre

Batt LO, 12 cm pj M/70. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Batt LO, amdurk i 12/70 pjäs. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

pjäserna finns kvar på sina grupperingsplatser och kan beskådas utifrån. De är väl underhållna. En 12/70 pjäs är bevarad intakt och visas sommartid eller på beställning. Pjäsen är statligt byggnadsminne. Information om batterierna finns på Landsorts hemsida.

Järflotta

De tre 24 cm pjäser M/95 i självsänkande lavettage (mot-svarande de som fanns på O II fort) flyttades från Oscar Fredriksborg till Järflotta. Pjäserna byggdes om med nytt vallavettage och splitterskyddande torn. Batteriet blev färdigställt 1942. 1948 inträffade en sprängningsolycka vid 2. pjäs varvid nio personer omkom. Pjäsen reparerades efter olyckan. En pjäs har renoverats och bevarats som minnesmärke. Visning kan ske på beställning hos överstelöjtnant Sune Thomsson.

Amfibieregementet

Amfibieförbandens historik visas i byggnaden Vanheim på regementsområdet Berga. Här finns representativ materiel, bilder och de tidigare sex amfibiebataljonernas standar och traditioner. Vanheim visa på beställning hos regementsstaben.

Vaxholm

I kastellet finns Vaxholms fästningsmuseum. Där visas utvecklingen av kustartilleriet inom Stockholms kustartilleriförsvar fram till övergången till Amfibiekåren. Mer information om museet med öppettider m.m. framgår av hemsidan.

Siaröfortet

Siaröfortet byggdes 1916 på Kyrkogårdsön väster om Siarö i Furusundsleden som en del av Yttre linjen i Vaxholms fästning. Bestyckningen utgjordes av två st 15,2 cm pjäser M/1898 med ursprung pansarskeppet Svea, samt fyra st 57 mm pjäser M/99. Fortet utgick ur krigsorganisationen efter VK II. På 1990-talet iståndsattes fortet som museum och turistmål. Det förvaltas av Sta-

Batt Siarö, 15,2 cm pj M/1898. Bildkälla Wikipedia

tens Fastighetsverk. Svenska Turistföreningen driver ett vandrarhem på ön och anordnar visningar, se fortets hemsida.

Arholma

Batteri Arholma (AH) är ett av tre 10,5 cm batteri M/50 som byggdes i Stockholms skärgård på 1960-talet. Varje batteri innehöll två automatladdade pjäser. Pjäserna var ursprungligen avsedda som allmålspjäser, men nyttjades senare endast för strid mot sjömål. En pjäs finns bevarad intakt. Pjäsen visas av ett eventföretag, som också har logi och restaurang. En hemsida ger erforderlig information.

Hemsö

Batt HÖ 1, 15,2 cm dblpj M/51, Bildkälla SO Eriksson

På Hemsö i Ångermanälvens utlopp fanns spärrbataljon Hemsö (HÖ). Den bestod under kalla kriget av tre batterier och flera minspärrtroppar. Batteri HÖ 1 är ett tungt batteri 15,2 cm M/51 med tre st dubbelpjäser i torn. Batteriet byggdes 1957, varvid beslagtagna pjäser i Bofors utnyttjades. De var ursprungligen beställda av Siam (nuvarande Thailand) till en kryssare. HÖ 2 är ett 7,5 cm batteri M/57 serie 3, grupperat på Havstoudd, byggt 1963. HÖ 3 var ett 7,5 cm batt M/57 serie 2, grupperat på Härnön, öster om Härnösand. Batt HÖ 1 och HÖ 2 samt en minstation är statliga byggnadsminnen. De visas dagligen sommartid. På batt HÖ 1 hjässa finns en restaurang med vidunderlig utsikt. Batt HÖ 1 är en stor berganläggning och all ingående materiel finns bevarad intakt. För information se hemsidan.

Sten Munck af Rosenschöld

Skärgården upp och ner

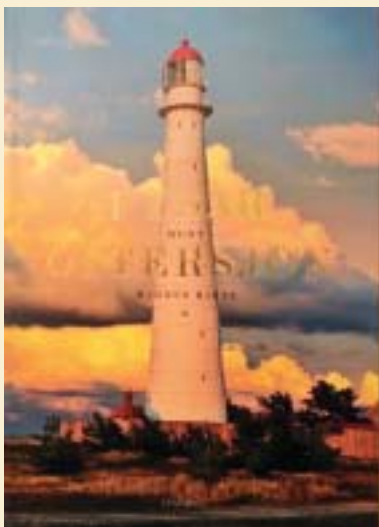
Skärgårdsstiftelsen ger varje år ut en s.k. vänbok och 2019 års bok handlar om miljön i världens smutsigaste hav, Östersjön. Boken har undertiteln *Äventyr, upplevelser och konsten att rädda Östersjön*.

Äventyraren och miljökampen Oskar Kihlberg tar oss med på en annorlunda resa genom Stockholms skärgård. Han visar på över världens skönhet och sårbarhet under ytan, på marken och i luften. Han har genomfört en rad spektakulära äventyr i Östersjön i syfte att bidra till en friskare och renare skärgård.

Boken innehåller ett antal berättelser, som ger en spännande läsning och konkreta tips om att göra Östersjön friskare.

Det bästa med boken är alla fantastiska bilder, som författaren tagit. Att det handlar om en yrkesfotograf går inte att ta fel på. Bokförlaget Max Ström.
ISBN 978-91-7126-482-4

Olle Melin

Fyrar runt Östersjön

Ingen annanstans i världen finns det så många större fyrar på ett så begränsat område som det runt Östersjön. Ingenstans om-

ger så många länder ett så begränsat hav. Var och ett av de nio länder, som kantar Östersjön, har sina egna fyrar. En del har fler, andra färre, beroende på hur lång kuststräcka och antalet öar, som tillhör respektive nation. Alla dessa fyrar bildar tillsammans ett osynligt men likväl tätt samarbetsnätverk.

Detta blir man varse, när man läser boken *Fyrar runt Östersjön*. I boken presenteras 181 fyrar från de nio länderna. Det största antalet presenterade fyrar har Sverige, inte konstigt med hänsyn till vårt avlånga land. De flesta av de presenterade fyrarna är byggda under andra hälften av 1800-talet. Tyvärr är många av dessa fyrar inte längre i bruk. Ny teknik har minskat behovet av fyrar och många av fyrarna står kvar som ett minne om den tid, då fyrarna var ett måste för en säker sjöfart.

Boken är ett riktigt praktverk och då är det främst de fantastiska fotografierna, nära 300 stycken, som slår läsaren. Men även texterna kring fyrarna och fyrplatserna är utomordentligt bra skrivna. En kortfattad historik kompletteras med egna betraktelser.

Författaren och fotografen, Magnus Rietz, född 1951, har under en period om fyra år besökt de beskrivna fyrplatserna, i många fall belägna så, att den vanliga människan har svårt att ta sig dit. Resultatet av dessa besök har mynnat ut i ett praktverk av sällan skådat slag. Man kan inte annat än imponeras. Det är inte författarens första bok om fyrar. Tidigare utgåvor håller samma höga klass.

Lind & CO.

ISBN 978-91-7861-496-7

Olle Melin

Han sprang åt fel håll

Svenskt sjöfolk upplevde andra världskriget direkt, inte som de flesta andra svenskar - från åskådarplats!

Sommaren 1942 kom kriget till Häradsskär, till lotsplatsen i den östgötska ytterskärgården. Påfrestningarna för lotsarna och deras

familjer var högst påtagliga. I Bo Elis Magnussons dramadokumentär får vi förstahandsuppgifter ur lotsdagböcker och genom berättelser direkt från lotsarna, som bl.a. assisterade Grängesbergsbolagets fartyg, som fraktade järnmalm till tyska hamnar. Ryska u-båtar anföll fartygen, som vid flera tillfällen torpederades och sänktes. Svenska marinen hade anlagt "Neutralitetslinjen" - en minlinje från Landsort till Ölands norra udde. Innanför denna linje antogs sjötrafiken vara fredad. Men så var inte alltid fallet. M/S Luleå och S/S Liljevalch m.fl. fanns bland de sänkta fartygen.

Läsaren blir bekant med bryggvingar, lotsledare och "torpedstrimmar" i skarpa lägen. Och dessutom ges några korta inblickar från "andra sidan" d.v.s. hur ryska u-båtar såsom L 3 och S 7 har bekymmer med att ta sig igenom de finsk/estniska minspärrarna och ut ur Finska viken för att starta jakten på konvojerna i de svenska vattnen.

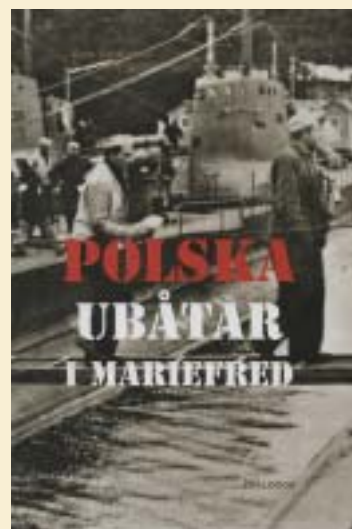
Händelserna utanför och på Häradsskär skildras på ett allsidigt och väldokumenterat sätt av lotssonen Bo Elis, vars far var en av flera lotsar som under nästan omänsklig både fysisk och psykisk press fullgjorde sin lotstjänst.

Vid ett torpedangrepp upptäcktes "strimman" i tid, varvid Elis Magnusson gav rorsman order om DIKT BABORD! Torpeden missade därvid med någon meter akterom.

Fredsaskerförlaget.

ISBN 978-91-639-8204-0

Gunnar Fredriksson

Polska ubåtar i Mariefred

I vår tidskrift nummer 4 för 2019 fanns ett reportage om en utställning på Marinmuseum om polska ubåtar i Mariefred. Det föranledde mig, att ta fram en cirka tio år gammal bok om just detta ämne.

"Visste du om, att det låg tre polska ubåtar internerade i Mariefred under andra världskriget?". Detta är en fråga, som ställts

ganska många gånger, och svaret har oftast varit nej.

Polen hade vid andra världskrigets utbrott en ubåtsflotta om fem ubåtar. Boken inleds med en skildring av deras verksamhet i Östersjön de första veckorna under kriget. Två av ubåtarna tog sig till England och tre kom i olika omgångar till Sverige, i första hand för att försöka få en 24-timmars vistelse för reparationsarbeten och i andra hand bli internerade. De svenska myndigheterna insåg snart, att det var en omöjlighet att på statuerade 24 timmar klara de reparationsarbeten, som krävdes för fortsatt undervattensverksamhet. Det blev internering, först i Vaxholm, sedan en kort period på Skeppsholmen och slutligen Mariefred.

Boken skildrar efter de inledande avsnitten om undervattensverksamhet utanför Polens kust, vad som hände på de olika interneringsorterna. Författaren, Erik Dahlberg, har studerat många källor men framförllt intervjuat polacker, som varit internerade och sedan i många fall blivit kvar i Sverige efter freden 1945.

De här är en välskriven och lättläst bok, om en episod, som gått flertalet svenskar förbi. Boken är illustrerad med många bilder, många gånger tagna av internerade. Bokförlaget Dialogos 2007. ISBN 978-91-7504-196-4

Olle Melin

Stormakten växer fram.

Sveriges dramatiska historia.

År 1612 var Sverige omgivet av fiender. Ekonomin var urusel och befolkningen led av utskrivningar och härjningar. Två decennier senare hade scenariot förändrats fullständigt. Från att ha varit ett av Europas svagaste och mest utsatta riken förvandlades Sverige till en militär gigant vars soldater lade kontinenten för sina fötter.

In på scenen kommer Gustav II Adolf - av sina påhejare kallad "lejonet från Norden" - och rustar upp Sverige till att bli en storspelare i det rasande trettioåriga kriget.

Trots att kungen stupar vid Lützen redan 1632, har han inlett en framgångssaga, som ska vara i tre decennier.

Kalmarkriget blev inledningen på ett utdraget krig, som ingen kung kunde slutgiltigt vinna och som civilbefolkningen fick betala dyrt för. Öland erövrades upprepade gånger, först av danskarna, sedan av svenskarna, sedan åter av danskarna. Danskarna härjade i Västergötland och brände ner Skara och även i Växjötrakten. Svenskarna svarade med att lägga en stor del av norra Skåne i aska, bland annat staden Vä och även sprida skräck i Halland.

Freden i Knäred 1613 framstår i efterhand som det första stora steget i utvecklingen av den svenska stormakten. För att få fram pengar till Älvsborgs lösen effektiviserades skatteindrivningen. Uppbyggnad av krigsmakten gjordes och resulterade i att Sverige på 1610-talet omvandlades till en av världens mest militaristiska stater. Kriget, liksom ansträngningarna att betala lösen-summan, blev ett stålbad, som formade en nation av skickliga krigare och lydiga skattebetalare.

Frågan varför Sverige ingrep i trettioåriga kriget tillhör de stora frågorna i svensk historieforskning. Det hade inte varit svårt att undvika konflikten. Den officiella förklaringen, som sändes runt i Europa sommaren 1630, så genomfördes den svenska invasionen av Tyskland som svar på aggressiva handlingar mot Sverige. Det finns inget, som kan tolkas som, att kriget var ett kors-tåg för protestantismen mot katolicismen. Däremot, menar dagens historiker, ville svenskarna lägga under sig flodmynningar och hamnstäder, där de kunde ta upp tull och kontrollera handeln. Krigsmotivet var pengar inte lutherdom.

År 1660 hade den svenska stormakten nått sina yttersta gränser. Om vi betraktar 1660 års Sverige på en karta verkar det osannolikt stort. Det omfattade hela nuvarande Sverige, Finland och Estland samt halva Lettland och hela den ryska östersjö-kusten. En stor del av nuvarande Tysklands nordkust och en liten del av Polens lydde under den svenska kronan.

Med blick för både enskilda öden och storpolitiska perspektiv berättar Dick Harrison historien om, när Sverige var som störst.

Författare Dick Harrison, professor i historia vid Lunds universitet.

Förlag: Historiska Media och Dick Harrison 2019.

ISBN: 978-91-7789-053-9

Stellan Andersson

Öar

Så här presenterar förlaget själva boken. *Det här är den största och mest heltäckande fotoboken om världens öar, som någonsin har skapats i Sverige. Fotografen och författaren Peter Hanneberg har under tio års tid rest till femtio av jordens allra mest fascinerande öar.*

I storslagna bilder och inträngande texter berättas om naturnära ökulturer, deras historia och traditioner – och hur dessa påverkat de unika arterna i naturen. Alla världshav och klimatzoner finns representerade, från Arktis via tropikerna till Antarktis, från Östersjön, Nordsjön och Atlanten via Indiska oceanen till Stilla havet.

Här finns storheter som Grönland och Borneo, men främst mindre öar som Gotska Sandön, Påskön, Fiji och Galapagos. Längst ut ligger Tristan da Cunha, världens mest isolerade bebodda ö, med 2 400 kilometer till närmaste granne.

Mer behöver egentligen inte skrivas. En praktbok, som med fördel läses i omgångar och som visar, vilken fascinerade värld vi lever i.

Bokförlaget Max Ström.

ISBN 978-91-7126-390-2

Olle Melin

Stormaktens undergång.

Sveriges dramatiska historia.

När det svenska imperiet stod på höjden av sin makt omkring 1660, var den stora frågan, hur länge stormakten skulle bestå. Erövringarnas tid var över. Under krigarkungarna Karl XI och Karl XII genomled det svenska stormaktsväldet en halvsekkellång dödsstrid. Trots det saknades inte framgångar på slagfältet. Karl XI stärkte greppet om Skåne och hans son avvärjde anfall från såväl Danmark som Ryssland och Sachsen-Polen. Först efter nio år av framgångsrika fälttåg skulle Karl XII:s krigslycka vända i det dramatiska nederlaget vid Poltava.

Karl XI har gått till historien som segraren och härskaren. Den som besegrade dansken, räddade kvar Skåne inom riket, påbjöd reduktionen, införde enväldet och gav Sverige en för tiden ovanligt lång fredsperiod. Men i skånska Lönsboda är han fortfarande hatad. Under 1670-talets krig beordrade nämligen kungen att alla män i vapenför ålder i Örsknereds socken skulle dödas. Man vägrade till och med i nutid att använda den tidigare 500-kronorssedeln, där han fanns att beskåda.

Danmark förklarade krig i september 1675. Skånska kriget började och slaget vid Lund 1676 räknas som ett av de blodigaste någonsin på svensk mark. Kriget fortsatte och Skåne var svårt att få grepp om. Snapphanarna var en störande maktfaktor. Karl XI litade inte heller på skåningarna. De ytligt försvenskade danskarna drog sig inte för att hylla och stödja danske kungen. Karl XI lär till och med umgåtts med planer att deportera skåningarna till Baltikum och ersätta dem med gediget svenska bönder, så snart kriget var slut. När fred slöts i september 1679, fick Sverige behålla nästan allt, med undantag för några smärre tyska territorier.

Karl XI genomförde reduktionen, indragning av omkring hälften av adelns jorðinnehav till kronan. Detta innebar, att indelningsverket kunde genomföras och detta gav förutsättningar att rusta upp armé och

flotta. Att införa rotesystemet innebar en säker soldatförsörjning till krigsmakten.

Stora Nordiska kriget började år 1700. Karl XII startade från början inte några krigshandlingar, men blev anfallen från olika håll och måste försvara sitt rike. I början gick allt bra, slaget vid Narva var en av Sveriges största militära triumfer genom tiderna, då tsar Peter blev ordentligt slagen. Vid freden i Altranstädt år 1706 blev detta kulmen på Karl XII:s politiska och militära bana. Slaget vid Poltava den 28 juni 1709 blev det mest ödesdigra i svensk historia med rysk seger. Därefter blev det endast fortsatta bakslag och förluster till den ödesdigra dagen den 30 november 1718 vid Fredrikstens fästning.

Stora Nordiska kriget var slut, det karo-linska enväldet och det svenska stormaktsväldet fanns inte mer. Av 1600-talets Storsverige återstod endast Wismar och nordligaste Pommern. Till och med finska Viborg, som varit i svenskt sedan 1290-talet, hade man tvingats ge upp. Dessutom blev det en osannolik minskning av rikets manliga befolkning, vilket kriget fört med sig.

Författaren Dick Harrison, professor i historia vid Lunds Universitet.

Förlag: Historiska Media och Dick Harrison 2019.

ISBN: 978-91-7789-148-2

Stellan Andersson

Svenska flottans storhetstid

Det här är inte endast en välskriven och mycket intressant bok utan också ett vackert verk sett till layouten. Men med det författarpar som skrivit boken, professor Kent Zetterberg och kommandör 1.gr Gustaf von Hofsten, så kan det bara bli bra.

Kent Zetterbergs text ger oss en utmärkt beskrivning av flottans roll i det kalla kriget och vilken maktfaktor flottan ändå utgjorde. Med all rätt kan kalla kriget räknas som flottans storhetstid och som författarna påpekar -en maktfaktor i Östersjön.

Bildurvalet är helt enastående, där många

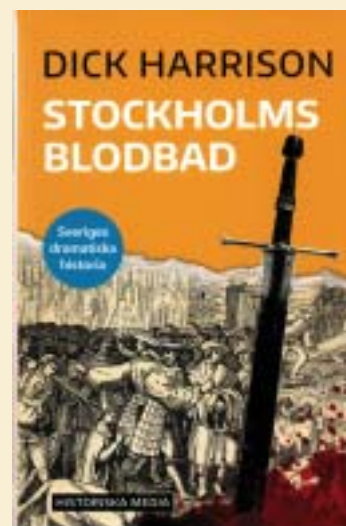
av fotografierna inte tidigare varit publicerade. Vilken bildskatt Gustaf von Hofsten har tillgång till! Till detta kommer ett antal utmärkta kartor.

Det här är en bok för alla men framför allt till alla, som älskar att läsa om flottan och den verksamhet, som flottan bedriver.

Svenskt militärhistoriskt Bibliotek.

ISBN 978-91-88885-15-9

Olle Melin

Stockholms blodbad.

Sveriges dramatiska historia.

Den 8 november 1520 rullar huvudena på Stortorget. Vädret den dagen var uruselt, offrens blod blandar sig med regnet och flyter ut mellan gatstenarna. Detta fasansfulla skådespel är en del av kung Kristian II:s skoningslösa hämndaktion mot dem som bestridit hans makt. Majestätets prominentaste motståndare halshuggs, efter att ha dömts som kättare i en snabb rättegång, andra lynchas och hängs. Det, som de omkring hundra döda trodde skulle bli en försoningsfest, visade sig vara deras egen avrättning.

Bakgrunden till Stockholms blodbad var den maktkamp som utbrutit i Sverige under andra hälften av 1300-talet och som kan ramas in av det politiska system, som vi brukar hänvisa till som Kalmarunionen.

Den 6 oktober 1497 återupprättades Kalmarunionen genom att danske Hans erkändes som kung av Sverige. Men i maj 1502 tog svenskarna över det belägrade Stockholm. Kung Hans avled 1513 och ersattes av Kristian II, som var känd som en hårdhänt och hänsynslös furste. Danskarna återtog Stockholm 1520 och Kristian II kröntes som arvkonung. Det medeltida svenska riket hade varit ett valkungadöme, men nu gick den gamla folkliga rättigheten att välja och taga konung, fastslagen redan i landskapslagarna, i graven. Efter 1520 har samtliga svenska monarker värvat om den ärftliga rätten till kronan.

Kröningen ägde rum den 4 november

1520 och följdes av ett par dagars festlighet. Därefter samlade kungen riksrådet på slottet. Portarna stängdes och ett hetsigt möte vidtog med anklagelser åt olika håll. Sent på kvällen kom beväpnade knektar in i salen och fängslade ett antal av riksrådets personer. De anklagades för kätteri den 8 november och dömdes till döden.

Stockholm blodbad, vilket markerar slutet på den svenska medeltiden, var en av många brutala massavrättningar i Europa under 1500-talet. Med sin omfattande kunskap om tidsperioden reder Dick Harrison ut bakgrunden till en av svensk historias mest mytomspunna händelser, under en epok, då grymma straff och samvetslösa härskare var vanliga inslag.

Boken ger en bredare historisk bakgrund till orsakerna och händelseförloppet till denna tragiska händelse i Sveriges historia.

Författare till boken är Dick Harrison, professor i historia vid Lunds universitet. Utgiven av Media och Dick Harrison 2019. ISBN: 978-91-7789-051-5

Stellan Andersson

Soten

En bohuslänsk kulturhistoria från Hållö till Väderöbod.

Soten är ett område i norra Bohuslän med en mycket intressant historia. Detta märks med all önskvärd tydlighet i denna bok. Det är ett mycket omfattande arbete, som författarna, Henrik Alexandersson och Ulf Nyrén åstadkommit.

Boken går så långt tillbaka som till stenåldern och fortsätter fram till våra dagar. I kronologisk ordning startar man med stenåldern och fortsätter till och med unionskriget mot Norge 1814. Därefter följer ett antal kapitel med olika teman som företeelser, näringsliv och mycket annat. Boken omfattar inte mindre än 398 sidor fyllda med intressanta fakta och med en omfattande notsamling. Jag konstaterar, att litteraturkäl-

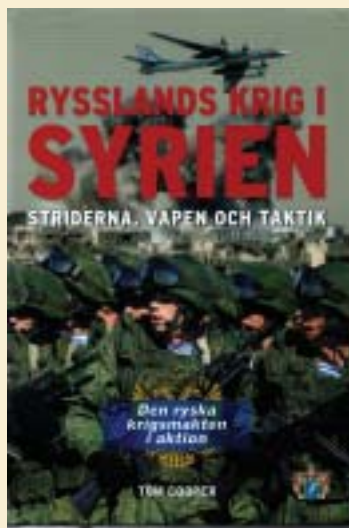
lorna omfattar 12 hela sidor och mer än 500 hänvisningar.

Det är således ett mycket omfattande verk men nog så intressant och boken kan med fördel läsas i många omgångar. Ett rikt bildmaterial höjer värdet på boken väsentligt.

Författarna kommer från den akademiska världen. Henrik Alexandersson är doktorand vid institutionen vid Göteborgs universitet och Ulf Nyrén är filosofie doktor i historia.

Diagonals förlag AB Borås.
ISBN 978-91-639-7946-0

Olle Melin

Ryssland krig i Syrien

Striderna, vapen och taktik.

Syrienkriget, med grund i arabiska våren och missnöjet med president al-Assads regim, är med sina många olika aktörer en komplicerad historia. Syriens väpnade styrkor har tillsammans med regeringstrognas miliser under kriget ställts mot en rad gerillagrupper med olika motiv och mål. Situationen blev inte mindre komplicerad, då Ryssland hösten 2015 intervenerade i kriget för att säkerställa al-Assads regim och därmed de ryska intressena i regionen.

Grundorsaken till problemen i Syrien är, att ekonomin i landet krossades genom misslyckad politik från Assads regering under mer än 40 års tid. En ytterligare orsak är den stora tillströmningen av upp till tre miljoner flyktingar från Irak sedan 2003.

Rysslands intervention har framför allt tagit formen av flygunderstöd, men även som leveranser av militär materiel till Syriens väpnade styrkor. Sedan 2015 har en lång rad ryska vapensystem därför använts under kriget, flera av dessa helt nya. Med fog har Syrien beskrivits som ett Rysslands viktigaste testområde för ny krigsmateriel. Den ryska insatsen har därför noggrant följts och studerats av flera västländer, däribland Sverige.

Den 15 mars 2020 går denna konflikt, som började i mycket liten skala, in på sitt nionde år. Den extremt brutala och blodiga konflikten har varit mer än ett inbördes krig. Det är ett krig med delvis geo-strategiska dimensioner, som påverkar stora delar av världen.

Boken ger en både bred och djup beskrivning av denna långdragna och komplicerade situation. Ett tiotal detaljerade kartor ger en mycket god visuell bild över olika skeenden. Foton på det syriska landskapet och mängder av foton på stridskrafter i form av ryska flygplan, luftvärnsrobotar och attackubåtar ingår i boken.

Boken skildrar Rysslands militära närvaro i Syrien av författaren och historikern Tom Cooper. Boken utgavs i Storbritannien år 2018 under titeln *Moscow's Game of Poker, Russian Military Intervention in Syria 2015-2017*. Översättningen har gjorts av Henrik Lindberg.

Tryck: Livonia Print, Lettland 2019.
ISBN: 978-91-88885-1-8

Stellan Andersson

Fart Över Grund

En gång i tiden läste jag med nöje Gits (Stig) Olssons kåserier, som handlade mycket om sommarskärgårdsbor och deras vedermödor i skärgården och ombord på någon fritidsbåt. Gits är sedan länge borta och jag har saknat kåserier med motsvarande innehåll.

Så dök plötsligt boken *Fart Över Grund* upp och den visade sig innehålla kåserier av den typ jag saknade. Boken har några år på nacken, men detta spelar ingen roll i sammanhanget. Författaren heter Åke Boman och han har skrivit femtio små noveller om båtlivets vedermödor. Till detta kommer femtio illustrationer skickligt utförda av Marcus Fritze.

Vill man ha en avkopplande och smårolig berättelse, passar denna bok bra.

Tryntorps förlag.
ISBN 91-630 -4945-7

Olle Melin

Lokalföreningarna informerar

Region Nord

Härnösand

Flottans Män i Härnösand höll den sedvanliga "Lille julen" på Marinmässen, f.d. KA 5, lördagen den 7 december.

Ett fyrtiotal medlemmar inklusive respektive hade mött upp till denna uppsluppna tillställning. Johan och Bengt trakterade oss med både julmusik och annan musik på sina dragspel, vilket var uppskattat.

Vi åt en mycket god tandorikryddad lax, medvetna om att julmat i alla former får man nog av under julhelgen och under middagen underhöll vi oss själva med en och annan dryckesvisa, som sedvänjan bjuder.

Hans Olsson

Region Mitt

Gotland

Flottans Män Gotland har antagit en ambition att medverka i och därmed stödja arbetet med att skapa ett nätverk av föreningar, myndigheter och organisationer, som alla har någon koppling till maritim verksamhet på och/eller runt Gotland. Till vår ärtmiddag den 28 november var därför Visby Sjöscoutkår inbjudna för att berätta om sin verksamhet. Minnesvärda filmbilder från segelfartyget *S/Y Gathenhielms* segling runt Gotland blev en intressant upplevelse, då

den också innehöll natursköna motiv från vår vackra ö. Sjöscoutkåren har under en tid legat i träda men 2014 beslutades om en omstart. Kåren upplever ett stort intresse för sin verksamhet. Man har ett 70-tal medlemmar varav cirka 40 barn och ungdomar och många står i kö för att bli medlemmar. Flottans Män Gotland önskar våra nya bekantskaper i Visby sjöscoutkår lycka till i arbetet med att skola barn och unga till goda föredömen i den gotländska maritima famil-

jen med fortsatta möjligheter i b.l.a. Sjövärnskåren, rederier och örlogsflottan. Kvällen i vår prydliga Marinstuga fortsatte därefter med sedvanlig ärtmiddag med en lyxig gravlaxsmörgås till förrätt, varvid kraftfulla sånger tog vid, som hördes vida kring.

Den 7 december intog ett 30-tal medlemmar den traditionella jullunchen i Marinstugan. En lämpligt komponerad jultallrik kompletterad med sedvanliga juldrycker och medlemmarnas sångarglädje formade en trevlig eftermiddag. Sångbok för svenska flottan "Sjung kärke sjömatros" är en stor tillgång.

Den 12 december deltog föreningen med fana vid Gotlands Regementes julavslutning i Visby Domkyrka. En blåsorkester ur Arméns musikkår förhöjde stämningen för det stora antalet besökare ur de militära kamratföreningarna, som inbjudits att delta. Det känns bra, att Försvarsmakten återetableras på ön. Man kan bara hoppas nu att den framtida utvecklingen på ön även innehåller nödvändiga marina förstärkningar.

Om detta ämne "Vad händer i Flottan" bjöds medlemmarna och inbjudna representanter för Gotlands Sjövärnskår på vid 2020 års första ärtmiddag den 30 januari i Marinstugan. Vår medlem Magnus Thorn

Julavslutning i Visby Domkyrka med blåsorkester ur arméns musikkår, P 18 fana och i koret kamratföreningarnas fanor. Foto Lars Ellebring

inledde kvällen med att informera om omvärldsläget främst i Östersjöområdet för att sedan komma in på hur Marinen idag är organiserad. Som avslutning följde en exposé av tänkbara utvecklingar för marinstridskrafterna bl.a. i form av en eventuell ny generation ytstridsfartyg, fler amfibieförband, men även hur samverkan främst med Finland och dess marin avses utvecklas. Spännande tankar vilka Magnus lär få återkomma till vid en höstsammankomst i anslutning till försvarsbeslutet 2020. En ägg- och sillmacka och traditionella visor följt av Olles utmärkta ärtsoppa med punsch gjorde kvällen sedvanligt trevlig.

Den 8 februari deltog Flottans Män i en utbildningsmessa och rekryteringsevent ombord på Destination Gotlands fartyg *M/S Visby*. Blä evenemangen fanns blä "Öppna fartyg" från Destination Gotland, Kustbevakningen på Gotland, Sjöräddningen på Gotland, Gotlands Sjövärnsskär och Sjöfartsverket. Detta ska ses som ett led i föreningens engagemang i ett nätverk för att öka intresset för sjöfartsyrken bland gotlänningar. Med hopp om att även locka gotlänningar till örlogsflottan.

Lev väl alla kamrater, önskar vi på öjn!

Lars Ellebring

Norrköping

År 2019 gick väldigt fort. Är det den tilltagande åldern (79 år), som gör, att man känner så? Vad hände? Ingenting!

Men så kommer man på, att vi var ganska aktiva i Föreningen under det gångna året, ehuru det inte rapporterats till tidskriften. Det kan bl.a. bero på, att vår eminente skriftställare, Bosse Pettersson, har flyttat till Örebro. Så nu blir det en typ av årsrapport.

FM Norrköping hade med skräckblandad förväntan åtagit sig uppdraget att arrangera Riksrådsåret 2019. Det medförde en hel del arbete och tid, bl.a. resor till *M/S Silja Symphony* för att proväta luncher och bese fartyget. Samarbetet med rederirepresentanten, Anna Korsvik, har varit gott. FM har ett gott rykte sedan tidigare resor. Från Stockholmsföreningens Krister Hansén fick vi ett bra stöd, vad gällde datahanteringen. FM Västerås Tommy Blomqvist deltog också i förberedelserna. Totalt var 157 resenärer anmälda. Som jag uppfattat det, så var våra arrangemang uppskattade.

Vår mångårige medlem, Willy Almberg, hade via sina goda kontakter med Chefen 1.ubåtsflottiljen lyckats utverka ett studiebesök den 18 maj. Ett antal medlemmar (14st) anlände Karlskrona vid middagstid. Efter ID-kontroll möttes vi av våra guider. Det blev en uppdelning på två grupper, en till *HMS Belos* och en till *HMS Halland*. Våra kunniga guider gjorde, att det blev ett

synnerligen uppskattat och intressant besök. Många frågor ställdes, men alla kunde inte besvaras p.g.a. sekretess. Det blev gemensamt avslutningsfika i massen på *HMS Belos* och överlämning av hedersplaketter och en vapensköld till våra värdar. Stort tack till Willy och C1.ubåtsflottiljen! Det var det bästa studiebesök, vi någonsin gjort!

Vårt värdförband, 1.helikopterflottiljen på Malmen, har vi besökt några gånger. Bl.a. har vi haft budget- och verksamhetsdialog med dem. Avtal för 2020 är upprättat. Vi fick en inbjudan till deras jullunch den 13/12 och Björne Kölvik samt undertecknad deltog i den. Mycket trevligt!

Föreningen och Skepparesocieteten deltog med fanvakt vis Krigsseglardagens ceremoni vid Estoniamonumentet i Karl Johans Park. Avslutning och samkväm med föredrag avslutade ceremonin i SeamansCenter. Denna minnesstund avhålls alltid den första söndagen i september.

En ny hjärtstartare har inköpts och i samband med detta hölls en HLR-kurs med 12 deltagare, varav två var Skeppsdockor (vår damklubb).

Vi deltog i den regionala 5-kampen den 14/9 på Kaknäs i Stockholm med ett lag. Vårt lag placerade sig som tvåa av tio deltagande lag. Detta innebar, att vi fick lämna över vandringspriset till Västerås.

Under Kulturnatten den 28/9 hade vi Öppet Hus i Marinstugan med många besökare, men ingen ny medlem värvad.

Vi har haft studiebesök av medlemmar från FM Nynäshamn.

Tillsammans med Skepparesocieteten deltog vi i Norrköpings Hamndag med flagga och ett tält med informationsmaterial. Det något ruggiga och blåsiga vädret gjorde, att det inte blev någon publikrusning.

Med Klubb Maritims avdelning i Oxelösund har vi haft besöksutbyte. De har många fina marina föremål i sin klubblokal.

Vår Julbordskryssning den 8 - 9 december blev som vanligt lyckad med 46 deltagare (gratis buss om man är flera än 40). Bussresan gick fort. Flertalet resenärer var utrustade med ett "bus-kit". Ett roande "Godis Quiz" höll stämningen på topp. Vid intagandet av det läckra Julbordet sjöngs det med höga röster *Än en gång därän* till de övriga bordsgästernas roade beundran. Efter måltiden blev det fria aktiviteter; dans, shopping och kanske någon liten drink!? Påföljande förmiddag inleddes med samling i Konferenssalen, korande av Quizvinnare samt föredrag av medlemmar om upplevda, intressanta händelser till sjöss.

Årets sista aktivitet var Jullunchen i vår lokal, som samlade ett 70-tal gäster. 25 kg gröt i två stora kittlar anrättades. Det blev mycket rörande i dubbel bemärkelse, vidare stora skinksmörgåsar och mängder av julmust, som tog slut, skinklotteri m.m. Vi tackar Charkmans för skinksponsring. Dessutom har vi genomfört månatliga mål-

Andra pris i den regionala femkampen

tidsträffar med ärtsoppa/pyttipanna och sommartid med grillkvällar. Vid dessa tillfällen har vi haft olika föredragshållare som t.ex. Mats Antonsson 1.helikopterflottiljen, Birger Edelberg, jurist och expert på gamla båtar, Johan Persson Saab, Susanne Wieselgren, bilkårist, som deltagit i släckning vid de stora skogsbränderna samt Krister Hansén, Sjöhistoria. Vid något tillfälle har vi haft filmvisning.

Robert Hillgren

Norrtälje

Marinmålare Hägg i Norrtälje

Kamratföreningen Flottan Män i Norrtäljes gästades vid torsdagsärtsoppa den 13 februari av den kände marinmålaren Christer Hägg. Han gav en bakgrund om sin tid i flottan, där han tjänstgjort på allt från jagare till patrullbåtar. När han slutade vid flottan var han flaggkapten. Han utbildade sig också till helikopterpilot och provflygare och har yrkesmässigt arbetat i Norge, England och Japan. Han var också svensk marinattaché i Washington på 1980-talet.

Konstnärliga gener

Häggs förfader var den berömda marinmålaren Jakob Hägg (1839 - 1931), som räknas som en av de absolut främsta marinmålarna i Sverige. När föreningen nyligen besökte Sjöhistoriska museet i Stockholm, såg vi en jättemålning av Jakob Hägg, som täcker en hel vägg. Christer går i sin förfaders fotspår. Hans intresse för båtar och hav tog fart redan i de tidiga tonåren. I kombination med ett stort intresse för teckning och målning blev det naturligt, att de första teckningarna föreställde fartyg till sjöss. Den första marinmålningen ställde han faktiskt ut redan som 17-årig gymnasist. Efter studentexamen sökte Christer Hägg till Kungliga Sjökrigsskolan och nådde slutgraden kommandör. Under alla år fanns alltid skissblocket nära till hands.

Han är sakkunnig i fartygs- och sjöhistoria. Sedan mitten av 1990-talet målar Christer Hägg företädesvis i olja. Motiven är seglande skepp, skutor och segelbåtar, men ibland även modernare fartyg och båtar.

I böcker har vi sett hans verk: *Vågor som fräser. Blåsten som viner i de spända seglen*. Man anar skvalpet från långa åror, när de ryska galärerna anländer Söderarm 1719, eller hör kanonsalvorna, när linjeskeppet *Pommern* skjuter sönder ryska galärflottan vid Föglöviken på Åland.

Man kan också se en skötbåt i krabb sjö, när havet yr över kobbarna ute i Söderarms skärgård

Visade hur det går till att måla i olja

Hägg tog det trettiotal åhörarna med på en visuell demonstration över, hur en målning blir till. Först kommer våndan över den vita målarduken, på vilken ett motiv någonstans ska placeras. Hur man söker sig fram genom faktainsamling från förlagor och modeller till ruffa skisser, som sedan förfinas i detaljer och småningom läggs in på ytan när himmel, horisontlinje och bakgrunder bestämts. Därefter målas partiella färggrunder, som korresponderar med de olika färgtonerna i det färdiga motivet. Lager läggs på lager och däremellan ska färgen torka. Efter mycken tid och arbete växer så dessa fantastiska scenerier fram. En fröjd för oss med marint intresse att skåda.

Livets samlade synintryck sätter färgen på duken

Hemligheten med det verklighetstroga intrycket, säger Christer, är, att han i stora delar av sitt liv varit på sjön. Ända sedan han som pojke på sommaren var på familjens hyrda sommarställe i Gräddö och lärde sig simma. Vilket han bevisade genom att simma över farleden från land och ut till Gräddöasken. Hans blick har lärt honom se, hur himlen sätter färg på havet. Hur speglingar och krusningar påverkar färgen, som reflekteras från vattnet. Hur tvåra vågor kan bli genomskinliga, eftersom vattnet i sig inte har någon färg.

Han vet också, hur fartyg naturligt plöjer genom vattnet och kan åskådliggöra detta, så att intrycket stämmer för den vane betraktaren.

Någon hade frågat, hur lång tid det tar att förfärdiga en sådan oljemålning. Svaret blev 36 år och tre veckor. Då förstår man bättre, att detta inte är något, som man bara knäpper fram med fingrarna!

En ynnest att kunna köpa direkt av upphovsmannen

Som grädde på moset erbjöds de gamla flottisterna köpa både en del av Christers vackra konsttryck och böcker till förmånliga priser. Undertecknad införskaffade därigenom en vacker målning på Pukes linjeskepp *Dristigheten* i Karlskrona 1809. Jag fick en speciell relation till Puke, efter att Lennart Bresell berättat hans tankeväckande historia vid en guidning på Skeppsholmen. Den utom äktenskapet födde Johan Puke tjänade sig upp från skeppsgosse till högsta befälet över flottorna och till några av de hög-

sta värdigheterna i riket. Inget är omöjligt för den, som sätter mål och kämpar.

En del hade kanske förväntat sig att höra mera från det marina yrkeslivet, men den fantastiskt målade redogörelsen av en fängslande auditör gjorde ingen besviken. Samstämmiga omdömen efteråt var, att det här var bland det mest intressanta föredrag vi någonsin haft.

Göran Hedberg

Nynäshamn

Som vanligt i vår förening har vi haft ett fullmatat och varierande program under hösten. Vi började i augusti med den sedvanliga kräftfesten ute vid vår Marinstuga. Den 22/8 var vi sedan inbjudna till ett besök ombord på korvetten *HMS Visby*, som låg vid kaj inne i Stockholm. Fem medlemmar ställde upp, däribland Elisabeth Johansen och jag själv. Vi blev mycket uppmuntrade av att se ett flertal unga kvinnor ombord, fullt upptagna med olika uppgifter.

I september var det dags för regionens Femkamp, som denna gång arrangerades på Gärdet av Stockholmsföreningen. Nynäshamnarna gav sig glatt in i leken och hamnade på andra plats efter Västerås.

Med höstens första soppkväll startades ett nytt föredragstema, påhittat av vår ordförande Kjell Johansen. Temat är "Livets resa" och efter flera års tjt och uppmuntran ställer nu föreningens egna medlemmar upp och berättar om sina spännande resor och intressanta liv. Först ut var medlemmarna Lars-Åke Svenheden och Inger Lidström, som föredrog och visade bilder från sin resa i Alaska. Vi fick veta nya och i alla fall för mig tidigare okända saker om detta spännande land.

Varannan vecka spelar vi bowling i Nynäshamn och nya intresserade medlemmar har kommit till i den lilla gruppen. Dessutom är vi med jämna mellanrum inbjudna till Hanninge på både bowling och pubkvällar.

Oktober soppkväll bjöd på ett mycket intressant föredrag framfört av medlemmen Ulf Holm, som handlade om skärgårdslots-

ning och innehöll en fantastisk berättelse från hans ungdom, då omständigheterna vid julen 1952 gjorde, att han, ännu inte färdigutbildad, fick rycka in som s.k. bristlots. Under en synnerligen äventyrlig färd lyckades han föra fartyget i hamn.

I november var det dags för FM Nynäshamn att gå till sjöss. Vi var 20 personer, som begav oss ut på böljan blå, eller snarare grå i novemberregnet, för en kryssning med färjan *Nova Star* till Gdansk i Polen. Maten var god, hytterna fräscha och de flesta av oss fick en intressant, om än regnig, promenad inne i Gdansk. Bäst var dock det goda kamratskapet, som vi kunde odla och utveckla i vår grupp. Det ledde bl.a. till tre nya medlemmar bland de medföljande damerna. Vår reseledare Robert Norberg hade gjort ett fantastiskt jobb och alla var nöjda.

En vecka senare var jag inbjuden till Musköbasen för att där hålla ett föredrag om, hur jag 1979 ingick i den första gruppen kvinnor i Sverige, som utbildades för FN-tjänst i utlandet. Bland över 4 000 sökande plockade man ut drygt 40 kvinnor och utbildade dessa under en mycket hård träningsvecka i Linköping. Det faktum, att samtliga kvinnor klarade av träningen, ledde till, att armén, flygvapnet och marinen antligen öppnade dörrarna för kvinnorna. Förutom att ha fått vara med och skapa historia, fick jag sedan, efter ytterligare utbildning, resa till Cypern och delta i bataljon 76C sommaren 1980, där jag tjänstgjorde som radioofficer med löjtnants grad. Föredraget blev uppskattat och jag lyckades

Ordförande Kjell Johansen delar ut priset som Bäste sjöman i samband med 4.sjöstridsflottiljens julavslutning

värva två kvinnor från Musköbasen till att bli medlemmar i FM Nynäshamn.

Julen började närma sig och vår ordförande/klubbmästare Kjell och hans fru, vice klubbmästare Elisabeth, bjöd in till glöggparty i sitt hem i centrala Nynäshamn. Ett trettiotal medlemmar hörsammade inbjudan och fick njuta av glögg, snacks, kakor och kaffe samt gott kamratskap i det varmhjärtade värdparets hem. Den 6 december var det dags för 4.sjöstridsflottiljens årsavslutning, som vi alltid är inbjudna till och i år var det Kjell och Elisabeth Johansen, samt vice ordförande Bengt Lind, som representerade oss. Elisabeth gjorde samma iakttagelse, som jag gjort under tidigare år nämligen, att i princip hälften av flottiljens sjömän och officerare är kvinnor. Då Kjell traditionsenligt presenterade Flottans Män och överlämnade ett stipendium till "Bäste Sjöman", passade han också på att, med hänvisning till sin fru, framhålla att vi starkt värnar om våra sjömanshustrur som medlemmar i vår förening. Elisabeth fick då mottaga välvilliga applåder av deltagarna i exercishallen.

Årets sista begivenhet var förstås vår traditionsenliga LilleJul, där i år 41 deltagare inledde med glöggmingel och utdelande av föreningens egna hedersbetygelser. Därefter följde ett härligt julbord med allt man kan önska av god julmat. Vårt vinlotteri gav en stunds spänning vid kaffet och sedan tog det spontana historieberättandet vid. Även sånger framfördes och stämningen var hög ända fram till 22-tiden, innan de sista gästerna lämnade lokalen, så att uppröjning och iordningställande kunde ta vid.

Några av höstens erfarenheter leder mina tankar till det faktum, att Försvaret öppnade dörrarna för kvinnor 1979 och då är det kanske hög tid för en kamratförening som Flottans Män att nu äntligen 40 år senare följa i de spåren. Eller är ett namnbyte till Flottans Män & Kvinnor (FM&K) helt otänkbart?

Linda Leibing Hedén

Stockholm

Lille Jul

Söndagen den 8 december klockan 15.30 samlades ett fyrtiotal förväntansfulla "Stockholmare" i Vikingterminalen vid Stadsgården för att följa med på föreningens traditionella julresa med Viking Cinderella. Varför klockan 15.30? Cinderella kastar ju inte loss förrän klockan 18.00. Jo, det berodde på att vi hade "early boarding" och embarkerade redan klockan 16.00, före den stora mängden vanliga kryssningsresenärer. Ombord väntade ett konferensrum med ett glas bubbel och snacks. Ordföranden hälsade välkommen och klubbmästaren informerade om resans program. Därefter väntade nästa nyhet. Vi hade valt bort den stora buffématsalen och åt istället julbord i à la carte-restaurangen. Det är en trevligare miljö och servering och vi behövde inte jäkta, eftersom det bara var en sittning. Efter maten var det fria aktiviteter med show och annan underhållning.

Följande dag hade vi samling i konferensrummet klockan 10.00. Den inleddes med att överstyrman och chieften informerade om fartyget. Det fanns mycket intressant

Maud Biärsjö, Birgitta Nordenbris, Eva Gahmberg och Sigrid Zetterström såg till att det inte sinade i kaffekoppar och glöggglas. Foto Ole Holmberg

Södertälje

Framför oss så har vi bl.a. årsmötet den 14 mars i Nyckelskolan, Södertälje och senare det stundande 75-årsjubileet, som vi tänker fira på vår klubbholme Notholmen lördagen

Notholmen

att berätta och frågorna från initierade däckare och maskinare blev många. Efter informationen blev det frågesport, nog så knepigt tyckte en del, men tre vinnare kunde utses och kamma hem var sin vinst inköpt i fartygets stora butik. Därefter var det bara att koppla av och titta på utsikten, när Cinderella gled genom Stockholms skärgård till Stadsgården. Alla var ense om att det var ett lyckat koncept, som måste upprepas vid kommande julkryssning.

Krister Hansén

Luciakaffe 2019

Stockholmsföreningen bjöd in till Luciakaffe den 10 december på Drottning Victorias Örlogshem. Just den dagen sken solen efter en lång tid av mörker. Det bjöds på kaffe, glögg, lussebullar m.m. Det kom 40 personer, som ville vara med och umgås i god kamratanda. Kl. 1300, då alla hade samlats, spelades Flottans marscher och Luciasången, men då hade redan uppstått ett sorl, som överröstade underhållningen. Det är ju så roligt att träffas och prata om gamla minnen. FM finns ju just därför. Det blev ett ordentligt drag och ljudnivån steg ännu högre, så vi får väl säga "Oh, what a party".

Örjan tackade för i år och önskade alla

God Jul och välkomna tillbaka till ett förhoppningsvis givande nytt år. Med vår egen festfixare Maud Biärsjö i spetsen tackades också övriga, som inhandlat, dukt, dekorerat, serverat kaffe och glögg m.m. Efter ett par timmar verkade alla nöjda och glada, när de gick hem.

Birgitta Nordenbris

den 13 juni, helgen före midsommar, då vi traditionsenligt brukar ha vår Sillfrukost. Vår Jubileumskommitté jobbar för högvärvar just nu med dessa förberedelser. Idéen ven-

tilerades på vårt medlemsmöte i slutet av februari. Kommittén kommer säkerligen att behöva hjälp med förberedelser och transporter av allehanda material till Notholmen men även stöttning under jubileumsdagen.

Vi tycks i skrivande stund inte få någon

vinter till oss under denna säsong. Beträffande Notholmen i övrigt så har medlemmar varit ute efter en del blåsigare perioder och sett till holmen. Ni som besöker Notholmen under det kallare halvåret ombeds att vända roddbåten på bilsidan så att den inte fylls

med vatten som sedan fryser till is, vilket kan göra den obrukbar för de, som besöker holmen under denna tid.

Christer Norman

Västerås

Höstupptakten ägde rum den 14 augusti traditionsenligt med grillkväll i Borgåsund. Ett 15-tal medlemmar deltog och våra klubbmästare Börje med hustru Anneli, samt Janne, dukade upp en god måltid, efter att deltagarna svarat på de 12 frågorna på en tipsrunda. Segrare blev Stieg Andersson, som föräddades en flaska vin som pris. De som önskade kunde också få en tur med ångslupen *Freden*, vars ägare och skeppare Lennart, dagen till ära fanns på plats. Som tack erhöLL skepparen Lennart en flaska vin. Den 14 september deltog vi med två lag om vardera 3 personer, i den av stockholmsföreningen anordnade Femkampen på Gärdet i Stockholm. Vår förening hade redan in-teckningar i pokalen och lag 1 tog hem segern och erövrade därmed pokalen. Lag 2 kom på delad 3:e plats. Lag 1: Stieg Andersson, Mats Nordlander o Jan Skoog, lag 2: Börje Bäckman, Tommy Blomqvist och Erik Arvidsson. Efter tävlingen bjöds deltagarna på en god lunch.

Den 20 november höll Ragnar Westblad ett intressant föredrag i Marinlokalen

Skepparen Lennart och föreningen kassör Börje Bäckman

om den så kallade Columbuskappseglingen 1992. Han var då befälhavare på skonerten *HMS Falken*. Han har också under sin långa karriär i flottan också varit fartygschef på skonerten *Gladan*.

Den 7 december firades "lillejul" i Marinlokalen, med ett 15-tal deltagande medlem-

mar inklusive några med respektive. Vår eminente klubbmästare Börje med fru Anneli, med assistans av hedersordförande Curt med fru Lena, såg till, att julbordets anrättningar blev inbjudande för såväl öga som mage. Firandet inleddes med en tipstävling med 12 frågor av allmän karaktär. Tommy och Magnus prickade in nio rätt, varvid lotten fick avgöra, vem som skulle tilldelas första pris. Detta utföll till Tommys fördel och Magnus fick "nöja sig" med en chokladask.

Den 19-20 oktober besökte Börje, Stieg, Janne, Per-Owe, Mats N. o Magnus Maritiman i Göteborg, där bl.a. jagaren *Småland* (J 19) ligger förtöjd. Det gjordes också ett besök hos FM Göteborg, som disponerar en lokal på Nya Varvet i Göteborg, samt Säve flygplats, som ursprungligen var en militär flygplats. Den döptes år 2000 om till Göteborg City Airport.

Erik Arvidsson

Region Syd

Karlshamn

Jul hos Flottans Män i Karlshamn

Den 9 december firade vi Lucia och Jul i vårt fina föreningshus. Musikskolans elever med sin lärare och med sångaren och gitaristen Jens gjorde ett strålande framträdande, vilket verkligen gjorde, att alla kände en stämningsfull jultid.

Styrelsen med andra medlemmar hade dukat upp ett vackert bord med fina kandelabrar och vackra dukar. Vi samlades klockan 1700 och intog glögg med pepparkakor. Sedan kom Lucia med kör en timme senare. Vi var över 30 medlemmar, som njöt av fina julsånger.

Efter Lucians framträdande serverade en jullandgång och till denna julmust samt annat gott drickbart, och naturligtvis sjöngs "Än en gång därän" och annat trevligt. Senare serverades hembakade lussekatter, struvor och kaffe.

Vi önskade varandra en God Jul och ett Gott 2020 och sedan skildes vi i den mörka kvällen, med en fin samhörighetskänsla.

Sewe Lindberg

Karlskrona

Medlemsmöte den 14 november.

Vid vårt medlemsmöte den 14 november mötte ett 30-tal kamrater upp. Ordföranden uppdaterade och informerade om aktuellt läge. Det meddelades att vår f.d. ordförande, Per Nordgren, avled den 29 oktober. Sven Stene överlämnade som gåva till föreningen en mycket imponerande vykortssamling med örlogsfartyg från olika epoker. Samlingen kommer att finnas på Fylgia och kunna beses av våra medlemmar. Som tack överlämnade ordföranden en bok med marint tema till Sven Stene.

Efter medlemsmötet intogs middag med ärtsoppa och tillbehör. Därefter hälsades kvällens föredragshållare kommandörkapten Peter Östbring från Marinbasen välkommen. Peter gav en mycket uppskattad försvarsinformation och detta engagerade de närvarande med frågor och synpunkter.

Julsamkväm den 7 december.

Den 7 december hade vi vårt traditionella Julsamkväm på Fylgia. Ett 50 deltagare hälsades välkomna med varm glögg och mingel. Klubbmästaren Ingvar Stenmark, assisterad av Elving Gustafsson, dukade fram ett väl-försett julbord, där inget fattades av det, som är ett måste för ett välkomponerat julbord. De högt kvalificerade barmästarna Per Nejdefelt och Lennart Håkansson såg till att skänka ut de, vid varje tillfälle, lämpliga drycker anrättningarna krävde.

Göran Kullving ansvarade för julmusik, allsång och snapsvisor enligt ritual. Ett lotteri med fina vinster, en pall och två ostbrickor, tillverkade av Ingvar Stenmark plus andra fina vinster förhöjde stämningen. Ordföranden avslutade kvällen med att tacka alla för deras medverkan och önskade God Jul och Gott Nytt år.

Flaggvakt i Amiralitetskyrkan.

Den 1 december, första advent, deltog FM Karlskrona med flaggvakterna Bo-Inge Andersson och Lars Sager vid adventsgudstjänsten. Det är en tradition, vi har haft i många år tillsammans med KA2 kamratförening.

Specialistofficersexamen i Amiralitetskyrkan.

Den 12 december deltog Göran Löfgren vid Specialistofficersexamen i Amiralitetskyrkan och överlämnade bokpremie till officer med bästa studieresultat. Denna uppmärksamhet är mycket uppskattad av Marinbasen.

Medlemsmöte den 23 januari.

Verksamhetsåret 2020 inleddes med medlemsmöte den 23 januari. Ordföranden Göran Löfgren hälsade drygt 40 medlemmar

välkomna till medlemsmötet med efterföljande föreläsning.

Ordföranden presenterade övergripande vårt årsprogram för 2020 och hoppas att det breda programmet med föreläsningar och andra aktiviteter skall locka till högt deltagande.

Två nya medlemmar hälsades välkomna. De var Björn Schöön och Bernth Svensson. De presenterade sig och sin yrkesmässiga bakgrund, varefter ordföranden dekorerade dem med FM medlemsnål. Efter medlemsmötet intog vi middag med ärtsoppa och tillbehör.

Efter måltiden intog Bernth scenen. Bernth visade bilder och berättade om "Gamla fängelset på Björkholmen", en föreläsning av ett verkligt sanningsvittne. Bernth har bott med sin familj i byggnaden på tidigt 1960-tal. Det blev många frågor och applåder för ett uppskattat föredrag.

Medlemsmöte den 13 februari.

Göran Löfgren kunde hälsa ett 40-tal deltagare välkomna till februari-mötet. Två medlemmar hälsades välkomna. Dessa var Kenneth Nyström och Tomas Blomdahl och de presenterade sig och fick mottaga FM medlemsnål av ordföranden. Kassören meddelade, att bokslutet för 2019 är klart och visar på ett mindre plusresultat jämfört med budget. Marinens dag kommer att hållas i Örlogshamnen lördagen den 22 augusti. Flottans Män kommer att delta med informationsbord.

Torbjörn Haraldsson avtackas av ordförande Göran Löfgren

Efter medlemsmötet bjöd klubbmästaren på ärtsoppa och pannkakor samt kaffe.

Efter måltiden hälsades örlogskapten Torbjörn Haraldsson välkommen. Torbjörn höll en mycket intressant föreläsning och visade bilder från den norska fregatten Helle Ingstads haveri i november 2018 utanför Bergen i Norge. Ordföranden framförde vårt tack med att överlämna boken Flottans Män berättar mera.

Stellan Andersson

Malmö

Vid månadsmötet den 25 november såg vi på en 45 minutersfilm, om vad som kunde ha hänt i Sverige, om vi blivit invaderade under kalla kriget av björnen från öst. Man kom osökt att tänka på hur situationen ser ut idag, när Ryssland rustar... Därefter trollband Hans Carlsson oss med flera bilder ur sitt stora arkiv.

Mötet den 16 december gick helt i julens tecken. Alla fick glögg vid ankomsten och kunde studera de hemliga julkappspriserna inför kvällens lotteri. Vi kunde alltså denna gång inte se, vilka priser det var, endast en massa inslagna frestande paket. Vi hade som förra året införskaffat julbord via catering. Fast Göran i byssan hade ändå lagat risgränsgröt och gjort mandelmusslor med grädde och sylt till kaffet.

Vår ordförande Hans Carlsson inledde kvällen med att berätta om spisordningen, att vi först skulle attackera de kalla rätterna och sedan de varma och till detta fanns lämpliga drycker av olika alkoholhalt. Precis som förra året utlovades alkohol-doggybag till de av oss, som kör bil till mötena. Det är visst en gammal ubåtstradition, säger Hans. Ni kan tro, att vår ordförande är omtyckt! Men, innan vi högg in på maten, fick vi höra Kungliga Flottans Defileringsmarsch spelad på en stenkaka på Stefan Leos medhavda resegrammofon, allt för att vi skulle komma i rätt stämning...

Mat och drycker smakade, som vi förväntade oss och stämningen var hög runt bordet. Med jämna mellanrum ringde Hans i klockan, då var det dags att höja glaset. Plötsligt ville Jan Steimer framföra en liten julbetraktelse. Han ställde sig vid ena bordsändan och höll ett roligt kåseri om optimisten och pessimisten och hur det kan bli med dessa båda ytterligheter och hur de ser på livet. Vi fick också höra anekdoter om de båda. Efter gröten med sylt var det dags för ytterligare en stenkaka. Det var Ulla Billqvist med "Min Flotta Flottist". Den är ju specialskriven under kriget för oss flottister. Vi kunde följa med i texten på vår stora skärm.

Sedan tog Hans till orda och berättade och visade bilder om köpet av ubåten *Hvalen* från Italien för 110 år sedan. Hans har hittat de dokument som berättar vad som hände på varvet under byggnadstiden och sedan den långa hemresan, som gick för egen maskin utan följebåt. Därefter blev det kaffe och Görans mandelmusslor och till sist det spännande lotteriet med de hemliga julklappsvinsterna. Det fanns även en extra fin vinst, som inte var hemlig. Vi bestämde, att den som hade sista vinstlotten skulle få denna fina flaska. Det blev Stefan Leo och ett sus gick genom lokalen. Vi önskade varandra en God Jul och begav oss hemåt till våra egna julfiranden, vissa tungt lastade med vinster och doggy-bags.

Stefan Leo

PS. En artikel om ubåten *Hvalens* byggnation och provturer finns på annan plats i tidningen.. Red

Trelleborg

Årets första medlemsmöte hölls den 9 januari. Huvudämnet var halvtidsmodifieringen av ubåten *Gotland*, men inkluderade också delar av Projekt A26, som omfattar anskaffningen av två nya ubåtar. Vid mikrofonen fanns Maths Witt, som är en av de främsta ubåtskännarna i landet och är vice ordförande i vår förening. Så här förlöpte det hela.

Svenska ubåtar är designade för att ha en livscykel på cirka 28 år, som innehåller följande faser:

- Årlig översyn (ÅÖ) varande 8–12 v.
- Generalöversyn (GÖ) vart 6 år varande 8–12 mån.
- Halvtidsmodifiering (HTM) efter cirka 15 år.
- Livstidsförlängning efter cirka 25 år.

Ubåten *Gotland* har två systerfartyg, *Hal-land* och *Uppland*. Alla tre konstruerades och byggdes av Kockums i Malmö förutom för- och akterskeppen, som byggdes i Karlskrona. De sjösattes 1995–97. De är 60 meter långa, 6,2 meter breda och har ett displacement på 1 500 ton i ytläge och drivs

av dieselelektriskt maskineri och Stirling-motorer, som möjliggör långa perioder i undervattensläge. Bestyckningen består av utsimningsstorpeder i 4+2 tuber och besättningen är 25 - 30 personer.

Halvtidsmodifieringen omfattar *Gotland* och *Uppland*, vilket till stor del består av uppgradering och göres för att möta de senaste kraven från Försvarmakten. Den innebär (a) åtgärder för att ersätta föråldrade komponenter, (b) ändringar som bygger på operativa erfarenheter, (c) anpassningar till nya regler och förordningar och (d) öka de och nya förmågor. Efter modifieringen ska dessa ubåtar kunna hållas i tjänst till åtminstone 2030.

Kontraktet för modifiering av de två båtarna tecknades i juni 2015 och leverans skulle ske i slutet av 2018 för *Gotland* och i slutet av 2019 för *Uppland*. Efter en del förseningar, huvudsakligen förorsakade av komplexiteten att hantera modifieringar av en "gammlig" ubåt, kommer den slutliga leveransen att ske under 2020.

En väsentlig del av modifieringen var en förlängning av skrovet genom att dela det i två delar och insätta en två meter lång tilläggssektion för att ge plats åt ny utrustning. De föråldrade system, som är dyra att underhållas och vars tillgång och underhåll är osäkra behövde ersättas, vilket omfattade Sonarsystemet, Radar ESM (Electronic Support Measure System), the Ship Control Monitoring System och tubautomatiken (Weapon Launch Control System).

När det gäller uppgraderingar för att tillmötesgå regler och förordningar är de största förändringarna inom förbättrad miljö ombord (värme & ventilation), säkerhet (stabilitet, brandskydd, etc.) och elektroniska sjökortssystem.

De nya och/eller förbättrade förmågorna består av;

- dykarsluss för hemliga grodmän (Maritime Special Forces),
- nytt mastsystem för att möjliggöra högre undervattensfart,
- optroniksensor för förbättrad övervakning av luft och yta,
- nya kommunikationsantennerna för HF, VHF/UHF och SATCom,
- undervattenssensorer för förbättrad övervakning och navigation,
- kyl- och ventilationssystem för utökad operationsområde och
- Stirling Mk3 för förbättrad verkningsgrad.

Kostnaden för halvtidsmodifieringen uppgår till ungefär två miljarder kronor per båt, vilket motsvarar ungefär hälften av kostnaden för en helt ny ubåt. En annan fördel med modifieringen är, att de nya och förbättrade förmågorna är nu färdiga att installeras på de nya ubåtarna under Projekt A26 med utvecklingskostnaderna redan betalda av modifieringen.

Projekt A26 består av utveckling och

konstruktion av två nya ubåtar, som till stor del är baserad på erfarenheterna av Gotlandsklassen. Sverige har ett mycket gott rykte som leverantör av första klassens ubåtar. Detta rykte förbättrades avsevärt för ett antal år sedan, när *Gotland* deltog i övningar med USA:s flotta vid Stilla Havskusten. *Gotland* lyckades gömma sig under en längre tid, trots att den söktes av avsevärda enheter från den amerikanska marinen.

För närvarande har Polen meddelat sitt intresse i att införskaffa svenska begagnade ubåtar av Södermanlandsklassen. Nederländerna har för avsikt att inskaffa 4 - 6 nya ubåtar och Saab Kockums har nyligen blivit kortlistad i konkurrens med två andra leverantörer från Frankrike och Tyskland. Leveransen av den första ubåten under A26 är planerad för 6 juni 2022 i samband med firandet av 500-års-jubileet av vår flotta.

Årsmöte

Lokalföreningens årsmöte 2020 hölls 13 februari. Valet av föreningsfunktionärer utföll så, att den sittande styrelsen med Thomas Ohlsson som ordförande fick nytt förtroende.

Medlemsmöte den 12 december

Vid Flottans Män i Trelleborg sista möte för 2019 var den alltid populära och kanske främste gurun på det svenska ubåtsvapnet, nämligen "U-båts-Hasse". Ämnet denna gång var införskaffandet av Sveriges andra ubåt. Hasse har låtit oss ta del av detaljerna av sin presentation och på annan plats i detta nummer av tidskriften återfinns Hasses berättelse.

Lars O Engvall

Ubåten *Gotland*. Foto Kockums

Västervik

Vintern lyser hittills med sin frånvaro. Det vill säga med undantag för ett fåtal molnfria nätter, så har temperaturen varit över noll. Vi hade något enstaka snöfall i början på december, men det smälte bort på en gång.

Den 1 december hade vi vårt "julfika". Men vår ordförande Åke och hans fru Birgitta hade trollat fram ett härligt julbord till oss. Så det blev riktig fest i Marinstugan. Festliga julsånger fanns på plats, så vi

sjöng, åt och drack och hade trevligt. Tack Åke och Birgitta!

Ett problem som vi tampas med i dagarna, är, att många av våra medlemmar ej har betalat sin årsavgift. Jag misstänker, att vår debiteringsrutin inte har hängt med i tiden och att vi behöver modernisera den. Det tyckte jag visst förra året också, men vi har trampat på i samma fotspår. Vi kommer nog att aktualisera frågan på vårt nästa LOF-möte i Karlshamn.

Trots att några av våra medlemmar avlidit under det gångna året, så förefaller vi ha klarat oss med en marginell medlemsminskning. Men medelåldern har ökat, trots att vi fått in ett par nya medlemmar under 70.

Vårt februarimöte kommer att handla om en gammal Minsvepare, M24. Den ägs numera av Linköpingsbon Joakim Jarsmo, som kommer att använda den vid vrakutfärder med sina elever i sin dykarskola. Det finns en hel del sjunkna fartyg i vattnen utanför Västervik och de kommer att vara spännande dykobjekt för eleverna. Joakim får också möjlighet att utnyttja vår Marin-stuga för sin undervisningsverksamhet.

Vid föregående föreningsmöte kunde 3 nya medlemmar inskrivas i vår lokalförening. Vi har fått namn om oss att ha intressanta föredrag och verksamhet. Det bådar gott för framtiden, men vi måste ju också leva upp till det och se till, så vi hänger med och vidareutvecklas.

Marsmötet är årsmöte och i styrelsen håller vi på med förberedelserna. Det är en hel del som skall göras. Själv har jag verksamhetsberättelsen att göra i ordning. Man får tillfälle att blicka tillbaka på det gångna årets verksamhet. Jag tycker det är viktigt att tänka på läsaren och vilket budskap vår förening vill förmedla och till vilka olika grupper, vi vänder oss till. Det sistnämnda är naturligtvis en väldigt viktig ingrediens i planeringen. Givetvis är de egna medlemmarna en viktig grupp, liksom medlemmarna i övriga landet. Men förhoppningsvis, så läser vår huvudorganisation lokalföreningarnas verksamhetsberättelser och får en bild om, vad som händer därute. En och en annan livskamrat kanske tittar igenom och kommunen har ju en särskild enhet, som utgör kontaktyta för föreningslivet.

Christer Warfvinge.

Vår första klubbafon för i år genomfördes den 27 januari med Magnus Holmbom, ordförande i Norra Smålands Sjövärskår

(SVK10), som föreläsare. Under rubriken "Sjövärskårens verksamhet i sin helhet med inriktning på uppdrag samt läget och framtiden för SVK10 i Västervik", berättade han till bil-

der om Sjövärskårens övergripande mål, som är den ram, inom vilken all SVK-verksamhet ska bedrivas. Vi fick ta del av utbildning och kursverksamhet med tyngdpunkt på förekommande uppgifter för insatsorganisationen inkluderande hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna. Ungdomsverksamheten är den reellt viktigaste och skall bli så som ett viktigt instrument för att föra de marina traditionerna vidare. Sommarskolorna utgör den viktigaste grunden för rekrytering till SVK, anställning inom försvarsmakten samt övrig maritim verksamhet.

Sjövärskåren bedriver sommarskolor på fyra platser i Sverige – Göteborg (Känsö), Karlskrona (Kungsholmen), Stockholm (Märsgårn) och Härnösand (Lungö). Allt börjar med Grundkursen (GK), där eleverna får lära sig grunderna i militärt uppträdande och hur en grupp arbetar och lever tillsammans. Där ingår bl.a. fälttjänst, segling, rodd och information om totalförsvaret. Andra sommaren följer Fortsättningskurs (FK) med samma moment som GK men nu med större segelbåtar, med vilka en långsegling genomförs. Vidare sker inläring av radio-kommunikation och att pröva på motorbåtsmanöver. Sedan följer det tredje sommarlägret som är en Praktikkurs (PK), där man får lära sig grundläggande motorbåts-tjänst både teoretiskt och praktiskt. Under fjärde årets sommarskola genomförs Ledarkursen (LK) centralt på en annan sommarskola än den, man gått på tidigare. LK handlar om ledarskap, där man bl.a. får lära sig hur man beter sig som ledare/lärare. När man genomgått utbildningssystemet finns det möjlighet att fortsätta som instruktör eller biträdande instruktör.

Därutöver anordnar Försvarsutbildarna under sportlovsveckorna grundläggande vinterutbildning, som är öppen för sjövärslevere att söka. Minimikravet för att få genomföra kursen är, att eleven ska ha genomfört minst GK på någon av Sjövärskårens sommarskolor.

Därutöver berörde Magnus kortfattat om vidare vuxenutbildning ledande till, hur man tecknar utbildningsavtal med Försvarsmakten. Kraven är att vederbörande fyllt 18 år, är svensk medborgare, inte dömd i domstol eller skrivit utbildningsavtal med hemvärnsgrupp. Han tog även upp Frivilliga resursgrupper (FRG) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Beträffande läget och framtiden för SVK10 i Västervik så har föreningsverksamheten legat nere (vilat) sedan lång tid tillbaka. Först efter att en arbetsgrupp bildades 2015 med uppgift att väcka nytt liv i Norra Smålands Sjövärskår (SVK10), började det röra på sig. Våren 2018 bildades en interimstyrelse, som avlöstes den 10 mars 2019 av en fast styrelse med Magnus Holmbom med ett meriterat långt förflutet inom Sjövärskåren, som ordförande. Mag-

nus berättade, att SVK10 idag har 35 betalande medlemmar och att han ser fram emot en växande verksamhet i samarbete med Gotlands- Kalmar- och Östergötlands sjövärskårer.

Tony Wärdig

Växjö

När vi nu skriver år 2020 kommer några rader från ett milt och regnigt Växjö. Glädjande är, att vår tisdagsträffar fortsätter locka ett stort antal medlemmar, som träffas, berättar upplevelser och äter gott.

Filmaftonen den 20 nov gick i Lars Molins tecken. Vi såg hans underfundiga filmer Potatishandlaren och Midvinterduell. Som förtäring inmundigades Bullens varmkorv med potatismos.

Vid Lille-Jul den sjunde december var Jan Hjortsberg en stor tillgång i byssan, tillsammans med klubbmästarna. Alla var överens om, att hans gravade lax var en riktig vinnare. Efter sillbordet kom en omgång kallskur och sedan det varma. Fastän alla var riktigt mätta, kunde vi ändå äta lite Ris a la Malta. Till kaffet serverades saffranskaka. Som vinnare vid årets sista dagning av medlemslotteriet gratulerar vi Lars-Göran Söderberg. Det såldes även ett ringlotteri, där vinsterna bestod av godsaker.

Årsmötet avhölls den 25 januari. När tonerna av Flottans paradmarsch tonat ut, hälsade ordföranden välkommen. Efter parentation av under 2019 år avlidna medlemmarna Kjell Svensson och Benny Walldoff hölls årsmötesförhandlingar, som resulterade i, att samtliga omvaldes. Styrelsen fick motta ett stort tack från medlemmarna för ett väl genomfört arbete. Efter förhandlingarna bjöds deltagarna sedvanligt på pytt i panna, stekt ägg och till kaffet en semla.

Annelie Sandgren

Region Väst

Göteborg

På vår sista klubbafon för året torsdagen den 28 november bjöds det på riktig örlogis förmedlad av artisten och den kände underhållaren Kenneth Holmström från Vara. Ett 50-tal deltagare inklusive några damer var närvarande. Efter välsmakande ärtsoppa och pannkakor fick vi tillfälle att njuta av och sjunga med i välkända melodier som "Två mörka ögon", "Jag trodde änglarna fanns bara, bara i himmelen" och många fler. Stämningen var på topp och orsakade benryckningar hos en del, som tog tillfället i akt och passade på att ta sig en

svängom till den härliga musiken, som Kenneth Holmström spelade. Kenneth Holmström har minst sagt ett gediget CV i bagaget. Sedan han kom till Vara 1972, har han blivit en av kommunens stora uppskattade underhållare. Bland annat har han även belönats med priset Årets Varabo 1996.

Kenneth, som föddes i Mölltorp utanför Karlsborg, kom till Vara, när han fick jobb som musiklärare på All- och Nästegårdsskolan. Innan dess hade han bildat och spelat med banden Decibells och Drifters. De sistnämnda spelade han med parallellt med jobbet på skolan. Genom åren har det blivit många spelningar på festplatser och dansbandstillställningar.

Kenneth berättade att det på 70-talet kunde bli uppemot 20 spelningar varje månad. Kenneths musik och framförande gav utan tvekan mersmak.

Lille jul i Marinstugan som genomfördes den 12 december blev på alla sätt en utomordentligt trivsamt avslutning på detta år. Ett 40-tal medlemmar och några tillhörande damer hade hörsammat kallelsen och kunde avnjuta en utmärkt julbuffé levererad av Restaurant Malins Skaferi vid Nya Varvet. Allsången under och efter maten leddes proffsigt av vår web-master Anders Andersson, som även framförde ett uppskattat skillingtryck som solist. För det fina arrangemanget stod våra trogna medlemmar Boris Lundqvist, Carlaxel Benholm och Gunnar Ekblad.

Ämnet för årets första klubbafon den 30:e januari blev litet annorlunda, från vad vi varit vana vid. Denna gång handlade det om den svenska kärnkraftens uppgång och fall presenterat av Lars Gomersson. Efter värnplikstjänstgöring i Flottan, bl.a. på isbrytaren *Ymer* och minfartyget *Älvsnavben*, studerade Lars till ingenjör och fick anställning på ASEA ATOM efter examen. Lars har verkat inom kärnkraftsindustrin under hela sitt yrkesliv med driftsättning av kärnkraftverken vid Ringhals och Oskarshamn och därefter med underhåll av kärnkraftverket i Ringhals. 1995 fick Lars uppdraget att starta företaget SQC AB (Swedish Qualification Centre AB), vars verksamhet bestod i att certifiera företag, som i de svenska verken med oförstörande teknik letade efter defekter. Lars avslutade sitt yrkesliv som konsult inom kärnkraftsindustrin. Kärnkraften i Sverige har, som de flesta vet, varit föremål för åtskilliga politiska turer och starka krafter har verkat för att avveckla den svenska kärnkraften i förtid motiverat av bl.a. säkerhets- och miljöskäl oavsett verkens kvarvarande livslängd. Det som kanske tydligast kom fram, var den politiska hanteringens oförmåga att skapa långsiktiga och stabila spelregler för svensk kärnkraft. Mot bakgrund av att antalet bilar drivna av elektricitet framöver kommer att öka kraftigt, kan man fråga, om förnybar energi såsom sol- och vindkraft kommer att

Kenneth Holmström musicerar

vara tillräcklig, eller om inte vår egen kärnkraft snarare borde utvidgas än avvecklas. Den fråga, många fick med sig hem, var, om våra kvarvarande svenska kärnkraftverk verkligen kommer klara vår försörjning, om vi får kalla vintrar med svaga vindar, då vindkraftverken, trots sitt stora antal, nästan inte förmår att leverera någon el alls. Det blev som sagt ett annorlunda men intressant och tankeväckande föredrag presenterat av en verklig expert på området, som en fullsatt marinstuga fick ta del av.

Kent Nordström

Halmstad

Årets sista "event" i Marinstugan var den högst traditionella adventslunchen. Det hela inleddes med, precis som vanligt, en liten betraktelse av vår mångårige kaplan, Dan Hagung. Därefter serverades en god lunch och servicen var, som alltid, perfekt. Efterföljande trevlig samvaro gjorde inte sa-

ken sämre; alltså, precis så som det skall vara i en kamratförening.

Den 10 december var det åter dags för specialistofficersexamen på FMTS. Under många år FM Halmstad delat ut en bokpremie till "Bäste kamrat" bland Flottans elever. Premien tilldelades i år kadett Isak Lan-

ger. Totalt examinerades 57 kadetter, varav 8 till Flottan. Vidstående brukar vara årets sista aktivitet, så icke föregående år. Föreningens ordförande deltog den 14 december i återinvigningen av den sista A 32 Lansén, som flögs på dåvarande F 14. Tidigare har planet varit uppställt på flottiljområdet, men står numera i närheten av köpcentret Flygstaden.

Söndagen 12 januari var det dags för kvartalsmöte. 14 medlemmar ställde upp. I likhet med tidigare så fanns det plats för fler. De, som inte dök upp, kan denna gång skylla på vädret.

Årets första kamratföreläsning ägde rum den 30 januari. Förutom sedvanlig spis, god service m.m. så blev det en återknytning till vårt tidigare 80-årsjubileum. Som tidigare nämnts gick planeringen, genomförande av jubiléet o.s.v. mycket bra. Det var också en annan sak, som gick, nämligen en säkring, som vi inte kunde lokalisera. Detta innebar, att det bildspel, som skulle visas vid minglingen inte kunde visas. Vid dagens kamratföreläsning tog vi skadan igen. Leif Leihed har, tillsammans med undertecknad, gått igenom våra arkiv m.m. och gjort detta bildspel om föreningens mångåriga historia. På de många

Glada årsmötesdeltagare efter ha fattat kloka beslut. Foto Leif Leihed

efterföljande, positiva, kommentarerna till bildspelet gör vi bedömningen att "det gick hem i stugan".

Den förste februari blev det nypremiär på färjerutten Halmstad – Grenaa. Viss kontakt har förevarit med marineföreningen i Grenå om ett eventuellt utbyte. Vi får hoppas på detta, då vi har endast trevliga minnen från utbyte med danska föreningar.

Söndagen den 2 februari avhölls föreningens årsmöte. Arton medlemmar, 10 % av föreningens medlemmar deltog. Ett mindre kassaöverskott kunde redovisas, detta trots en häftig sponsring av vårt 80-årsjubileum. Styrelsen omvaldes -enhälligt. Varför skall man ändra ett vinnande lag?

Vid mars månads kamratmöte får vi besök av Hans Carlsson från Malmö. Hans har en mångårig erfarenhet av ubåtstjänst och berättar under rubriken *Jägare eller jagad*. Det kommer inte att handla om jakt i skog och mark. I april återkommer en gammal bekant, Torgny Ahlgren, och då vet alla, vad det handlar om; halmstadsnostalgi. På vårterminens sista kamratafton i maj får vi höra Benneth Wyke berätta under rubriken "Personlig säkerhet". Benneth har jobbat med dessa frågor i ett flertal arabländer. Väl mött i vår fina stuga.

Kjell A Jönsson

Jönköping

År 2019 avslutades helt enligt traditionen med, att ett 20-tal medlemmar, en del med respektive, åkte i abonnerad buss till den ståtliga Fästningskyrkan i Karlsborg för att för nionde året i rad lyssna på Marinens Musikkår från Karlskrona, som varje år högtidlighåller Västgötakavalleristernas heroiska insats i slaget i Lund 1676. Konserthen arrangeras av Försvarsmaktens Livregementets husarer, K3 i Karlsborg.

Marinens Musikkår bjöd på stämningsfull musik med sedvanlig anknytning till den annalkande julen. Bäst klingade kompositionen *The Kingdom Triumph* av engelsmannen Erik Ball. Orkestern leddes av gästdirigenten Karl Toft. Den talrika publiken gav musikkåren innerliga applåder för den musikaliska insatsen.

Atmosfären för denna traditionella utflykt präglas av värme och god stämning. Redan i bussen fick deltagarna smaka klubbmästarnas varma glögg. Därefter väntade thailändsk mat på en av Karlsborgs bästa restauranger, Djungel Thai. Sedan kände alla sjömän sig i god form för att njuta av Marinens Musikkår i Fästningskyrkan.

ÖSM är en känd förkortning för medlemmarna i Jönköping, som inte har ett dugg med ordet Örlog.... att göra. Nej, istället betyder det **Öppet Styrelse Möte**. Redan några veckor in i januari 2020 kallades med-

lemmarna till årets första ÖSM-möte. Häften av alla medlemmarna hade tackat ja till det öppna sammanträdet, som inleddes med lunch i Restaurang Sofiehof, som finns i Hotell Savoy på väster i Jönköping. Efter måltiden samlades medlemmarna i en konferenslokal på andra våningen, som hotellet tillhandahåller. Ordföranden Måns Sunesson hälsade de 25-talet medlemmarna välkomna, varav några färdats till Jönköping från Tranemo i söder och från Skara och Skövde i norr, alla tillhörande Flottans Män Jönköping. På dagordningen stod överläggningar om tänkbare mål för studieresor, som görs minst två gånger per år. Vidare diskuterades anslutning till SMKR och lämpligt värdförband samt innehåll i *Flagg och heders*, tänkbar föredragshållare till årsmötet i mars och mycket mera.

Leif Aljered

ÖSM i Jönköping d.v.s. Öppet Styrelsemöte är en god modell för att fördjupa medlemmarnas engagemang.

Foto Claes-Göran Borg

Varberg

Äntligen, vi säger äntligen, blev avtalet med vårt värdförband FMTS (Försvarsmaktens Tekniska Skola) i Halmstad klart i slutet av 2019. Nu ser vi fram emot ett gott samarbete, där de stöttar oss med bidrag, samtidigt som vi är beredda att bidra på bästa sätt med det, som förväntas av oss.

Höstens sista skeppskväll gästades vi av ännu en lokal förmåga, kapten Kristian Darhult, Flottan, boende i Varberg och tjänstgörande på FMTS. Vi fick en alldeles utmärkt information om utbildningen i dagens Marinen och en uppdatering om det senaste, som hänt. Inte minst uppskattades den

Två av Varberg Navy Singers

genomgång vi fick av dagens gradsystem och om galoneringen, vilket vi som tjänstgjort på 1900-talet har känt oss litet vilsna inför.

Den traditionella Julfesten hölls sista lördagen i november, så traditionell som bara en julfest kan vara. Som vanligt var det "lapp på luckan", inte så konstigt med det som den brukar innehålla. Glögg, pepparkakor, sill, lax, janssons, skinka, grönkål, köttbullar, revbensspjäll, traditionella drycker, sång, diktläsning, tomte, lotteri och glada människor. Som vanligt hade vår Lennart B stått för det mesta och klubbmästaren och hans medhjälpare såg till, att den rätta stämningen infann sig. Stort tack till Er alla. När vi gick hem i den ljumma och disiga "förvinterkvällen", kände vi, att nu har den sanna julkänslan verkligen tagit tag i oss.

I år har vi tagit ett nytt grepp, vad gäller vårt lördagskaffe. Vi har under en lång tid konstaterat en vikande besöksfrekvens. Så nu i år har vi lördagskaffe en gång i månaden, samtidigt som vi har ett tema. Vid årets första lördagskaffe stod vår sånggrupp "Varberg Navy Singers" för sjömansvisor till kaffet. Marinstugan var full av besökare hela tiden. Folk hade trevligt, vi i styrelsen kände, att det var mycket uppskattat och vår kassa fick ett icke oansenligt tillskott. Vi ser fram emot ett antal fortsatt trevliga lördagskafferna.

Torsdagen 13 februari gästades vår Skeppskväll av Sven Jönsson, före detta sambands- och underrättelseofficer, upp vuxen i vår hemstad och han gav oss en grundlig genomgång av NATO. Vi kan konstatera, att vår kännedom om Nato var klen. Vi tillhör västvärlden och har samma värdegrund och intressen som övriga demokratiska stater i Europa. Säkerhetsmässigt är det

oerhört viktigt att ha ett bra samarbete och goda relationer till Nato.

Nu har vi dessutom fått en behövlig uppförskning av vår hemsida, gå gärna in och titta på den. Här finns vårt program och bilder från de senaste årens händelser. Se flottansman.se/varberg.

Vid pennan Karl Henrik Weddig

Ångelholm

År 2020 har inletts med, att vi fått en ny, marinchef, konteramiral Ewa Skoog Haslum. Hon kommer från våra trakter och är uppväxt i Torekov. Skribenten vet inte, om det finns ytterligare någon kvinnlig marinchef i världen. Strax före jul förra året var hon gäst i sin hembygd, då hon höll ett intressant föredrag vid ett arrangemang ordnat i samarbete mellan vår Ångelholmsavdelning och F10 Kamratförening.

Den 28 september var vi inbjudna till ett region västmöte i Jönköping. Från vår förening deltog Bertil Lundvall. Nästa regionmöte ägde rum den 29 februari, och då var det vi i Ångelholm, som stod för arrangemanget. Ett referat från mötet kommer i nästa nummer av Flottans Män.

I slutet av november fick vi en inbjudan att besöka isbrytaren och polarforskningsfartyget *Oden*, som lagt till för ett besök i

Helsingborg. Vi hälsades välkomna av en av *Odens* två befälhavare, Erik Andersson. Vi var 16 deltagare från Ångelholmsföreningen, som med bil tagit sig till Helsingborgs hamn. Vi delades in i två grupper och fick studera det 30 år gamla fartyget från maskinrum till brygga. *Oden* är vår största och senast byggda isbrytare. Fartyget är maskinstarkt med speciella egenskaper och är klassat för att gå i Östersjön och i arktiska vatten. Förskeppet är speciellt utformat för att med tryck och tyngd gå upp på isen och krossa den. *Oden* har besökt nordpolen inte mindre än sju gånger. Visningen var mycket intressant och den avslutades med att vi bjöds på fika ombord.

Strax före jul hade vi vårt traditionella jul-

Odens befälhavare Erik Andersson visar fartygets unika stäv

samkväm i Kajutan, en trevlig tillställning med ett 20-tal medlemmar med respektive (fruar, män, sambor och grannar). Rolf Uffe Bengtsson med hustru hade bjudits in som ett tack för att han renoverat våra skyltar ut mot Östergatan. Skyltarna har slipats ner, målats om och därefter lackats med nio lager lack. Under julsamkvämet åt vi en julandgång med tillhörande dryck. Det blev mycket snack och gemyt och även tid till ett lotteri.

Från klockan 0800 lördagen den 18 april är det s.k. fixardag, vilket betyder, att medlemmar och anhöriga är välkomna att hjälpa till med trädgårdsarbete samt städning ute och inne. Deltagarna bjuds på varm korv.

1 maj kommer som vanligt Hemvärnets musikkår och spelar i vår trädgård och de kommer redan klockan 0800 på morgonen. Tiden kan variera något på grund av väder m.m. När de spelat färdigt serveras sillfrukost till musikerna och oss.

Söndagen den 5 juli hålls korum med kyrkoherde Åke Svensson och Gusten som musiker. Under alla tisdagar i juli månad bjuder vi traditionsenligt på kaffe med våfflor kl. 1100 - 1500.

Vi har planer på lokala utfärder och studiebesök under våren och återkommer med mer information om dessa aktiviteter, när planerna gått i lås. Håll därför ett öga på vår hemsida.

Gunnar Gunnarson

VI UTÖKAR VÅRT UTBUD MED HALYARD MARINA AVGASSYSTEM

Halyard är en av ledande tillverkare av kompletta marina våta och torra avgassystem.

- ✓ Ljuddämpare av olika modeller
- ✓ Kund anpassade ljuddämpare
- ✓ Rosfria sprayheads
- ✓ Separatorer för generatorer
- ✓ Kompensatorer
- ✓ Skrovgenomföringar
- ✓ Tillbehör, klammer, larm mm.
- ✓ Ljudisolerings material, rör och slangar

TRANSAUTO.SE

Förrådsvägen 6, 151 28 Södertälje
+46 8 554 240 00

TRANS-AUTO AB

Driveline systems for mobile and marine applications

Malmötomtar

Anna och Jonny vid Kinesiska muren

Våra medlemmar i Malmö, Jonny Ekdahl och Anna Kuylenstierna har agerat jultomtar i 20 år och detta har inneburit, att man ställt upp ideellt med cirka 700 besök. Men nu säger Anna och Jonny att det får vara "sluttomt".

Vid besöken hade man alltid med sig så kallade sjömansjulkappar, som de tillverkat i sin tomteverkstad. En återkommande aktivitet varje år var, när man "tomtade" för studenterna vid World Maritime University (WMU) i Malmö, årligen cirka 130 studenter. Genom åren har julkapparna spridits till cirka 50 länder.

Många av studenterna vid skolan har inbjudit paret till besök i hemlandet och som en följd av detta har man bl.a. besökt Egypten, Kina och Japan.

Det är en prestation utan like, som Anna och Jonny gjort. Till detta kommer alla gåvor till Flottans Män från paret och inte minst har undertecknad haft glädje av parets produkter som vinster i tidskriftens korsord. Parets arbete har verkligen varit PR för vårt förbund.

Flottans Män är skyldiga Anna och Jonny ett stort tack!

Olle Melin

Jonny och blivande julkappar

Skeppsgossarnas resa till Riga 1933

Sommaren 1933 gjorde skeppsgosseavdelningen sin sommarresa på de bägge fullriggarna *Jarramas* och *Najaden* under befäl av kommendörkapten C E Måhlén, som också var chef för Skeppsgossekåren 1932 - 1935.

Inledningsvis genomfördes segelövningar i de danska farvattnen med Espegärde som bas. Så besökte avdelningen Köpenhamn, Riga, Nynäshamn och Saltsjöbaden. I Köpenhamn fick avdelningen besöka Tivoli en dag, men besöket i Riga var särskilt intressant inte minst ur historisk synpunkt.

Lördagen den 15 juli arrangerade den svenske ministern Reuterswärd i Lettland en resa med bussar till Salaspils, två mil från Riga. Reuterswärd, som numera skulle kallats ambassadör, berättade om slaget vid Kirkholm på hösten 1605. Det slag i historisk tid, då Sverige förlorade mest stupade och döda. Cirka 9 000 soldater fick sin sista vila i massgravar vid Kirkholm. Det var Karl IX, som ledde kriget och varit pådrivande för slaget, då den svenska hären var tre gånger så stor som den polska motståndarens. Men den svenska hären gick i en fälla och blev nästan utplånad. Till och med kungen var hotad, då hans häst stupade. Men ryttmästaren Henrik Wrede lämnade sin häst till kungen och så kunde denne fly undan. Henrik stupade i slaget och kungen adlade hans familj och gav dem ett förnämligt boställe som tack för ryttmästarens uppoffring.

Kirkholm hade stor strategisk betydelse vid försvaret av Riga och Gustaf II Adolf lät anlägga skansar på platsen. Karl XII utkämpade ett slag här 1701 och var betydligt mera framgångsrik i detta än sin namne Karl IX.

Idag finns ett minnesmärke på plats över slaget och historien om det lever kvar i nutida krigslitteratur.

Christer Warfvinge

Najaden och *Jarramas* förtöjda nedanför residenset i Riga 1933. Bilden från Flottan Män nr 4 1963

Födelsedagar

Vi hyllar

100 år född

1920-05-12 Lars Hansson KARLSKRONA

90 år

1930-04-07 Sten-Åke Lundin NORRTÄLJE
1930-04-14 Ragnar Westesson HALMSTAD
1930-04-22 Lars-Erik Clarin KARLSHAMN
1930-05-28 Rune Delemark DANDERYD
1930-06-13 Thorleif Lindgren NORDMALING
1930-06-29 Charles Nilsson LOMMA

85 år född

1935-04-01 Arne Lundberg ÄLVSÖ
1935-04-05 Kalle Malmberg TRELLEBORG
1935-04-11 Karl-Erik Nilsson OSKARSHAMN
1935-04-14 Björn Thorman SOLLENTUNA
1935-05-08 Robert Norberg NYNÄSHAMN
1935-05-10 Sten-Åke Norrman VÄSTERHANINGE
1935-05-14 Hans-Kristian Molander KALMAR
1935-05-16 Evert Johansson ENSKEDE
1935-05-16 Lars-Åke Svenheden NYNÄSHAMN
1935-05-25 Ingvar Utterström GÖTEBORG
1935-05-27 Kerstin Wahlberg VÄSTERHANINGE
1935-06-02 Bror Hansson TRELLEBORG
1935-06-03 Juri Selling MONTAGNAC, France
1935-06-18 Göran Stenholm KARLSHAMN
1935-06-21 Maud Biärsjö SOLLENTUNA
1935-06-21 Rolf Halle KALMAR
1935-06-27 Stellan Nilsson LAMMHULT
1935-06-27 Thorolf Euström TRELLEBORG
1935-06-30 Christer Heilborn VÄSTERHANINGE

80 år född

1940-04-01 Kaj Svensson VÄXJÖ
1940-04-02 Lennart Bresell HUDDINGE
1940-04-04 Leif Wennerbo NYNÄSHAMN
1940-04-12 Bo Svensik VÄSTERVIK
1940-04-16 Henrik Werner FRIDLEVSTAD
1940-04-18 Jan-Eric Tollezon STALLARHOLMEN
1940-04-19 Claes Öquist LIDINGÖ
1940-04-20 Percy Alrik Petersson V FRÖLUNDA
1940-04-21 Eje Wählstedt STOCKHOLM
1940-04-27 Leif Johansson HALMSTAD
1940-04-28 Karl Hellgren KARLSHAMN
1940-04-29 Anders Nilsson GOTLANDS TOFTA
1940-05-02 Ove Eliasson LYSEKIL
1940-05-09 Greger Olsson BÅSTAD
1940-05-10 Bengt Näsman SUNDSVALL
1940-05-11 Lars Jonsson GÖTEBORG
1940-05-13 Tore Gardelin KÅGERÖD
1940-05-15 Gustaf Myhrman LIDINGÖ
1940-05-16 Krister Iwarsson Lundin GÖTEBORG
1940-05-22 Melker Lindmark HÖGSBY
1940-05-25 Göte Björkdahl KLÄDESHOLMEN
1940-05-26 Tor Sintorn VARBERG
1940-06-02 Frank Rosenius SALTSJÖBADEN
1940-06-02 Malte Strandh ÅBY
1940-06-12 Bengt Thunstedt ÅKERSBERGA
1940-06-16 Roland Karlsson LYSEKIL

1940-06-18 Sven-Bertil Berthilsson LYCKEBY
1940-06-20 Lars Gustafsson ÅLED
1940-06-22 Rolf Zachrisson VÄXJÖ
1940-06-25 Sune Johansson HJORTED
1940-06-28 Sture Kriström SUNDSVALL
1940-06-29 Bo Nilsson KARLSHAMN
1940-06-29 Dag Åshage RÖDEBY

75 år född

1945-04-01 Hans Fredriksson VÄSTRA FRÖLUNDA
1945-04-03 Krister Axelsson ÖSTERSKÄR
1945-04-03 Olle Håkansson VISBY
1945-04-05 Jan Ohlsén TRELLEBORG
1945-04-08 Jan Sjölin SALTSJÖBADEN
1945-04-10 Göran Silvander OSKARSTRÖM
1945-04-11 Hans Blomqvist VALBO
1945-04-11 Lars-Inge Wideklint HOVMANTORP
1945-04-14 Jan-Erik Hansson SANKT IBB
1945-04-19 Anders Österlund NORRKÖPING
1945-04-19 Kay Wictorin LIMHAMN
1945-04-21 Per Erlandsson HANDEN
1945-04-29 Bengt Sjögren STOCKHOLM
1945-04-29 Jan-Åke Juhlin NORRTÄLJE
1945-04-30 Benny Westin SUNDSVALL
1945-05-01 Björn Wallmert NÄTTRABY
1945-05-04 Torbjörn Hallerdal SUNDBYBERG
1945-05-05 Christer Svensson HALMSTAD
1945-05-06 Lars Nylén GRÖDINGE
1945-05-07 Lars Lindebäck LYSEKIL
1945-05-08 Dag Wisjö HALMSTAD
1945-05-09 Carl-Erik Thoraues STOCKHOLM
1945-05-11 Anders Andersson VÄSTRA FRÖLUNDA
1945-05-12 Alf Andersson ALINGSÅS
1945-05-15 Bernth Svensson KARLSKRONA
1945-05-15 Einar Wilhelmsson NOL
1945-05-17 Lennart Sandinge LYSEKIL
1945-05-17 Olof Berglund HÖGSBY
1945-05-19 Maritha Johansson KARLSHAMN
1945-05-20 Gunilla Sjöblom-Högfeldt NJURUNDA
1945-05-20 Kjell Larsson MUSKÖ
1945-05-27 Boris Enqvist UPPSALA
1945-05-31 Claes Andersson LINKÖPING
1945-06-02 Roland Larsson VÄSTERVIK
1945-06-06 Stefan Sundberg MUNKEDAL
1945-06-09 Jan Waldeck VIKBOLANDET
1945-06-12 Hans Juhlin STOCKHOLM
1945-06-20 Kenneth Nyström NÄTTRABY
1945-06-22 Bertil Jönsson TRELLEBORG
1945-06-23 Anders Gustafson NORRKÖPING
1945-06-24 Kent Nilsson HÄRNÖSAND

70 år född

1950-04-05 Lars Filipson V FRÖLUNDA
1950-04-05 Lars Johnsson STOCKHOLM
1950-04-08 Pär Jaegerfalk NORRKÖPING
1950-04-09 Thomas Eliasson GÖTEBORG
1950-04-14 Lars Sjölund ALNÖ
1950-04-15 Jan Nygren BLIDÖ
1950-04-19 Jan Eric Knutas KUNGSBACKA

1950-04-21 Ulf Engstrand GÖTEBORG
 1950-04-28 Stefan Dahl TRELLEBORG
 1950-05-11 Thomas Åhlberg ELLÖS
 1950-05-15 Magnus Huldt ARHOLMA
 1950-05-21 Magnus Heikenberg FORSHAGA
 1950-05-22 Göran Löfgren KARLSKRONA
 1950-05-23 Rune Heed FALKENBERG
 1950-06-05 Göran Sjödel MÖLNDAL
 1950-06-11 Christer Eklöf GÖTEBORG
 1950-06-14 Bo Ringdahl KARLSHAMN
 1950-06-17 Tommy Andersson ÖR
 1950-06-26 Leif-Arne Ljungholm GÖTEBORG

65 år född

1955-04-01 Glenn Milger BLANKAHOLM
 1955-04-05 Christer Larsson LYSEKIL
 1955-04-14 Håkan Öрман ESKILSTUNA
 1955-04-18 Lars Pilgren MARIEFRED
 1955-04-23 Robert Fredriksson ALINGSÅS
 1955-04-25 Robert Laineste GRÄDDÖ
 1955-04-29 Per Håkan Söderholm NACKA
 1955-05-02 Kai Nikula MALMKÖPING
 1955-05-06 Anders Mårtensson LYCKEBY
 1955-05-08 Ray Lundström KVISSLEBY
 1955-06-02 Martin Gullberg ÄNGELHOLM

1955-06-08 Antonio Grimaldi VÄSTERÅS
 1955-06-12 Thomas Ericsson SÖDERTÄLJE
 1955-06-26 Per Runesson VÄXJÖ

60 år född

1960-04-14 Bengt Juthberg SALA
 1960-05-04 Michael Lindgren HÄRNÖSAND
 1960-05-07 Anders Levén ASKIM
 1960-05-11 Thomas Engevall TYRESÖ
 1960-05-13 Magnus Bergman NACKA
 1960-06-01 Anders Vikdahl ALNÖ
 1960-06-05 Lars Gelderman KARLSKRONA
 1960-06-17 Örjan Malmstedt ARVIKA

50 år född

1970-04-04 Jörgen Lindström STOCKHOLM
 1970-04-13 Mathias Steininger SÖDERTÄLJE
 1970-05-06 Johnny Johansson TUMBA
 1970-05-27 Anders Almkvist SOLNA
 1970-05-30 Mats Käll UPPSALA
 1970-06-09 Thomas Hultman SALTSJÖ-BOO

Nya medlemmar

Vi hälsar följande medlemmar välkomna och önskar att alla skall få mycket glädje av medlemskapet.

Göteborg

Curth Andersson
 Fredrik Bergstrand
 Dan Brundin
 Björn Danielsson
 Kaj Dämbäck
 Robert Hellner
 Ann-Kristin Holm
 Lennart Larsson
 Dick Lövbrand
 Christofer Montell
 Martin Norin
 Tom Rydberg
 Björn Selfjord
 Gunnar Skulth
 Hans Tönnvall
 Nils Wikander
 Johan Öhlén

Halmstad

Anders Bergenek
 Håkan Bergroth
 Lars Bornius
 Mikael Forsman

Rickard Holmer
 Anders Isaksson
 Mikael Johansson

Haninge

Sten Svensson

Kalmarsund

Melker Lindmark

Karlskrona

Johan Bergqvist
 Lars Jakobsson
 Lennart Ottosson
 Björn Schöön

Karlstad-Värmland

Rolf Hårdh
 Nils Tjärnbro

Kristianstad

Ingmar Mårtensson

Lysekil

Hasse Sörqvist

Norrköping

Sten Frideborger
 Tomas Holmquist
 Sten-Åke Johansson
 Svante Roxström
 Per-Olof Rönnblad

Norrtälje

Jan Engström
 Robert Svensson

Nynäshamn

Gabriele Falk
 Torhild Gustavsson
 Jenny Mild
 Annica Segerström
 Kerstin Ödmark

Stockholm

Anders Bengtsson
 Eva Gahmberg

Lars Hultkvist
 Magnus Lembke
 Ann-Margret Nordstrand
 Dennis Palm
 Tom Roeck Hansen
 Jan Rooth
 Boris Rosen
 Anders Terning
 Olof Terning
 Tage Tirén

Sundsvall

Elon Löfqvist

Trelleborg

Stefan Bergström
 Johan Linde

Västervik

Lars-Erik Larsson
 Christer Milton

Växjö

Douglas Björkman

Avlidna kamrater

Född den 11 juni 1932

Född den 21 april 1938 avliden den 9 januari 2020

Född den 6 maj 1933 avliden den 1 januari 2020

Född den 15 augusti 1933 avliden den 4 januari 2020

Född den 24 februari 1928 avliden den 22 december 2019

Född den 5 oktober 1932 avliden den 16 januari 2020

Född den 14 november 1943 avliden den 25 december 2019

Född den 28 januari 1933 avliden den 30 november 2019

Född den 1 december 1927 avliden den 13 januari 2020

Född den 5 augusti 1934 avliden den 29 december 2019

Född den 29 april 1937 avliden den 17 november 2019

Född den 6 juli 1939 avliden den 15 januari 2020

Född den 8 maj 1940 avliden den 8 januari 2020

Född den 15 mars 1939 avliden den 24 januari 2020

Född den 11 december 1932 avliden den 21 januari 2020

Född den 20 januari 1932 avliden den 3 december 2019

Född den 28 augusti 1926 avliden den 31 december 2019

Född den 6 januari 1936 avliden den 16 december 2019

Född den 28 mars 1927 avliden den 16 januari 2020

Född den 3 april 1947 avliden den 19 november 2019

Född den 10 mars 1932 avliden den 3 januari 2020

Född den 3 december 1943 avliden den 3 december 2019

Född den 6 maj 1941 avliden den 26 december 2019

Född den 21 februari 1945 avliden den 22 november 2019

Född den 8 mars 1937

Född den 28 juli 1925 avliden den 24 juni 2019

Född den 11 december 1930 avliden den 30 oktober 2019

Född den 15 november 1923 avliden den 20 november 2019

Född den 6 juni 1931 avliden den 25 oktober 2017

Född den 17 maj 1919 avliden den 1 februari 2020

Född den 17 juni 1923

Född den 3 februari 1934 avliden den 14 december 2019

**Hedra våra avlidna kamraters minne
med en gåva till Flottans Män.
Pg 5 88 19-4.**

Efter Din betalning sänder FM kansli blanketten till de sörjande.

Kontaktmän i förbundsstyrelsen och lokalföreningar

Styrelse och lokala föreningar kan även nås via hemsidan www.flottansman.se

Förbundsstyrelse och kansli

Förbundsordförande	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Vice förb.ordf	Göran Löfgren	070-495 80 14	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren@tele2.se
Sekreterare	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Kanslichef	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Medlemsregister	Lennart Bresell	070-774 31 83	Balingsnäs vägen 92	141 34	HUDDINGE	lennart.bresell@telia.com
Infoansvarig	Bo Schagerberg	070-521 44 39	Månbergsvägen 4	140 39	NYNÄSHAMN	bo.sch@bredband.net
Webbansvarig	Krister Hansén	070-381 03 12	Ripstigen 4	170 74	SOLNA	kristerh@flottansman.se
Kansli	Flottans Män	076-7786870	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM	riksforbundet@flottansman.se
			Öppet tisdagar 9-16			

Region Nord

Representant i förbundsstyrelsen: Cawe Johansson

Härnösand	Roger Karlström	073-410 24 55	Brunnhusgatan 14B lgh 1002	871 33	HÄRNÖSAND	roger.karlstrom@gmail.com
Sundsvall	Cawe Johansson	070-659 54 65	Backvägen 6	861 38	BERGEFORSSEN	astors.farg@spray.se

Region Mitt

Representant i förbundsstyrelsen: Krister Hansén

Gotland	Lars Ellebring	070-835 78 73	Furugatan 54	621 44	VISBY	lars.ellebring@live.se
Föreningslokal:	Marinstugan Gotlandsresor/Scandic		Visby, Färjeleden 3,	621 58	VISBY	
Haninge	Lars Engvall	070-661 58 74	Lilla Hundens gata 422	136 64	HANINGE	haninge@flottansman.se
Norrköping	Ove Kumlov	073-156 10 35	Tallvägen 10	616 34	ÅBY	kumlov49@outlook.com
Föreningslokal:	Marinlokalen	070-836 59 92	Lansengatan 38	602 09	NORRKÖPING.	flottansman@telia.com
Norrköping	Olle Jansson	070-587 03 44	Kristoffers väg 1	760 15	GRÄDDÖ	olle-jansson@live.se
Föreningslokal:	FOS-huset		Regementsgatan 22		NORRTÄLJE.	(ej postmottagning)
Nynäshamn	Kjell Johansen	070-641 35 53	Båtsmansvägen 13	149 31	NYNÄSHAMN	kjelljohansen756@gmail.com
Stockholm	Örjan Sterner	070-627 53 97	Marknadsvägen 179	183 78	TÄBY	orjansterner77@gmail.com
Kansli	Flottans Män	072-363 855 4	Teatergatan 3	111 48	STOCKHOLM.	sthlm@flottansman.se
Södertälje	Thomas Westerberg	073-746 36 69	Ekenbergsgatan 30	152 43	SÖDERTÄLJE	t_westerberg@hotmail.com
Föreningslokal:	Notholmen		Hörningsholm,		MÖRKÖ	(ej postmottagning),
Västerås	Tommy Blomqvist	070-768 61 10	Stadshagsvägen 50	724 65	VÄSTERÅS	bm.k.b@tele2.se
Föreningslokal:	Flottans Män		Slakterigatan 10	721 32	VÄSTERÅS	vasteras@flottansman.se

Region Syd

Representant i förbundsstyrelsen: Göran Löfgren

Kalmar	Stefan Horndahl	070-554 41 80	Värdshusvägen 14	394 77	KALMAR	stefan.horndahl44@outlook.com
Karlshamn	Sewe Lindberg	070-625 60 92	Ronnebyvägen 260	374 30	KARLSHAMN	sewe@sewe.se
Föreningslokal:	Flottans män	0454-163 40	Lärkgatan 2	374 34	KARLSHAMN	
Karlskrona	Göran Löfgren	0704-958 014	Saltö Torg 2 B lgh 1303	371 37	KARLSKRONA	goran.lofgren@tele2.se
Kristianstad	Lars-Ingvar Elofsson	0765-10 04 72	Byastensvägen 10	291 77	GÄRDS KÖPINGE	navyman@tele2.se
Malmö	Hans Carlsson	070-376 73 89	Vendelsfridsgratan 6 A 6 tr	217 64	MALMÖ	malmö@flottansman.se
Trelleborg	Thomas Ohlsson	0702-56 98 31	Flundrevägen 3	231 92	TRELLEBORG	thomasgohlsson@gmail.com
Västervik	Åke Revelj	079-341 14 26	Hornsvägen 15 M	593 54	VÄSTERVIK	akerevelj@hotmail.com
Växjö	Sten Svensson	0470-811 74	G:a Teleborgsvägen 12	352 55	VÄXJÖ	leifcarlsson41@hotmail.com

Region Väst

Representant i förbundsstyrelsen: Lars-Erik Uhlegård

Göteborg	Lars-Erik Uhlegård	0723-97 21 86	Broslettsgatan 25	431 31	MÖLNDAL	lars-erik@uhlegard.se
Föreningslokal:	Marinstugan	031-29 07 23	Örlogsvägen 6, Nya Varvet.	426 71	V.FRÖLUNDA	goteborg@flottansman.se
Halmstad	Ulf Ångemo	070-350 09 14	Södra vägen 37	302 90	HALMSTAD	ulf.angemo@hotmail.com
Föreningslokal:	Marinstugan	076-880 70 53	Dragvägen	302 90	HALMSTAD	halmstad@flottansman.se
Jönköping	Måns Suneson	0706-372 106	Bergstigen 3	564 32	BANKERYD	mans.suneson@telia.com
Karlstad-Värmland	Göran Olsson	070-415 02 76	Nordsjötorp Backarna	669 92	DEJE	golsson@kommunensbesta.se
Lysekil	Mattias Bergsten	070-535 27 94	Valbogatan 72	453 34	LYSEKIL	mattiasbergstenw@hotmail.com
Varberg	Karl Henrik Weddig	070-686 70 71	Knut Porses väg 12	432 44	VARBERG	khweddig@gmail.com
Föreningslokal:	Gamla tullhuset	070-391 04 26	Otto Torelles gata 3	432 44	VARBERG.	
Ängelholm	Lars Linde	072-200 17 01	Lupigatan 9	262 62	ÄNGELHOLM	
Föreningslokal:	Flottans Män	0768-49 48 61.	Östergatan 89	262 00	ÄNGELHOLM.	angelholm@flottansman.se

Vid definitiv eftersändning
återsänds försändelsen till:
FLOTTANS MÄN
Teatergatan 3,
111 48 STOCKHOLM

2022 fyller vår flotta 500 år

Foto Dag Åshage

Avgående och tillträdande CM på podiet. Vidare syns Flaggvakt, Hederskompani, Marinens Musikkår samt ett stort antal deltagare i den nya Brinova Arena i Karlskrona. Foto Olle Melin